

H-
**AJTATOS
ELMÉLKEDÉSEK.**

**A
KÖZÉPTANODAI RÓM. KATH. IFJUSÁG
NAGYHÉTI LELKI-GYAKORLATAIRA,**

**FŐLEG
KATONA ISTVÁN**

latin eredetie után,

**SZERKESZTÉ
MATUSIK NEP. JÁNOS.**

Bibornok herczeg primás s esztergomi érsek
ő főmagassága engedelmével.

1154 **KOLOSVÁRT.**

A **A róm. kath. lyceum betűlivel. 1855.**

A J T A T O S

ELMÉLKEDÉSEK.

A
KÖZÉPTANODAI RÓM. KATH. IFJUSÁG
NAGYHÉTI LELKI-GYAKORLATAIRA,
FŐLEG
KATONA ISTVÁN
latin eredetie után,

SZERKESZTÉ
MATUSIK NEP. JÁNOS,
kegyes tanítórendi áldor, s a kolosvári róm. kath. teljes
gymnasiumban ny. r. tanár.

Bibornok herczeg primás s esztergomi érsek ő főmagassága
engedelmével.

KOLOSVÁRT.
A róm. kath. lyc. betűível. 1855.

Útnak indulok, és elmegyek atyámhoz.
Luk. 15, 18.

ELŐSZÓ.

Ime most vagyon a keillemes idő; ime most az üdvességnek napja! Kor. II. 6, 2.

I. Az üdvét szíven viselő katolikus egyén kötelmeinek egyik legsarkalatosbika, s mint ilyen, egyik legszorgosabbika a keresztény hitélet tettekben nyilatkozó dajkálása, s annak a körüle kifejtett ápoló gondoskodás általi növelése, izmosítása. Noha pedig számos a mód és eszköz, mely e célra magát az elmélkedőnek minden lépten-nyomon önkényt ajánlgatja: a legfőbb egyházi tekintélyek őszhangzó tanúskodása s kiválólagos kegyelése szerint mégis alig létezik ez érdemben áldásosabb s döntőbb hatású valami, az időnként áhitatteljes ünnepélyvel tartatni szokott lelki-gyakorlatoknál.

„A lelki-gyakorlatok eszméjén (ugyanis) különös áldása nyugszik Krisztus Jézus egyházának, s lehet és kell, hogy egy-egy illetén alkalommal hatalmas kegyelem ragyogja át az elmét, rendkívüli malasztelő járja keresztül a szíveket, s a lélek minden gondolatának, a szív minden gerjedelmének, a kedély minden érzetének tisztábbra higgadtával pusztuljon belőle a föld s a világ salakja...¹⁾“ Oh igen! mert a lelki-

1) Nogáll János. „Szentek tudománya.“ II. r. 101. l. — Ezen s a sok érdeműl írónak egy más, „Kalauz keresztény hitéletre“ című szinte igen jeles műve, — szebbnél szebb czikkeikkel, erőteljes pontjaik- s velős mondataikkal úgy szívéhez szólnak az őket éber figyelemmel tanulmányozónak, s lelkét annyira meghatják, hogy általok mintegy szellemvilágba ragadtatik. S ki hajló aztán ilyenkor bűnül tudni be, ha jelen munka szerkesztője is, elkapatva azoknak szíve- s lelkébe vett szépségeitől s kecsesgetve egyszersmind üdvesen megindító tulajdonságoktól, helylyel-közzel tán észrevétlenül is velők találta vagy merészelte kifejezni buzdító szózatát az üdvesség útjának keresésére a nélkül, hogy az amúgy is elég sűrűn használt figyelemosztó idézetjeleket kellőleg igénybe vette volna?

gyakorlatok az isteni bölcsesség egy újból megnyitott iskolája; a lélek bármily sebeinek gyógyerős orvosszere; a pokolbeli ellenség ellen leggazdagabb fegyvertár; az erkölcsi-ség bőerű forrása; a husvéti szent gyónás- és áldozásra mindnyájunkat hathatósan elékészítő mód. Úgy van. Ők egy igéző virágágy az egyedül üdvezítő katholika anyaszentegyház gyomtalan kertében, mely növényeinek illata s színei pompájával elbájolja a szemlélőt, míg a bokraiból szakasztónak töredelmes keblét diszoltárrá, Jézus lakhelyévé magasztosítja. Ilyenek a lelki-gyakorlatok, s ily fölséges tulajdonaikat megértve: habozhatsz-e, oh keresztény bűnös ember! késlekedhet-e még tovább is a bánkodás útján eme csodaszépséghez közeledni, s róla tar lelkedet Istennek tetszőleg fölékíteni?

Ámbár pedig számos a tekintet, mely a lelki-gyakorlatok szent, foganatos, üdves s — bünterhes körülményeinknél fogva — az örök boldogság megnyerésére nézve oly nehezen nélkülözhető volta mellett annyira meggyőzőleg szól: mégis, mint sarkpontok, három igényli főleg az éber figyelmet, t. i. az Isten-, minmagunk- s felebarátunkra vonatkozó.

a) Az Istent illető tekintet egyre sürgeti a teremtményt a teremthöz, fiút az atyához, szolgát az úrhoz, embert az Istenhez a legbizalmasabb közeledésre, s azt emevvel a legszorosb viszonyban lételre. Oh de eskütt elleneink: az ördög, test és világ, szakadatlanul megejtésünkön munkálván, hízogó kecségtetésekkel naponként tágíttatják velünk eme kapcsot, míg utoljára kedvökért végkép fölbontjuk azt. Ekkor aztán miénk a világ, miénk mindene; fölszabadítjuk magunkat a tilalmasra, s elvakulásunkban feledjük Istenünket, feledjük a számunkra összehalmozott mennyei kincseket, egyedül a pillanatnyiak fölött tombolván örömlünkben. A helyett, hogy Isten ő szent fölségének szolgálatában minmagunk és egyebek üdvességén buzognánk: vesztünk felé rohanunk, s példánkkal száz másokat ragadunk magunk után. Azonban az úr irgalma sokkal határtalanabb, semmint bennünket, elesett teremtményeit, fiait és szolgálait fölemelni képes ne volna vagy ne akarna. Igen, vannak a malasztanak és üdvességnek különös napjai, napjai a szentebb belsugalmaknak, a mélyebb megindulásoknak. S e napok a magányosság, a lelki-gya-

korlatok ideje, mikor aztán, egy fölsőbb érintésre, fölocsúdva nehézkes állapotunkból s oda hagyva a zajongó világot, csupáncsak Istennel állunk éldeletes társaságba, csendes magányunkban csupáncsak vele foglalkodunk, csupáncsak neki élünk; itt adja tudtunkra akarátát, itt édesgeti rendkívüli malasztokkal magához lelkünket. *Ime magamhoz édesgetem őt*, így szól az úr a látnok által, *s pusztába viszem őt*, és (itt) *szólok az ő szíve szerint* ¹⁾. A lelki-gyakorlatok épületes magányában kíván ő hozzánk szólni s nyilatkozni szívünk előtt, itt hallatja cvvel édes atyai szavait, fölrázza őt halálnyugalmából, szent aggódásba ejti s addig ostromolja, míg ismét megadja magát. *Vonulj (azért) szobádba* (szívedbe, oh bűnös!), *és zárd magadra az ajtót*, és *imádkozzál magányban atyáddhoz* ²⁾. Csendességben akar ő veled bizodalmas beszélgetésbe ereszkedni, törvényeit és magadvisedetét elédbe terjeszteni; itt akar ő téged tenmagadnak megmutatni, hogy minő vagy s minőnek kell lenned. Ime tehát a lelki-gyakorlatok kiáltó szükségessége Istent illető tekintetből, mivelhogy sajátlag csak azok által és alatt történhetik így mindez időre nézve rendesebben, mértékre nézve tüzetesebben, s módra nézve buzgóságosabban.

b) Minmagunkat illetőleg, melyik a halandók ama kiváltságosa, ki a lelki-gyakorlatokat szükségteleneknek bélyegezné, habár magára is, miután azok mindnyájunkra nézve csaknem elkerülhetlen szükségűek? Vagy nincs-e megírva, hogy *a z igaz (is) hétszer esik el* (napjában) ³⁾? s ha igen: nem kell-e nekünk, nem-igazaknak, ama kiapadhatlan forráshoz sovárognunk, honnét az engesztelődés buzog föl számunkra, s azonképen vágyakodnunk utánok, a *mint kívánkozik a szarvas a vizek kútfejeihez* ⁴⁾? Egyébiránt légy bár jó vagy rossz, mindkét esetben szükség van rájuk; mint jónak ugyanis, hogy buzgóságodban

1) Ose. 2, 14.

2) Mát. 6, 6.

3) Példab. 24, 16.

4) XLI. zsolt. 1.

megeősítettél; mint rosznak, hogy bűneidet sokaságuk- s nagyságukhoz képest egyszer számba vedd s fontolóra. A jó- nak „ily különös alkalom újra fölélnéki kedélyét; érzelmé- ben növekszik a szellem fölhangultával; titkos gyarlóságó- kat fedez föl, melyek előbb rejtve valának előtte; tévútakat vesz észre, melyekre előbb nem figyelmeztet; megküzd tö- kéletlenségeivel, és épületet rak, annál erősebbet, minél mé- lyebb és szilárdabb alapokra fekteti ¹⁾.” A rosznak, noha már tartós idő óta aluszsa ő siralmas álmát; noha a megtérés közönséges eszközei a sok visszaélés miatt elvesztették rá nézve fontosságukat; s ennek következtében noha kezdetét látszik venni rajta az elméleti megvakulás, szívbeli megátal- kodottság s a vallásbani elfásulás: lehetlen mégis ez ünne- pélyes szertartásnál üdvesen meg nem illetődnie, lelki-gya- korlandó társainak példájára meg nem indulnia, s reá nem bírátia az eltökélésre, miszerint, levetkezve az ő embert, újat öltön föl, Isten és hite szerinti új embert; lehetlen föl nem lelkesülnie a kedvező körülmény által, midőn látja, „hog- y eljött az óra, az irgalom és megengesztelődés malasztjának órája. És lesz, hogy elhatározza magát, miszerint éveket él- vén a világnak, ezentúl éljen a lélek üdvességének, éljen Istenének... ²⁾”.

c) A felebarátunkat illető tekintet értelmében, főnhan- gon hirdeté a testté lett szent Ige: Úgy világ osko- djék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a tyátokat, ki mennyekben vagyon ³⁾. Pedig a lelki-gyakorlatok nyilvános tanújelci annak, hogy a hittől, melyet vallunk, annak igényeitől, reményei- s kötelességeitől legbensőbben át meg át vagyunk hatva, s tettekkkel ügyek- szünk azt elevenességben tartani a szív hajlékában, jóságos tettekkel, melyek, miként a magasba helyezett tűz, ragyogó fénynyel lobogjanak az élet sötétében mindenek láttára, s gyújtékony természetöknél fogva, lángba borítsanak mindent,

1) Nőáll János. U. o. 98. l.

2) U. o. 99. l.

3) Mát. 5, 16.

lángba az üdvezülésre teremtett embervilágot. Nincs különben. Még a hittel csupán csak játékot üző is mindenkor példát vár és követel a keresztény katolikustól, s ezért a jó és jámbor keresztényeknek szükség, hogy e kíványnak erélylyel megfeleljenek; szükség, hogy épüljenek és építsenek erényes hitéletre serkentő példaadásaik által: szükség, hogy a roszak ellenében legyen életük hatalmas czáfolat az erkölcsös-ség mellett; szükség, hogy mindnyájan oda működjünk egy szívvel és lélekkel, miszerint mielőbb teljesülésbe lássuk menni ez isteni jóslatot: *É s l e s z e n e g y a k o l é s e g y p á s z t o r*¹⁾. S hogy ezek és több ily ohajok valósításában a lelki-gyakorlatok előnyös tényezők: nincs miért tovább bizonyítgatni.

De világosan érthető egyszersmind az imént elősoroltak nyomán, mi oka ama kegyetlen előszeretetnek, melylyel a szentséges pápák a lelki-gyakorlatokhoz ragaszkodnak, miszerint föltirván az egyháznak főleg általok őrzött lelki kincsekkel gazdag szekrényét, teljes bucsúval jutalmazták abbeli ajtataskodásunkat, melyet a lelki-gyakorlatok folyama alatt kifejtünk, t. i. hogy a hivek minél számosabban sereglenek össze ezen szent szertartásokra, s ez által minél többeket magokba szállítsanak, az üdvesség útjára igazítsanak, a Jézussali együttlételekre édesgessenek, kinek ámitni nem tudó ajkai mondák: *A h o l k e t t e n v a g y h á r m a n ö s z s z e g y ü l n e k a z é n n e v e m b e n, o t t v a g y o k k ö z e p e t t ö k*²⁾.

*„Szentlélek, kenj föl engem viadalra, hogy legyőzhessem enmagamat!”³⁾

II. A lelki-gyakorlatok alkatrészeinek legfőbbike az elmélkedés, melyet, mivelhogy alatta nem annyira szavakkal, mint inkább fölszárnyaló gondolatokkal s meleg érzelmekkel szól a lélek Istenéhez, méltán megillet az elmélkedő imádság nevezete, a lélekben és igazságban tisztelgő imádságé. S mert „az elmével hitbeli igazságokat veszünk gondolóra, a

1) Ján. 10, 16.

2) Máté. 18, 20.

3) Scitovszky János. „Szentek élete.” 170. l.

kedélylyel és akarattal megfelelő indulatokat és eltökéléseket mutatunk be Istennek: kétségtelen, miszerint a mint ebben áll az elmélkedés mivolta, akként épen ezen indulatok- és eltökéléseken sarkallik annak sajátlagos célja is, melyre az elme gondolkozása szolgál eszközül ¹⁾.“ Az elmélkedéssel karöltve járnak a lelki-gyakorlatokban: a lélekismeret vizsgálatát könnyítő szemléletek is, a lelkiéletre célzó gyakorlati oktatásokat tartalmazó tanulságok, s az Isten malasztja után esengő imádások.

Már, ha bizonyos igazságok fölött annyira méltó az észszel és értelemmel tündöklő emberhez a csendes magány ölében tartott ajtatos s komoly elmélkedés: minél nagyobb joggal erősíthető ez a mi urunk Jézus Krisztus keserves kinszenvedéséről, melyből „a malasztnak új élete, az Isten fiainak szabadsága keletkezett ²⁾.“ Bizonyynyal „nem (is) ülhetjük meg jobban a nagyhetet, mint ha urunk kinszenvedéséről ajtatosan elmélkedünk... ³⁾.“ „Szemünkbe tűnik (ugyanis ez alatt) a megváltó istenember, a szenvedő ártatlanság, az üldözött és meggyalázott erény, a keresztre feszített s gonoszok halálára méltatott áldozat képe, szóval szemünkbe tűnik a kereszten függőnek képe ⁴⁾.“ S ebből folyólag nincs, nem lehet a lelki-gyakorlati elmélkedéseknek magasztosabb tárgya: Jézus Krisztus kinszenvedésénél, nem! mivel ez mindennek fölött leghasznosabban foglalkodtatja az értelmet, legmeghatóbban járja át és buzdítja a lelket, s legüdvösségesebb foganatú.

1.) Az urunk kinszenvedéséről elmélkedés legméltóságosabb tárgya az értelemnek. Mert a keresztény katolika vallástan legfőbb czikkei, milyenek egyebek között: az Isten és tökélyeiről; az emberről s ennek fölséges de a bűn miatt a legnagyobb tökéletlenség- és fenyegető roskadásnak kitett rendeltetéséről; a malaszt országából így kiesettnek a megtestesült és magát önkényt föláldozott Isten által újolagos

1) Nogáll János. U. o. 24. l.

2) Scitovszky János. U. o. 380. l.

3) U. o. 373. l.

4) U. o. 358—359. l.

kegyelmi állapotba helyezéséről szólok, igen, mindeme hitágazatok a megváltás történelme- és titkából úgyannyira kiragyoznak, s eltöltik az igazság-szomjazó lelket szüntelenváló fénynyel, hogy a bölcsek szinte mint a tudatlanok lelki eledelt lelnek eme szentséges tárgy fölötti elmélkedtökben, s több egyébként széles ismeretek- és életszentséggel ékeskedő férfiak előtt Jézus megfeszítettésének tanulmányozása elégséges volt a világ hivalkodó tanainak megvetésére. Így „a nemzetek apostola azzal dicsekszik, hogy ő csak egy tudománnyal bír, s ez a megfeszítettnek tudománya. Szent Bernát nem akart egyebet, csak a megfeszítettet. Csodálatos, valóban bámulatos ismereteket szerze magának a szent kereszt tövében szent Bonaventura, ki egy alkalommal aquinoi szent Tamástól kérdeztetvén, mily könyvből szerzé roppant tudományát? válaszul a feszületre mutatott ily felelettel: Ez tudományomnak kútforrása. Én Jézust tanulom, és pedig a megfeszítettet ¹⁾.”

2.) Az úr Jézus kinszenvedése fölötti elmélkedésnél misincs a lélekre nézve meghatóbb és buzditóbb, misincs reá boldogsághozóbb és méltóbb. Igazságos ugyanis, hogy a lélek hálaára gerjedjen a vett jótéteményekért, s kegyeletes emlékezés közt zengje mindegyre a zsoltárossal: Az úr irgalmasságát örökké énekelem ²⁾. Pedig a világ teremtese óta napunkig nem volt, s soha nem is leend az emberre minden ő érdeme nélkül oly pazar-bőkezüleg árasztott s ennél fogva részéről mindenkori ráemlékezést, folytonos csodálatot s határtalan szeretetet kiérdemlőbb jótét a megváltásnál. Itt, itt tanúskodik csak szólólag Istennek irántunk való nagy szeretete, midőn, ki elébb hatalma egyetlen igéjével oly könnyen teremtett bennünket, most mindenható erejénél is csaknem nagyobbat kísérle kedvünkért, minthogy Isten se nem szenvedhet, se meg nem halhat. Miért is kökeménynek s merőben háladatlanoknak bélyegzendő a lélek, mely ennyi szeretetre sem indul meg, mely ennyi szeretetre sem adja meg magát, s mely ennek fontolgatásától legalább ez úttal, ez alkalommal írtózik vagy abban unatkozik.

1) Majer István. „Népszerű egyházi beszédek.“ II. 341. l.

2) LXXXVIII. zsolt. 1.

3.) De az úr Jézus keserves kinszenvedéseni elmélkedés az üdvösségre is majdsaknem elkerülhetlenül szükséges. A mint ugyanis az üdvesség lehetősége a kereszten szülemlett: azonképen annak valósulandása is csak úgy szereztethetik meg, ha a megváltásról elmélkedés közben a kereszten függővel egyesülünk, s tőlünk telhetőleg mindenben hozzá alkalmazkodunk. Az Isten nem azért lett emberré, hogy az ember őt ne ismerje, hanem hogy őt mindenha szemei előtt tartsa, mindig csak őt lássa, s életpéldányul egyedül őt tüzze ki e siralom völgyébeni időzte alatt, őt, ki nyiltan mondá magáról: Senki az atyához nem megyen, hanem csak általam, (mert) én vagyok az út, és az igazság és az élet¹⁾. Már pedig ha az ő földi pályájának minden mozzanata szakadatlan figyelmünket és követésérei készségünket igényli: annálinkább megkívánja ezt tőlünk ama tekintet, mely a megváltás nagy munkáját tünteti föl; munkát, teljeset malaszttal és igazsággal²⁾, teljeset gyógyerővel és üdvességgel! Úgy van; ha szerelmes üdveztönk az ő szenvedése- és halálában nem akar vala szemlélődésünk örökös tárgya lenni, bizonynyal nem rendeli áldozatának szüntelcnvaló és isteni emlékéti; s szent Pál nem hagyta volna parancsolatban, hogy valahányszor eszszük a kenyeret az oltáriszentségben, az úr halálának emlékezetét mindannyiszor kegyeletesen megújítsuk. Nincs, valójában nincs üdvössége az embernek, a különben még oly kereszténynek is, ha csak az ő urának s Istenének szenvedés- s haláltörténelmét, és az ebben rejlő igazságokat serény kedvvel s éber elmével nem fontolgatja, és azokat élete sinormértékeül el nem fogadja. Ezért az anyaszentegyház is, melynek életföladata: az emberiséget az Istennek s kit ő küldött, Jézus Krisztusnak megismerésére kalauzolni, mindig és mindenütt keresztet, a szent kereszt titkát s annak vérnélküli jelvényét állítja nem csak az elme, hanem egyszersmind a szem elé is; e héten pedig a már joval elébb elkészített s a negyvennapit böjt által megtisztult lelkeket, minden, mennyiben csak töle telhető, még

1) Ján. 14, 6.

2) U. o. 1, 14.

külső készüllettel is hívja, édesgeti a szentegyházba, s az összegyülteket az ő gyásza, siralma s csaknem halálra keseregte és Krisztussal mintegy együttsszenvedése által, némi szent erőszakkal vonja és készíti az Igaz halálának szemléletére, úgy levén meggyőződve, miszerint lehetlen azoknak az üdvesség részeseivé lenniök, kik az üdvezülés becsét s a megváltó szeretetét szívökbe nem oltják, s ama szenvedőn és saját magokon nem szánakoznak.

Tehát az üdvesség utáni buzgalom is erősen szorgalmaz minket a kiszenvedett Jézus Krisztus emlékezetének megülésére. Mi hogy annál sikeresebben történjék, eme lelki-gyakorlatok folyama alatt azon fő igazságokat fontolgatjuk, melyek tökéletesb megismerésétől különösen függ az üdvesség becsülete, s ki az erre segélő út, az üdvezítőé.

Minekokaért:

a) az embernek Istentől a teremtésben kijelölt végczélja, s

b) ettől a bűn miatti eltérése;

c) a halál;

d) ítélet;

e) pokol; és

f) a tékozló fiúról szóló gyönyörű példabeszéd, mely az ördög szolgálatában levő bűnösnek siralmas állapotát, majd az igaz penitencziatartásban Istentől bocsánatot nyert töredelmes bánkodónak a mennyei atya általi szíves visszafogadtatását és megvendégeltetését az oltáriszentségben az örök életre, oly meghatólag állítja szem elé, — lesznek ajtatos elmélkedéseink választott tárgyai. Mindannyi sarkalatos, s mint ilyek, méltán veszik igénybe figyelmünket.

* „Oltsd belénk Jézusom, szenvedésed és halálod emlékezetét oly mélyen, hogy általa a bűnnek meghaljunk, s csak neked éljünk egyedül !”¹⁾

III. A mily érthetően fölféjték a lelki-gyakorlatok mi-volta, hasznossága és szükségessége; s a mily világosan kimutatvák az azok folyama alatti elmélkedések, főleg Jézus

1) Scitovszky János. U. o. 171. l.

Krisztus kínszenvedéséről eleven képzelettől kísért elmélkedések üdvadó sikerei, írva levén: A mint bővelkednek bennünk Krisztus szenvedései, úgy bővelkedik a mi vigasztalásunk is ¹⁾, és ismét: A mint társak vagytok a (Krisztussali) szenvedésben, úgy lesztek (az azzali) vigasztalásban is ²⁾: épen oly elvitázhatlanul kisugárzik a főnebbikből az is, miszerint mindeme megbecsülhetlen nyereményeknek korántsem a lelki-gyakorlatok s a megváltás rendkívül bámulatos munkája iránti hideg egykedvűség vagy kötelmi kényszer ejtenek birtokába, minthogy átkozott, ki az úr dolgát álnokul cselekszi ³⁾; hanem az azokhozi készséges elkészülés, az Isten malasztja utáni forró esenkedés, eltökélt szándék az életjobbítás s megtérni akarásra, például vevén salesi szent Ferenczcel az óráát, melyet, hogy pontosan járjon, nem csak naponként föl kell húzni, de gyakran egészen szét is szedni, a por- s rozsdalepte részeket kitisztítani, az elvásottakat pedig megújítani. Kell, hogy a lelki-gyakorlatok alatt a lélek szorosb vizsga alá fogassék, s a netán megrögzött rossz szokásokból s bűnökből kivetkeztessék. Gondold meg ezeket, oh ajtatos lelki-gyakorlandó, s meggondolván, ügyekezze belátni, miszerint csak így, egyedül csak e föltételek szerinti alkalmazkodásod által leend az úr Jézus részedről valódi föltámadás, valódi husvéti bárány, „kinek vérével meg vagyunk mosva, s oly kedvességet nyertünk Isten előtt, hogy, csak magunk akarjuk, az örök halál, a bűnnek ezen öldöklő angyala, nem lehet ártalmunkra ⁴⁾.” Gondold el, hogy üdvösséged biztosítására engedte neked a mindenható különösen eme napokat, miket oly sok mástól megvont. Karold föl e különös kegyelmet. Használd ezen üdvösséged eszközét lehető legjobban. Gondold meg, hogy lelked jóléte vagyon szóban, melyet csak egyet bírsz; hogy itt az örökkévalóság forog fön, mely boldog lesz ugyan vagy boldogtalan, igaz, de melyből csak

1) Kor. II. 1, 5.

2) U. o. 1, 7.

3) Jerem. 48, 10.

4) Scitovszky János. U. o. 385. l.

egyik jut osztályrészedül. Ha a tudományok szerzésén anynyi éveken át fáradozol: halhatatlan lelked nem érdemli-e meg, hogy e három napot egyedül neki szenteld? Halld csak az erre oly melegen serkentő aranybeszédű szent Péter nyomós szavait: „Éveket adtunk, ugymond ő, éveket adtunk a testnek, adjunk napokat a léleknek; időket fordítánk magunkra, szánjunk időt teremtőnknek; éljünk egy kissé Istennek, kik egészen a világnak élünk; tegyük félre a házi gondokat.“ Kövesd a szentatya e tanát, s tedd félre a házi gondokat; tedd félre kevésbé a tudományos foglalatosságot, s zárkozzál magadba, lelked javáért, e három nap alatt. Gondold el, hogy sebes léptekkel haladsz örökséged felé; gondold el, hogy életed határa bizonytalan; gondold el, habár ifju vagy, hogy eme szent gyakorlatok talán utolsók életedben. Mi ha úgy lenne, mint igen könnyen lehet: minő áhitattal, minő szentséggel végeznéd akkor ezeket?! Ha a kárhozottak közül valakinek megengedtetnék itt jelenlenni, mit vélsz, milyen buzgósággal venne az ezekben részt? mily szorgalommal fordítaná ezt az egész időt üdve eszközzésére? Ugyanazt tartsd most részedről teendőnek. Most hí, most kér téged Isten, most várja szíved teljes megadását, s ne restelkedjél. Ne, óh ne restelkedjél! Hanem nyisd meg főleg e három nap folyta alatt füleidet a lelkiatya képében hozzád beszélő Isten előtt, tárd ki neki szívedet, engedj malasztja mozzanatainak szabad működést, s szánd magadat testestől lelkestől hű szolgálatára.

* Oh lelkem Istene! mennyi hálával tartozom neked, hogy üdvem megnyerésére ily alkalmas időt engedel nekem, sok mások mellőztével. Mindezt neked köszönöm szerelmes megváltóm, s köteles háladatul téged kereslek ezután mindenben, ki, legfölségesebb Isten létedre, mulandó emberi testet öltöttél, csakhogy engem, legméltatlanabb teremtményedet, legháladatlanabb fiadat, leghívtelenebb szolgádat fölkereshess; ki oly rettenetes kint és gyalázatos halált szenvedtél szabadításomért; s ki mindezen kimondhatlan nagy szeretetedért nem kívánsz tőlem egyebet viszonsszeretet- s életed követésénél, de a melynek jutalmaul ismét csak engem boldogító örök élettel, mennyei országgal kecsegtetsz. Oh

ha erkölcsiségem oly parányi is, mint egy mustármag, má-
tól fogva szorgalmasan öntözgetem azt a töredelem harma-
tával, gondosan ápolgatom a töled tanult szeretet melegével,
hogy, naponként erősödve, neked tetszőleg gyümölcsözzék.
Igen, irántadi holtiglanos leköteleztetésem érzetében fölteszem
magamban, hogy kiválólag e napok minden perczét neked
áldozandom; hogy, kerülve a henyélést, czéltalan járás-kelést,
fecsegést, játékot s egyéb megengedett időtöltéseket is, egye-
dül ajtatos elmélkedéssel, istenes könyvek olvasásával s a
szent gyónásrai készüllettel töltendém napjaimat, csak te adj
erőt ebbeli föltett szándékomat szent neved dicsőítésére s
lelkem üdvességére minél pontosabban teljesíthetnem; csak
te gyámolíts isteni szent malasztoddal, te, óh szerelmes Jé-
zusom! ki az atyával és szentlélekkel egyetemben élsz és
uralkodol mindörökön örökké. Amen.

I. ELMÉLKEDÉS.

Az ember végzeljáról.

Teremté Isten az embert az ő képeére.

Móz. I. 1, 27.

Noha mireánk az úr Jézus köztünk tartózkodásának
minden perczenete legáldásosabb, mint ki keresni jöve az
elvesztett; s noha minden egyes cselekedete hatalmas vonz-
erővel kapja meg s ragadja mágnesként magához a fölötte
ajtatosan elmélkedőnek s a bűnmáorból kiábrándulni eltö-
kéltnek türelmes érzületét: életének mégis legtündöklőbb
fénypontjául az utolsó vacsora alatt és után végbevitt ténye
bizonyul be. Oh nézd őt, bánatos lelkem! s nézvén csodáld
itt szerelmes megváltódnak tanítványai s az összes emberiség
iránti lángoló szeretetét: mily kívánva kívánja velök meg-
enni a husvétot; mily alázattal ereszkedik a tanítványok lá-
baihoz, megmosván azokat, hogy tiszták legyenek; mennyire

sajnálkozik az áruló Júdás elvesztén; mint adja étkül valóságos szent testét s italul szentséges véré a bűnök bocsánatára, hogy minél szorosban hozzá fűzetvén, öbenne üdvezüljenek; mily égő imával ajánlja őket mennyei atyjának, hogy a választottakat őrizze, egyítse s megszentelje; végre, az olajfák hegyére menvén, minő készséggel engedi át magát a belső szenvedésnek, ártatlan valóját nem sokára a külsőnek is alábecsátandó! Oh lelkem szabadítója, édességes Jézusom! mondd, oh mondd meg, kérlek: mire ennyi szeretet s szentséges személyed ily mély megalázása? mire ennyi gond és aggalom? mire ezéloznak ily kinteljes áldozatok? Hallom, igen, hallom mézédés igéidet: a) hogy visszavezessed az embert fölséges rendeltetés- s végczéljához; b) hogy számára a megváltás és megszenteltetésből fakadó malasztokat s mennyei segedelmezést érdemelj ki; c) hogy kitüntesd a halhatatlan lélek roppant becsét.

E végből nem engede meg a mennyei atya tulajdon egyszülöttének; s e végből tett meg és türt el mindeneket a fiú. Miért is alig akadhat jelen elmélkedésünkhöz illőbb tárgy s higgadt szemlélődésre méltóbb — e három igazságnál, melyeket míg alázatos elmével fontolgatunk: csepegtesd az alatt szívünkbe, oh szeretetnek Istene, urunk Jézus! szent malasztodat, hogy állandó szeretetedre és hű követésedre buzdulhassunk!

I. „A teremtésnek remeke, az Isten képére alkottatott ember, legkegyesebb alkotójától kitünő, sőt fölséges rendeltetést nyert, u. m. az ég és föld urának szolgálatában híven eljárni, mintegy gondviselés eszközének lenni, másokra boldogítólag hatni, és (mi végczélja) üdvezülni. Ily magasztos rendeltetése miatt az emberi nem Isten választott népének, Isten gyermekeinek, Jézus atyafiainak, örökös társainak, mi több, isteneknek nevezetik“ ¹⁾, maga Jézus így szólván: Nincs-e megírva törvényetekben, hogy én mon-

1) Majer István. U. o. II. 455. l.

dottam: Istenek vagytok ¹⁾? Mily dicső rendeltetés! s mennyire még dicsőbb végczél! Ugyan mit tehetett Isten még velünk, és nem tett? Bizonynyal lehetlen föl nem kiáltanunk Dáviddal: Az úr irgalmasságait (irántami jóvoltát) örökké énekelem ²⁾! Énekelem pedig annál érzékenyebben, annál hálásb áhitattal: minél inkább meggyőződöm, miszerint, hogy eme rendeltetésemnek meg is felelhessek, s végczélját elérhessem, minden gondolható módot és eszközt is bőségesen adományozott. Oh véghetetlen jóságú Isten! mivel érdemlettem én ki tőled ennyi kegyességet? mivel, hogy még mielőtt fogantattam és születtem, már szeretettednek kiválólajos tárgya legyek? mivel, hogy oly témérdek mások fölött, kik nálamnál jobbak leendettek, s téged hívebben szolgálndottak, engem választál magadénak? hogy értem alkottad a napot, értem a holdat, értem a csillagokat? hogy alám rendeléd az erdők vadonaiban tanyázó vadakat, a vizekben úszkáló halakat, a levegőben repkedő madarakat? szóval, mivel érdemlettem tőled, hogy mindent, valamit csak szemlélek, használatomra adj, csakhogy rendeltetésem szerint dicsőségedre s enboldogságomra élhessek? Oh uram, összeesem ennyi rám halmozott adományaid súlya alatt! elkábulok az azok fölötti örömmámortól! És én, én legháladatlanabb teremtményed, mivel ügyekvém mindezt tehetségem szerint viszonzni? mit adtam neked mindazokért, miket te velem oly bőkezűen cselekedtél? Roszakkal fizettem neked a jókért! Minden módot, minden jóra használndó eszközt boszontásodra fordíték! Ellened lázadtam!

Vedd itt komolyan fontolóra, oh bűnös ifju! vajjon te, kit az isteni jóság szüntelen új meg új kegyével tetéz, háladattal viseltetel-e iránta? Vagy talán eme jótételeinek sok és nagy volta épen parancsainak megvetésére bátorít föl? S ennélfogva talán jobb is lett volna részedre, ha kevesebbrel tartoznál neki? Talán nem vétkeznél annyiszor, ha bénává, ha sikketté, ha némává, ha vakká, ha rúttá, ha csodaszörnyyné teremtett volna? Vizsgáld meg nyelvedet, kezeidet, füleidet,

1) Ján. 10, 34.

2) LXXXVIII. zsolt. 1.

szemeidet s egész lényednek külön részeit, mint megannyi neked megadott s igen sok mástól megvont áldásokat, vajjon mindezekkel nem épen megbántására éltél-e jótevődnek, s nem panaszkodhat-e méltán ellened a látnokkal: *R o s z a k k a l f i z e t n e k v a l a n e k e m a j ó k é r t* ¹⁾? — Adott neked az úr ép kezeket, míg sok mást bénává teremtett, s mikép háláltad meg ezt? Nem nyújtád-e ki azokat ocsmány dolgok után a helyett, hogy alázatos könyörgések kíséretében ég felé emelnéd azokat Isten imádlására? *R o s z a k k a l f i z e t n e k v a l a n e k e m a j ó k é r t*! — Adott neked az úr egészséges füleket, míg sok mást siketté teremtett, s mikép háláltad meg ezt? Nem nyitád-e meg azokat feslett, hiú, becsmérő beszédek hallására a helyett, hogy általok az Isten igéjét fogadnád magadba? *R o s z a k k a l f i z e t n e k v a l a n e k e m a j ó k é r t*! — Adott neked az úr sima nyelvet, míg sok mást némává teremtett, s mikép háláltad meg ezt? Nem használád-e azt erkölcsrontó s trágár beszédekre, az ártatlan szívek megméltelyezésére, s rágalmazó és káromló szavak kiejtésére a helyett, hogy azzal az Istent dicsérnéd s embertársaidat az erényességre hínád föl? *R o s z a k k a l f i z e t n e k v a l a n e k e m a j ó k é r t*! — Adott neked az úr éles szemeket, míg sok mást vakká teremtett, s mikép háláltad meg ezt? Nem függesztéd-e azokat botrántoztató rajzokra s egyéb förtelmességekre a helyett, hogy őket az égen, szent képeken s a természet csodaszépségein kegyeletteljes megindulással jártatnád? *R o s z a k k a l f i z e t n e k v a l a n e k e m a j ó k é r t*! — Adott neked az úr szép külsőt, míg sok mást szörnyeteggé teremtett, s mikép háláltad meg ezt? Nem fuvalkodtál-e föl benne; s nem néztéd-e le, nem gúnyolád-e ki miatta az e tekintetben náladnál kevésbbé szerencséseket a helyett, hogy általa az Isten mondhatlan szépsége csodálására intetnél? *R o s z a k k a l f i z e t n e k v a l a n e k e m a j ó k é r t*! — Adott neked az úr erős lábakat, míg sok mást sántává teremtett, s mikép háláltad meg ezt? Nem jártál-e azokkal a

1) XXXIV. zsolt. 12.

gonoszság útain; nem fürkészted-e föl velök a gyanús sőt tiltott társaságokat a helyett, hogy az Isten parancsainak ösvényén haladnál s egyházakat látogatnál? R o s z a k k a l f i z e t n e k v a l a n e k e m a j ó k é r t ! — Adott neked az úr viruló egészséget, míg sok mást tartós vagy öröklött nyavalyássá teremtett, s mikép háláltad meg ezt? Nem tékozlád-e azt féktelen vágyaid kielégítésére a helyett, hogy Isten magasztalására s felebarátod segélésére fordítanád azt? R o s z a k k a l f i z e t n e k v a l a n e k e m a j ó k é r t ! — Adott neked az úr erőt s tán némi javakat, míg sok mást gyengévé s szűkölködővé teremtett, s mikép háláltad meg ezt? Nem vélted-e azok által, hogy neked minden szabad; s erőd- vagy vagyonodban bizakodva, nem ingerléd-e inkább az Istent s embereket a helyett, hogy legőszintébb hálát rebegnél érettök s jótételekben gyümölcsöztetnéd őket? R o s z a k k a l f i z e t n e k v a l a n e k e m a j ó k é r t ! — Adott végre neked az úr könnyű s fogékony ész, míg sok mást tompa elméüvé teremtett, s mikép háláltad meg ezt? Nem kétkedél-e általa a hitigazságokban; s élezeiddel nem üzél-e gúnyt az egyházi és egyéb szent szokásokból a helyett, hogy az Isten számtalan jótéteményeire gondolnál, rólok gyakorlati elmélkednél, s magadat reájok mindig méltóbbá tenni buzgólkodnál? Ezekkel fizetsz-e az úrnak, boldond és esztelen nép? Vajjon nem atyád-e ő, ki bírt téged, és alkotott és teremtett téged¹⁾? Ezekkel fizetsz-e teremődnek? Így mutatod-e magad hálásnak jótévőd iránt? Az Istent, ki téged szült, elhagytad, és elfeledkeztél teremtő uradról²⁾! De tudd meg, hogy mindezt látta (ám) az úr, és haragra indíttatott³⁾. Látta hálátlan lelkedet; látta adományai könnyelmű megvetését; látta a jótéteményeivel szörnyű visszaélést: és haragra indíttatott. Ugyan miként feledhetéd, hogy így élvén, épen ezen jótételek lesznek majd okai jövődöbéli nyomorú sorsodnak,

1) Móz. V. 32, 6.

2) U. o. — 18.

3) U. o. — 19.

melyeket a helyett, hogy dicső rendeltetésed követelményeinek betöltésére s ez által üdvösségedre eszközökül használnál, kiváló gonddal s egész eltökéltséggel fordítasz tenvesztetre? Oh bizonyára sokkal nagyobb szerencse leendett reád nézve, ha vagy nem, vagy legalább embernek nem teremtetél volna; s ha igen, jobb lett volna, ha vak, ha néma, ha sánta, ha béma, siket, szörnyeteg s buta elméű letél volna, semhogy e javakkal Istened boszontására s tenkárodra annyira visszaélj! Oh gyászos ajándék, mely csupán pusztulásodnak okozója! Oh szomorú jótételek, melyek csak vétkeid eszközeit szaporítják!

Imhol a teremtés ennyi és ily fönséges javaivali visszaélésből fakadó s bennünket előzőnlő temérdek tökéletlenség és bűn! Imhol rendeltetésünk ellenére az eredeti bűn által megromlott természetünk rosztára készsége még akkor is, midőn saját lelkünknek valljuk miatta kárát! Oh de ne csüggedj ezért, elszomorodott lelkem! mert kiengesztelve lévén a véghetetlenül megbántott atya Jézus véghetetlen érdemei által, ismét nyitva áll számodra a menny, s csak te akard, Isten malasztjának segedelmével, annál biztosabban bejuthatsz oda, minél serényebben lépsz le az eddig tapodott ösvényről, s hágsz Jézus nyomdokaiba; minél szenvedélyesebben forgódd az úr szolgálatában s tennagad boldogításában.

* Oh uram, bevallom rendeltetésemtől eltértemet, s bevallom e miatt büntetésre méltó voltomat, mint ki jószágodért rosszal fizettem; bevallom, hogy nem csak jótéteményeidről feledkeztem meg, hanem velök igazságodnak keltém fel ellenem sújtó ostorát! Mindenek megfellelnek a célnak, melyre teremtvék: a madarak, hogy téged dicsérjenek; a virágok s növények, hogy mindenhatóságodat hirdessék; a nap, hold és csillagok, hogy fényökkel a föld lakóit irántadi hátlára gyúlaszszak: egyedül én, saját kezeid mester-műve, egyedül én állok teremtményeid hosszú sorában, kiről kimondád, hogy bánod, miért teremtetted az embert! De halld, oh végetlen irgalmú teremtem, halld meg fogadásomat, hogy ezentúl soha meg nem bántlak, csak kegyelmeddel légy szíves támogatni! Ezentúl áldom az urat

m i n d e n i d ő b e n ¹⁾! Soha sem szünöm meg dicséretedet zengeni; soha fiúi buzgó hálámat irántad tanúsítani. Magasztallak reggel, magasztallak a nap folytában, magasztallak éjjeli éber óráimban; reád gondolok tanulmányokkali foglalkodásom közt, reád életem minden percében; csak teáld, tebenned és teveled akarok czentúl élni, én uram, én Istenem! Oh add szerelmes Jézusom, hogy szent színed előtt tett emez ünnepélyes fogadalmamat annál pontosabban teljesíthessem, minél bizonyosb előttem, miszerint mitsem hagyál mulasztatlanul, csakhogy engem mennyei atyáddal kiengesztelj, csakhogy engem megnyerj; igen, oh áldott Jézus! tedd, hogy, ki magadat egészen adtad érettem, én is egészen szegődjem hozzád, s rendeltetésem végcélja elérésében készséggel működjem együtt malasztoddal!

II. Az első ember, hálátlanul visszaélve a teremtetől nyert szabadsággal, s ellene e miatt pártütővé fajulván, halálali büntetésnek esett alája, ő, ki halhatatlanságra, tehát mindenkori életre, örök boldogságra alkottatott. Kivetkezve levén e szerint az eredeti kegyelem-állapotból, kifosztatott egyszersmind az igazság- és szentségből, s az Isten hasonlatosságától legelütőbb képpé, utálat tárgyává, harag- és bosszúságnak lön fiává, s mi több, isteni szigor szabta gyötrelmeknek martalékává. A végcél, melyet részére s benne maradékainak az alkotó kitűzött, az ő változatlan határozatánál fogva, mindemellett is másolhatlanul fönmaradt, következőleg fön az emberiséget szorító kötelem is: Istent keresni, s a szükség: őt bírni. Ámde a megesett ember, crőinek szárnyai szegetvén, magától a magasba nem emelkedhetett többé, s saját tehetségeire hagyatva, végcélját nem-hogy el nem érhetette, de még csak meg sem is közelíthette. Az ebbeli köteleztetésének betöltetlen voltából fakadt öntudat aztán a lakolást még súlyosbitá, az ő arrai képtelenségének érzete pedig őt boldogtalanná tette, boldogtalanná mindinkább és inkább. Minekokáért az ember nem birt önmagában semmi móddal, semmi eszközzel szomorú helyze-

1) XXXIII. zsolt. 2.

téböli kivergődésre, hanem ellenkezőleg megvoltak benne okai a napontai mélyebbre süllyedésnek, okai örökös elvesztésnek. S ekkor mit ért neki, hogy született, ha megváltatni szerencsés nem lett volna? mit használna neki, hogy egy ideig él, s aztán, mint terméketlen fa, kivágatik s örök tűzre vettetik? Oh de az irgalmas Isten, ki veszni hagyá a kevély angyalokat, megkönyörülván Ádám gyermekein, eme rettenetes helyzetet, ez iszonyú veszélylyeli fenyegetést, részünkre megszüntette. Nemünk minden tartozását magára vállalván, szentséges vére ontásával tett érettünk eleget, s ezen jószántából önföläldozással ismét megnyitá előttünk az isteni malasztok kiapadhatlan forrását, mikben megmosatván, Istennek kedves fiaivá és örökségünk ősi jogainak újlag illetékeseivé tetettünk. „Fontoljuk (itt) meg élénkebben Jézus életét és halálát, melylyel bennünket mennyei atyjával kiengesztelt. Csak Isten fia tehetett mennyei atyja szentségének eleget érettünk; csak ő válthatott meg és üdvezíthetett minket. Csak neki köszönhetjük váltságunkat s minden javunkat Istentől. Mily szeretet Jézusban mennyei atyjához! mily könyörület irántunk! Ne gerjeszsen-e ez bennünk Jézus iránt szeretetet, köszönetet?” Oh igen! s annyival ragaszkodóbbat, annyival forróbbat, minthogy mindez roppant munkájába jött, teljes kimerültségébe s ezt szülő rettenetes kínaiba; minthogy, mikép megszaggatott szent testéből a drága vér, akként patakszanak mélységes sebein, mint megannyi csatornákon, az ő véghetetlen érdemei által, számunkra a malasztok, Isten eme természetfölötti ajándékai, lelkünk üdvességére emez oly igen megkívántató nagybecsü mennyei kincsek, hogy hacsak az isteni malasztok nem bővelkednek bennünk, melyek cselekedeteinket, mint só az étket, megízesítsék s Isten előtt tetszetősekké tegyék: hiábavaló hitünk, hiábavalók minden reményeink.

Vedd fontolóra ez alkalommal, megilletődött lelkem! Jézusnak főleg abbeli irántadi nagy szeretetét, mely szerint, csakhogy az érdemeivel kinyert malasztok részese lehess, s bennök bővelkedhessél, anyaszentegyházat, saját véré-
 n ala-

1) Scitovszky János. U. o. 367. l.

pított anyaszentegyházat hagyott a világ végezeiig élő testül, s téged annak édes anyai karjain a keresztség szent-ségében újból engede születni szentlelke által, hogy így szent testének tagjává tgyen. S imé, ki Ádám bűne következtében ördög rabja valál, a keresztség által Isten fiává, Jézus Krisztus testvérévé, s a szentlélek templomává lettél. Minő kitüntetés! mennyi szerencse! Ámde, ki a keresztség által a vitézkező anyaszentegyháznak üttettél lovagjává; ki hadat izentél az ördögnek, lelked e kérlelhetlen ellenének; ki lemondál a testről s világról, le pompájáról, örömeiről s hiúságáról, megtartád-e ünnepélyesen tett fogadalmadat? Nem engedél-e inkább, mikor csak lehetett, féktelen indulataid- és szenvedélyeidnek szabad kitörést? s nem meritéd-e magadat a bűnök fertőjébe? Oh látom zavarodottságodat s olvasom képedből őszinte vallomásodat; hallom, miképen a keresztségben nyert ártatlanságod lilioma csak addig diszlett, míg gyenge voltod miatt nem vétkezhettél, a mint azonban öregbedél korban, öregbedél a gonoszban is. Igen, mihelyt eszeddel élni kezdél, legott, megtagadva ígéreteidet, annyira megejtének kisérteteid, hogy a keresztyén egély verőfőnyét behomályosítani, a hitigazságokat értetlenül megtámadni, s a keresztyén ember méltóságát nem irtózáll tenmagadban meggyalázní. Oh te hűség- és hűtlenségből szerkesztett szörnyeteg! ugyan érted-e, tudod-e: mit tesz keresztyénnek, keresztyén katolikusknak lenred? mit tesz a keresztség által az ördög hatalmából kivétetned? mit tesz a szentlélek templomává szenteltetned? s ha igen: miként mondhattad mégis eddigi életeddél a benned székelő szentléleknek: „távozzál szíveimből, s engedj helyet kedvesebb bálványomnak, a tisztátalan léleknek; el el tölem, nincs szükségem megvilágosításodra, malasztidra ?“ Bizonyára nem csoda, ha ilyszerű magunkviséletét látva Isten, régi panaszát fölötünk is ismétli, imígyen szólván: Halljátok meg egek, és vedd füleidbe föld! — Fiakat neveltem s magasztaltam föl, ők pedig megvetettek engem ¹⁾! Kihoztam a fiakat semmiből, s valami csak az

1) Izs. 1, 2.

égen és földön létezik, szolgálatukra rendelém; ép tagok s jeles tulajdonokkal ruházám föl őket; egyszülött fiamat adám nekik, hogy megváltójok, közbenjárójok, pásztoruk, zarándoklatuk ideje alatt vezérük s mesterük lenne az igazságban. Fiaikat neveltem s magasztaltam föl, ők pedig megvetettek engem! Az igaz hitre térítém őket, sok mást a babonáságban hagyván vakoskodni; különös s eltörölhetlen jellel jegyzém ki őket a pogányok közül; őket az isteni természet részeseivé tettem, fiaim számába iktattam, s az oltáriszentségben mennyei étkekkel táplálom. Mit kellett még többet cselekednem az én szőlőmmel, és nem cselekedtem vele ¹⁾? Mit tettem már többet nekik, az annyi kegyekkel elhalmozottaknak, az annyira fölmagasztaltaknak? s ők (mégis) megvetettek engem! Azonnal, hogy észszel kezdetek élni: vétkekkel siettek beszennyezni ártatlanságukat; azonnal elfordultak tőlem; azonnal testi vágyaikat bálványozák; azonnal idegen isteneknek tönjénezték. Ellene mondtak az ördögnek, testnek és világnak: oh de csupán nyelvök- s nem egyszersmind tetteikkel! Ha az én ellenségem átkozott volna (így) meg engem, eltűrtem volna ugyan; — Te pedig egyenlő akarató ember, én hadnagyom és ismerőm, ki velem együtt édes étkeket eszel vala ²⁾! igen, oh ember, a te számadásod rettenetes leszen!

* Ah urunk, Istenünk! emez igazságos panaszod fölrázza vétkekben szunnyadozó lelkünket, s szégyenpirral önti el arcunkat! Fiaiddá fogadtál, s mint legjobb, leggonoszabb atya, ápolgatál bennünket: s mi, kik mindenünket egyedül neked köszönhetjük, mégis megvetettünk téged, s ellened, atyánk ellen, az ördöggel, testtel és világgal szövötköztünk. Hajh minő gyalázat, minő igaztalansággal illetünk, midőn, elhagyva téged, oly bőkezű jötevőnket, elleneinkhez szítánk! eltűrhetnéd talán mindezt a téged nem ismerőktől: de a te fiaid, barátaid, keresztények, mint ál-

1) U. o. 5, 4.

2) LIV. zsolt. 13, — 14.

lanak meg színed előtt? Igen urunk! emez elnevezések, melyeket kegyelmedből birunk, melyek minket egyebek fölé emelnek, mindig intő okul szolgálnak czentúl, nehogy elébbi aljasságunkba visszaessünk, s hogy ne csak névvel, hanem tettel is különbözzünk a pogányoktól, a téged nem vallóktól. Oh drága Jézus! ki eget, földet csodálkozásra gerjesztő művelled megnyitád a részünkre elébb dugva volt malasztok forrását, s irántunki végetlen szeretetedből hívveiddé, tehát tentestednek tettel tagjaivá: engedd kegyelmesen, hogy általad úgy eleveníttessünk szent hitünkben, miszerint a mint választott néped vagyunk e földön, azonképen halálunk után is azok maradassunk!

III. Mit Isten, mint legnemesbet, benned teremtett; miért egyetlenét e földre küldé; minek mennyekben rendelt örökséget: az lelked. Lelkedért alkotta tulajdonképen az eget és földet, s saját hasonlatossága jellegével, értelem- és akarrattal, diszíté azt föl; lelkedért jött e világra az Isten fia, érte adván vérét és életét, csakhogy ily áron is megvált-hassa azt. Innét mondja emisseni szent Őséb: „Ha talán teremődnek nem hiszsz, — hogy mennyit érsz, kérdezd megváltódat.“ Az érted ontott szent vér, melyen lelked megváltatott, világosan tanúsítja, mennyire túlbecsülendő ez mindennél! „Vérét ontá, ugymond szent Ágoston, vérét ontá az Isten egyetlen fia érettünk. Oh lélek, tartsd rá magad, mert ennyire becsültetel!“ Az emberi lélek azon eltévelyedett juh, melyért ama mennyci jó pásztor oly hosszú útra kelt, csakhogy, föllevén őt, vállaira vehesse: „tartsd rá magad, mert ennyire becsültetel!“ Az emberi lélek azon drágakő, melynek megváltásáért ama mennyci nyereszkedő vérét, életét, mindenét adta: „tartsd rá magad, mert ennyire becsültetel!“ Az emberi lélek az, melyért az Isten fia annyi munkát, annyi fájdalmakat eltűrt, s ha kellene, mindazoknak újból alávetné magát: „tartsd rá magad, mert ennyire becsültetel!“ Az ő egyetlen lépte, szemci egyetlen pillantása, egyetlen szava, egyetlen fohásza mindnyájunk üdvéért elégséges lett volna, s ő mégis nem vonakodott lelkünkért egész valóját áldozni: „tartsd rá magad, mert ennyire becsültetel!“

Bizonyára, ha a lelket, mint az isteni mindenhatóság és bölcsesség emez élő emlékét vizsgáljuk, s ama bért, melyen megváltatott: ki kell mondanunk szent Pállal: miszerint nagy áron vetettünk meg! S nem is csodálhatjuk, ha Isten angyalokat rendelt lelkünk őrzésére, kik vele társalogjanak, a jóra ösztönözzék, s öt ellenceitől védjék.

Midőn tehát az Isten ennyire becsüli lelkedet: nem kétkedhetel, miszerint legszorosb számadásra vonatol e kincsért, melyet ideiglenesen gondodra bízott, hogy megtarts számára. S egyéb kötelmeid fölött vajjon kiválólag szíveden fekszik-e ez? A keresztények közt nehezen létezik ugyan valaki oly esztelen, ki nyilván vallaná, hogy porhadandó testére több gondot szükség fordítania, mint halhatatlan lelkére: tetteidben te mégis ezt látszol gyakorolni. Nemde szorgosan kerülöd a helyet, hol ragadós nyavalya dül, nehogy azt tested magába vegye s meghalj? S ily gyorsan futsz-e onnét, hol füleiden, szemciden s szíveden át szihatod s szíved magadba a lélekölő mérget? Oly gonddal kerülöd-e a társakat, kikről pedig tudod, hogy lelkedet halálra sebezhetik? Nemde behunyod szemeidet, midőn hirtelen támadt szél a port feléd hordja, s nem fordítod el őket, hogy ne lássanak hiúságot¹⁾, mely a lelket fölfuvalkodtatja? Nemde ha nehezebb beteg vagy, rögtön orvost hívatsz, hogy testeden segítsen; s midőn a bűnök miatt halálra gyötrött lelked veszélyben forog, a gyógyszeradást vagy halogatod, vagy végkép elhagyod? Ha bajban sinlődő tested után ennyire sűrögsz, hogy egy időre megmentsd: vajjon igazságos-e, hogy lelkedet csupa gondatlanságból örökre elveszítsd? Gyászba borulsz barátod hideg hullája fölött, melyből a lélek kiköltözött: s nem szánod nyomorult lelkedet, melyből az Isten költözött ki? Keserged annak halálát, míg ennek halálán egyetlen könyűt sem ejtenek szemeid. Siratod azt, kit pedig könyeid életre nem támasztanak: de nem ezt, melyet azonban a töredelem könyeivel föllelevenithetnél.

„Ah minő dühösség az töletek, mond Salvián, hogy hitványságnak tartjátok a lelket, melyet még az ördög is.

1) CXVIII. zsolt. 37.

sokra becsül!“ Mindent ígér, mindent ajánl, mindent tesz
 ő neked, hogy lelkedet megnyerje: s te mitsem teszesz,
 mitsem tűrsz, mitsem adsz magadnak, hogy megtartsd azt.
 Vajjon kevésbbé érdekel téged lelked megtartása, mint az
 ördögöt annak megnyerése? Minő dühösség! minő esztelen-
 ség töletek, hogy hitványságnak tartjátok lelketeket! Ah
 hányszor kérded Júdással az ördögöket: Mit akartok
 nekem adni, és én őt kezetekbe adom ¹⁾? Hány-
 szor mondod nekik: adjatok nekem gyönyörűséget; adjatok,
 miben örömemet lelem; mivel vágyaimat kielégítsem; mi e
 világon kedves: és én őt kezetekbe adom! Rette-
 netes szók: én őt kezetekbe adom! Kezetekbe
 adom az egyetlent, mely miután az úr mindenható aka-
 rata szerint a testtel egyesülten e földön egy ideig élt, le-
 rázva porhüvelyét, a testet, az örökkévalóságba száll át,
 mert halhatatlan. „Halhatatlan a lélek, ugymond szent Á-
 goston, mit ha hiszesz, halhatatlan az életre; ha nem hi-
 szesz, halhatatlan a büntetésre.“

Könyörülj (tehát) lelkedben ²⁾, az egyetlennen,
 az örökkétartó örömekre szánton, s tartsd meg azt, ha nem
 irántai jó indulatból, tartsd meg legalább könyörületből!
 Könyörülj lelkedben, mit Isten csupa szeretetből a-
 zért teremtett, mire azért nyomá istenségének képét, hogy
 ez őt viszonszeresse, tisztelje, imádja, s majdan örökké bir-
 ja! Könyörülj lelkedben, melyen előbb könyörült
 Krisztus, érte szenvedvén, érte meghalván! Könyörülj
 lelkedben, mely ha szerencsétlen lesz, örökre leendő sze-
 rencsétlen! Könyörülj lelkedben, ezt kéri tőled Isten,
 ki legjobban tudja, mily becsü kincset vesztesz el, ha azt
 elveszted. Könyörülj lelkedben, ezt követeli tőled Jé-
 zus vissza, mint melyet vérével megváltott, melyet végtelen
 szeretettel szeret! Viseld azért e drága kincsnek ezentúl na-
 gyobb gondját, nehogy rajta bűn által az Isten szent képe
 eltorzítottassék; nehogy Jézusnak érte végzett munkái s kiál-
 lott fájdalmai rá nézve haszontalanok legyenek. Higy, kér-

1) Máté. 26, 15.

2) Sírák. 30, 24.

lek, Istennek, ki lelkedet a világ minden javánál többre becsüli; higgy Krisztusnak, ki e kincset mindenek elébe teendőnek ajánlja, midőn mondja: Mit használ embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja ¹⁾? Igen, mit használ, ah mit használ?!

S ezek által, azt vélem, érthetően kimutatva áll előttünk urunk Jézusunk vacsora alatti és utáni tényeinek magasztos célzata, miszerint eléggé beláthattuk a teremtés adományaiból is sokban kitünő eredeti dicső rendeltetésünket, melytől a bűn miatt eltértünk bár, de melyre Jézus érdemeinek segítségével úgy vezettettünk ismét vissza, hogy, csak akarjuk, végezcélunkat, mely az Isten színről színre látásában, mindenkori birásában s határtalan szeretetében, szóval üdvességünkben áll, bizton elérhetjük; beláthattuk a megváltás örök-bőségű forrásából számunkra, míg reájok nélkülök vagyunk, szüntelenül ömlő s cselekedeteink tetszetősek-ké tételére oly multhatatlanul megkívántató isteni malasztok szükséges voltát, ezen mennyei kincseket, melyek kizárólagos részesei egyedül mi lehetünk, egyedül mi, mint Istennek választott népe, ő szent fölségének különös kegyelméből; beláthattuk végre a lélek, eme csodamű becsének kimondhatatlan nagyságát: de beláthattuk egyszersmind a köteleztetést is, mely ennyi megkülönböztetésért reánk hárul. Oh szerelmes Jézusom! mit tegyek immár jóságodért, ily soha meg nem hálálható róلامي gondoskodásodért még akkor is, midőn én enmagamról végkép megfellebbeztem? Mit tehetek egyebet? mint hogy megmásítom életemet, s törvényeid szerint rendezendem malasztoddal szívem hajlékát, hogy lakómul állandóan birhassalak. Föl, föl tehát megváltott lelkem! föl a Jézus nevébeni erélyes küzdelemre, a rendeltetésed ösvényén való csüggedetlen haladásra? Ime Jézus érdemei az ég és föld közti mérhetlen ürt áthidazák számodra, élete pedig hűséges kalaúzkod! Nagy s igen nehéz, igaz, a pálya, oh de gondold el, hogy nyűgállomáso-

1) Máté. 16, 26.

kul ugyancsak szent életének jelelé ki egyes cselekedeteit, melyeken elmélkedvén, magadat kipihenhesd, s mi legfőbb, nehogy megfogyatkozzál, étkedül valóságos szent testét s ita-
lodul szentséges vérét adá, hogy semmiben szüket ne láss. S ezek hallatára habozhatsz-e még tovább? vonogathatod-e még magadat a boldogság honában rád várakozó örökséged kinyerésére a kellő lépések megtételéhez legitt hozzáfogni?

* Oh életem isteni adója s czentúli intézője, megváltó Jézusom! szemléld törődöttségemet s magamba szálltomat; tekintsd szent malasztod utáni szomjas lelkemet, s eszközözd bennem kegyelmesen, miszerint ne keressem e napon túl a hiú világot, hanem keresztényi méltóságomhoz illőleg mindenkor és mindenben téged, egyedül csak téged, minthogy ki téged fölताल, életet talál, s üdvességet merít az úrtól ¹⁾! Amen.

II. ELMELKEDÉS.

A bűnről.

Láttam a sátánt, mint villámlást az égből leesni. Luk. 10, 18.

„Máté, kövess engem ²⁾“ így szóla egykor Jézus a bűnös vámoshoz, ki azonnal fölkelvén, követé őt ³⁾; s ez alkalommal hasonlólag így kér föl lélekben mindnyájunkat: „Kezeim műve, oh ember! ki imént éber szemlélődéssel vizsgálád vacsora alatti és utáni tényeimet, kelj föl s kövess engem! kövess az olajfák hegyére, belső szenvedéseim, keserves haláltusám eme gyászemlékü színhelyére, s lásd, ha vagy-on-e fájdalom, mint az én fájdalomam ⁴⁾.“ S bűnös létünkre bár, nem hajolunk-e meg e bi-

1) Példb. 8, 35.

2) Máté. 9, 9.

3) U. o.

4) Thren. 1, 12.

zalmas fölhívásra urunk előtt? Tehetnök-e, hogy, kik előbb ámulatra ragadtatánk az értünk leggyengédebb szeretetben olvadozó fölött, jelenen vétkeinken való keseregtét s benső nagy fájdalmát osztó szájalom nélkül tőle elforduljunk? Oh nem! sőt inkább tekintsd én lelkem a megilletődés érzetével a világ üdvezítőjét, s lásd mint borul arczzal a földre atyjának fősége előtt! mint merül vérfürdőbe, melyet kínainak nagysága sajtol ki testéből! mint szorong és szomorodik egész lényében! „Imádd én lelkem isteni üdvezítődöt ebben a fájdalom állapotában; szedd föl szentséges vérének drága cseppeit, melyeket oly készséggel ömleszt üdvedért. Fontold meg, miszerint üdvezítőd eme kegyetlen haláltusájának nem annyira a számára készített kínok, mint magára vállalt vétkeink és a kevés haszonnak látása volt oka, melyet az emberek többsége kinszenvedéséből húzandott ¹⁾.” A bűn, igen, az emberek bűnei! melyek özönvízként áraszták és árasztják el ma is a földet a nélkül, hogy Jézus kinszenvedése és halála érdemeitől legkevésbé is apadnának. Oh ha egyes szenteket iszonynyal tölte el és ájulásba ejtett a csak egy bűntől irtózat is: minő hatásúnak kellett ennek Jézusra lennie, ki az egész világ bűneinek súlyát isteni ismerettel fontolgatta?! Bizonyára ezek amaz urunk elképzelte sereg, mely őt megrohanja; ama bírák, kik hamis ítéletet mondanak fölötte; ama bakók, kik rajta könyörtelenül dúlakodnak; amaz arczcsapások, melyek őt érik; amaz ostorok, melyek testét szaggatják; ama tövisek, melyek fejét összeszúrdalják; ama szegek, melyek kezeit s lábait átyuggatják; ama kereszt, melyre fölfüggesztetik; ama lándzsa, mely oldalát megnyitja! De nem csupán ezek, hanem velők egyetemben ama gondolat is, hogy téged, kit annyira szeret, kiért talán legtöbbet szenved, mint megátalkodottat, elveszítend! Mindezek így lévén: nem fogod-e még meg keresztény lélek! miébe kerül-tél megváltódnak? s nem fogod-e föl, mily borzasztó lehet Isten szemei előtt a bűn, melyet az annyi malaszt- s jóte-ménynyel megáldott keresztény elkövet? Mégis, hogy a bűnnek rettenetes voltát s ebből folyólag teendőinket teljesebben

1) Nogáll János. „Kalaniz keresztény hitéletre.“ II. 37. l.

megismerjük: lássuk annak eredményét a) az angyalok, b) az első szülék, s c) Péter és Júdás esésében, s vonjunk belőlök üdvességes tanulságot.

* Oh ártatlan s lelkedben mégis oly igen szenvedő Jézusunk, engedd ez alkalommal megváltottaidnak, hogy e bűnrőli elmélkedésünk megteremje lelkünkben a megtérés azon édes gyümölcseit, melyek érlelésére közlő szenvedésed és főleg a bűn súlya fölötti elmélkedéseddel okítál bennünket!

I. Mily boldog s szerencsés volt legyen a még nem vétkezett s rendeltetésöktől el nem tért angyalok s ezek főbbike, Lucifernek, állapota: világosan leírja az ihletett látnok, így szólván: Te vagy a hasonlatosságnak pecsété, teljes bölcseséggel, és tökéletes ékességgel; az Isten paradicsomának gyönyörűségében voltál ¹⁾. Tiszta lelkek valának ugyanis ök, telvék a kegyelem csodálatos ajándékival, s bölcsesség-, szépség- és jeles tökélyekkel ékítvék, mint az isteni mindenhatóság remekpéldányai. Mihelyt azonban elfajultak, s teremtőjöknek hódolni vonakodtak: reájok nehezült legott az Isten büntető keze, ördögökké lettek, pokolra taszítottak, s kintengerbe sülyesztettek, onnét soha nem menekvendők. Egek, minő szigora ez az isteni igazságnak! Ók, az angyalok, e nemes teremtnények, csak egyszer, csak első ízben s csak gondolattal vétkeztek: s ezen egy, ezen gondolattal egyetlen vétkekért örök tüzre ítéltetnek, melyben már annyi éven át szenvednek s végnélkül szenvedendnek! Valóban az isteni szigorúság cme példája minden okoskodásnál inkább mutatja, hogy ki az Isten, és mi a bűn. Az igazságos Isten a bünt keményebben nem fenyítheti, mint érdemli; az irgalmas Isten a bünt mindig szelídebben bünteti érdeménél: s mégis az angyalokra, csupán egy, csupán gondolattal elkövetett bűnért, örök kint határoz. Oh gyászos, oh rettenetes, oh utálatos bűn!

Es te talán azt hiszed, hogy mivel nagyobb, mint az angyaloké, vétkeid száma; mivel, mit amazoktól megvont, neked időt s tehetséget engedett Isten a penitenciára: igen,

1) Ezek. 28, 12—13.

te talán azt hiszed, hogy e miatt a bűn természetét, s Isten a bűnre mondott ítéletét megmásítá, és veled szelídebben bánik, hogy irgalmával továbbra is visszaélhess? Azt hiszed, hogy neked mindig megkegyelmez, habár kísérteteid ellen még akkor is tartózkodol síkra szállni, midőn a szentségekben nyert malaszt által erre képesítettél? habár a bűn békóinak összerontására semmi ügyekezetet sem fordítasz is? habár gyengeségedet semmi szerrel sem törekszel is támogatni? Azt hiszed, hogy neked mindig megkegyelmez, ki lelki betegségedet szereted, ki szüntelen azoneygy úton járván, bünt bűnre halmozasz? ki megfélekedve az Isten szolgálói előtt a gyónásban annyiszor ismételt s Jézus szent teste vételével annyiszor mintegy megpecsételt fogadalmairól, ismét és ismét csak vétkezel? Azt hiszed, hogy Isten, ki a csak egyszer botlott angyaloknak meg nem engedett, neked mindig megbocsát, jóllehet alig kilépve a gyóntatószékből, előbbi gonoszságaid folytatására indulsz is? jóllehet minden szép ígéreteid után is csak úgy cselekszel, mintha sohasem bánkodtál, soha javulást nem fogadtál volna? jóllehet minden félelem, szégyen s lélekismeret furdalása nélkül épen azon aljas állapotba cresszkel vissza, melyből színleg kivergődni akartál? Azt hiszed, hogy Isten, kit számtalan vétkeiddel annyiszor magad ellen haragítál, mindig békejobbot szorít veled, valahányszor csak könnyelműségednek tetszik? Ah csalatkozol! ah veszélyes örvény körül szédelegsz!

Kétségtelen, hogy, minél nagyobb a vett jótétemény, annál vétkesebb az erre nem emlékezőben a háladatlanság. Mi lehet pedig nagyobb szerű jótét, mint visszahelyeztetni az ártatlanságba, visszafogadtatni a választottak közé épen az által, kit megtagadtál? A haragnak voltál előbb fia, oh bűnös ifju! elvesztéd mennyei örökségedet; az ördög kegyetlen zsarnoksága alatt nyögél: s ime! a szentségek által Isten fiává, az égi boldogság örökösévé, a szentlélek hajlékává lettél! Minő jótéte, minő kegyelme ez az Istennek! Már ha ily jötevőt ismét megvetsz, ismét sértegetsz, ismét neheztelésre gerjesztesz; ha a malasztok forrását annyiszor megszenteltetted: azt hiszed, hogy megint oly könnyen bírod az Istent engedélyre, mily könnyen magadat hitszegővé aljasítád? Mi

egyéb ez, mint Istennel játékot űzni? mint a kötött béke után újra háborút kezdeni? mint a bűnbánat miatt bánkodni?

„Gúnyolódó s nem bűnbánó az, ugymond szent Ágoston, ki ismét azt cselekszi, mit már egyszer megbánt.“ S ugyan mit is tesz egyebet, ugyanazon vétékbe esni ismét vissza, mint hogy merő hazugság volt mindaz, mire a gyónásban magadat kötelezted? mit egyebet, mint hogy nyilván bevallod, miszerint csak dévajsból, csak nevetségből utánzád az igazán bánkodók eme szertartását? „Gúnyolódó s nem bűnbánó az, ki ismét azt cselekszi, mit már egyszer megbánt.“ S ugyan mit is tesz egyebet ugyanazon véték ismétlése, mint mondani: vedd vissza Isten malasztodat, én meg visszaveendem rossz szokásaimat; vedd vissza jótéteményeidet, én pedig visszaveendem régi életmódomat; feledd el fogadásaimat, melyeket én már egészen elfelejtettem? „Gúnyolódó s nem bűnbánó az, ki ismét azt cselekszi, mit már egyszer megbánt.“ S az ily gúnyolódó, az Isten ily nyilvánvaló megvetője, remélheti-e, hogy mindannyiszor irgalomra talál Istennél, valahányszor vétkezik? remélheti-e az ily hálátlan és megátalkodott, hogy Isten, ki az egyszer vétkezett angyalok iránt oly kérlelhetlenül szigorú volt, neki, a nem egyszer, hanem ézerszer is, s nem csak gondolattal, hanem kívánsággal, szóval, tettel és a jónak elhagyásával annyszor, mennyiszor csak teszett, vétkezőnek, mindig és könnyen megbocsátandó?

Tudom ugyan, hogy Isten irgalma határtalan; tudom, hogy az ő jóságának kincse végtelen; tudom, hogy malasztja által a legnagyobb bűnösök is megindítottak, javítottak, s üdvességre vezettettek: de azt is tudom, hogy a vétékhez szokott ifjú megtérése legnehezebb s épen ezért legritkább is. Az első véték után egy intő szó, az örök boldogság- vagy boldogtalanságai egyetlen figyelmeztetés, egy ajtatosságra buzdító könyv olvasása, egy lelkes beszéd diadalt képes aratni a bűnös szíve fölött; miután azonban többszöri ismétlések által a vétékkel barátságot köt: nem rettegi többé a szörnyet, hanem, mivel hízeleg neki, megszereti, és vele szövetkezik; s mostantól már, megvetve a bűnből kijózanító főnebbi eszközöket, sem a bocsánat reménye, sem a büntetések félelme

által magát megingattatni többé nem engedi. Megízlelte a jó lélekismeret édességét, de ő ezt mintegy megunva, kedves vétkei után sopánkodik. Az Isten is tehát, ha szabad így szólani, kifáradva a bűnös nyomdokainak követésén, s méltán neheztelve malasztja- s jóra téríteni ügyekvéseinek oly sokszoros meghíusulásaért: elmevaksággal fenyíti őt, és átengedi rossz szíve még rosszabb vágyainak; mire legott elhallgat benne a lélekismeret szava, s kimerülván a véték súlya alatt lelke minden ereje, hanyatthomlok rohan az örök kárhozatba.

* Ah uram! miként lehet az, hogy az egyszer vétkezett angyaloknak nem, nekem pedig, a téged annyiszor megbántónak, oly számtalanszor megengedtél? Alig létezik testemben oly tag, melylyel meg ne sértettelek volna; alig oly parancsod, melyet nem egyszer, hanem tízszer, hanem százszor, hanem ezerszer át nem hágtam volna: s te mégis megengedtél nekem. Bámulok irgalmadon, s áldom jóságodat. Távol is legyen tőlem, hogy isteni fölségedet ezután legkisebb vétkekkel is megbántsam, kit ez ideig irántam oly jónak, oly irgalmasnak tapasztalok!

II. A mint a kevély angyalokon vett rettenetes boszú, akként az első emberpárra szabott kemény ítélet is, igen foganatos eszköz a büntöli irtózatnak szívünkbe oltására. Nagy, mondhatni, pazar volt Ádám és Éva, első szüléink iránt a teremő Istennek bőkezűsége. „Józan észszel, szabad s jóra kész akarattal, halhatatlan lélekkel, önképére s hasonlatosságára, igazságban és szentségben alkotá 1)“ ugyanis őket; a gyönyörűség édenébe, a boldogság kertébe helyezé őket; bennök a vágyakat az észnek, a testet a léleknek rendelő hatalma alá; s végre boldog és csendes életet ada nekik a nélkül, hogy eunek egykor bekövetkezendő megszűnése miatt félniök, aggódniök kellene. S mindezen jókban nem csak őket részelteté magokat, hanem a tőlök leszármazó utódokra is kiterjesztő azokat, ha törvényeit megőrzendik. És ezen eredeti boldog állásban meg is maradtak mindaddig, „míg az Isten képével és hasonlatosságával megdicsőített lelkök a

1) Scitovszky János. U. 410. l.

bűnnek minden szennyétől tisztán díszlett vala; míg a csábítás mérges hangja, mely hízelegve hatott füleikbe, mérget nem nyújtott kezökbe, hogy azt elnyelvén, halált okozzanak magoknak; míg a nagyravágyás lelke föl nem támadt keblökben, mely őket isteni hatalommal édesgetve s biztatva, lelkök legdicsőbb tulajdonától meg nem fosztotta; míg a kígyó fulánkja át nem hatotta egész valójokat, hogy eleve ne érezzék lelkökön azon sebet, melyet az engedetlenség büne ejt vala majd rajtok a legsiralmasabb következéssel; míg a torkosság a tiltott gyümölcsöt velök meg nem ízlettette, melynek íze fanyar-keserűvé vált, és halált hozott rájuk s minden ivadékaikra. De miután mindezek megtörténtek: nem valának többé méltók az Isten barátságára, nem az élet gyönyörteljes napjaira, nem a test halhatatlanságára; hanem megfosztattak a teremő társaságától, kiűzetek a gyönyörűség édenéből a megátkozott föld színére, hol munka, fáradság és veríték meg fájdalom jeleltettek ki osztályrészökül, és kimondatott fejökre a legterhesebb ítélet, hogy meg kell halniok. Így tűnt le csakhamar az emberi nem eredeti boldogságának hajnala, és egy komorabb időszak állott be, mely terhessé és nyomasztóvá vált valamint első atyáinkra, úgy minden ivadékaikra, az egész emberiségre is ¹⁾“; mert mindnyájan vétkezünk első szülőinkben ²⁾; mert mindnyájan bűnben fogantattunk ³⁾. Bűnben, mely eredetinek vagy eredendőnek hivatik, minthogy Ádám-tól ered reánk. „Valamint pedig a bűnt, úgy öröklöttük annak siralmas eredményeit s büntetéseit is. Elménkben gyengeséget az igaznak megismerésére, akaratunkban erőtlenséget a jónak gyakorlására, az érzékiségben rendetlen vágyakat, elragadó szenvedélyeket, a tilalmasra nagy hajlamot tapasztalunk. Testi életünket is inség, fájdalom, nyavalya, fáradság, nyugtalanság, veszély s végre a halál környezi és keseríti ⁴⁾“. E vétekből rajzik ki ama temérdek rossz, mely vízőzőnként

1) Vezzerle Gáspár. „Népszerű erkölestan.“ 3—4. l.

2) Rom. 5, 11.

3) L. zsolt. 7.

4) Scitovszky János. U 411. l.

a világot elárasztja; innét a dög- és tűzvész, éhség, háború, földindulás, hajótörés, vízáradás, s az ég tudja, minő csapások, melyekkel sújtatunk. Tanuld meg ezekből, mily iszonyatos s borzasztó a bűn magában és eredményeiben! Dávid, az illetett zsoltáros, elragadtatva a mennyekiek kíváncsától, e szókra fakad: Uram, egyedül a te igazságodról emlékezem ¹⁾! Hogyan, oh királyi lantos, hogy csak egyedül az igazságról s nem emlékezel egyszersmind az irgalomról is? Értlek! Inkább akarsz az igazságra emlékezés által minden tényeidben óvakodóvá tétetni, mint az isteni irgalomban bizakodni. Sokkal tanácsosabb is és biztosabb, az angyalok s első szüléink példáin okulva, igen, sokkal tanácsosabb részünkre, a könyörtelen isteni igazságtól tartván, a vétket kerülni, mint, az Isten irgalmában vakmerően bizakodva, a bűnökbe rohanni s bennök ténferegni. Nem kétlem, miszerint tibennetek díszlik még a szüzi ártatlanság hófehér lilioma, melynek megőrzésére s bármily vétek kikerülésére alig van ajánlhatóbb óvoszer, az isteni igazságtól félelemnél. Midőn azért a tilalmasra csalogattatol, oh ifju! emlékezzél egyedül az igazságra, s így tanakodjál magadban: „Ki tudja, vajjon nem büntet-e meg az isteni igazság rögtön a vétkezés után? ki tudja, vajjon nem-e épen azon perczen, mikor a vétket elkövetem? Sokkal így történt ez már, tehát rajtam is megeshetik, minthogy senki sem biztosított a felől, meddig lesz az Isten irántam irgalmas. Nem, ily veszélynek örök üdvemet soha de soha ki nem teszem!” S higgy nekem, jó tanonc! hogy, ha ily gondolatokkal vértized föl lelkedet; ha az isteni igazság bünfenyítő szigorát forgatod elmédben; ha mindenütt és mindig csak ez áll előtted: higgy nekem, erőt veszsz az ördögön, erőt kísérteteiden, erőt tested ingerein. Ha valaki nagybecsű áruval sötétben kínálna meg, nemde, mielőtt alkuba ereszkednél fölötte, világot gyűjtanál, hogy lásd, miért adod ki pénzedet? Ugyanezt tedd, midőn kísérteteid által a bűnre jó alkalommal kínálattel meg. A kik az urat félik, — az igazságot, mint a világot, meggyújtják ²⁾. Mikor az ör-

1) LXX. zsolt. 16.

2) Sírák. 32, 20.

dög, a sötétség eme fejedelme, ilyképen sűgdos füleidbe: „Íme a legjobb alkalom vágyaid kielégítésére; használd e perczet; az Isten irgalmas; időt enged a bűnbánatra; mint engedett sokaknak“: mit teendesz ekkor? Gyűjtsd meg az igazságot, mint világot, s feleld ilyenkor: „Sokaknak engedett Isten időt a bűnbánatra, és sokan hirtelen kimultak, a mint vétkeztek.“ Gyűjtsd meg az igazságot, mint világot! Az isteni igazságra gondolva, vedd tekintetbe amaz örök kíno-
kat, melyek vétkeidet nyomban követeltik: s így okoskodjál: „Bizonyos, hogy örökre boldog vagy boldogtalan leszek; ha boldog, mit ártott nekem, hogy kísérteteimnek nem engedtem; ha pedig boldogtalan, mit használ, hogy reájok hallgattam? Jobb most roszra való hajlandóságaimat fékeznem, mint őket szabadon cresztve, miattok örökre lakolnom. Hízeleg ugyan most minden körülöm, de épen ezért leszek szemes jelenleg, hogy utóbb ellenem ne kelhessenek. Oh hányan jajveszékelnek most az örök tűzben, kiknek a megtérésre idő nem engedtetett! Hány ifju ámitá magát, hogy még soká él, s hirtelen letűnővén életessillaga, most a pokolban kesergi gondatlanságát! Nem, ily vak, ily vakmerő nem leszek! Lelkemmél, az egyetlemmel, a halhatatlannal, ilyen játékot nem játszom; nem, őt veszedelemnek ki nem teszem! El tölem ördög, el testi ingerek, el mindennemű kísértetek!“ Így, jó ifju! így gyűjtsd meg az igazságot, mint világot, minden cselekedetednél; gondolj egyedül az igazságra, s ne bízálsz vakmerőn az Isten irgalmában!

*Oh legirgalmasabb Isten, mily boldog leendett e földön életünk, ha első szüléink nem vétkeztek volna! Azon egy s első vétek mennyi jótól fosztott meg s mennyi rosznak tett ki mindnyájunkat! Oh mily veszedelmes csak ezen egy bűn is, melyből, mint forrásból, szerenecsétlenségeink fölbugyognak! Istenem, szigorúságod eme példáira gondolok, valahányszor engem az ördög, test és világ bűnre kecségtet. Elfordítom ekkor szemeimet irgalmadtól, csak igazságodra függesztem őket. Azt fogom mindig tartani, hogy talán épen azon bűnnel szakad meg életem fonala, melyet elkövetni készülök. Soha tanácsot nem kérek az ördögtől, test- és világtól, hanem igazságodtól, mely a bűntény után rögtön halál-

lal s örök tüzvel fenyíthet. Távol azért tőlem, hogy egyetlen és halhatatlan lelket kockára tegyem, s a bocsánat bizonytalan reménye alatt üdvemet veszélyeztessen, melyre te, oh drága Jézus! oly roppant szenvedéseid érdemével jósítottál!

III. Ámbár a bűn utálatosságát már neve s a két főnebbi példában mutatkozó siralmas eredményei is eléggé hirdetik: egész förtelmében mégis főleg a legártatlanabb bárány, Jézus Krisztus, üldözöiben és kínzóiban tűnik ki, s Júdas árulásában szinte mint Péter megtagadásában.

Ugyan mi rosszat tett népének az úr, vagy miben szomorítá őt meg? Nem járt-e inkább széllyel, mindenütt jótevőn és gyógyítván mindeneket, kik az ördögtől lenyomatva valának¹⁾? Nem szedte-e föl a betegeket s tevő egészségesekké, és erősekké az elgyengülteket? Nem hirdette-e a mennyek országát, nyilván ostromolván a bűnt, csak hogy ezt megutáltassa, s az emberek szíveiből gyökeresen kiirthassa? Oh igen, s mindezt csupa jószántából, csupa emberiség iránti szeretetből! S ime ezek daczára is a leggyalázatosabb halálra készülnek őt kárhozatni. Kardok- s dorongokkal fegyverzett poroszlókat küldenek ellene, mint mindent rablás-, gyilkolás- és gyűjtogatással pusztító rabló ellen; megkötözve hurczolják egyik törvénszéktől a másikhoz; s jóllehet meg vagynak győződve, hogy az, kien ennyire kegyetlenkednek, mennyei követ, a régtől várt Messiás, az élő Isten fia: mégis inkább ki akarják őt, egy percznyi időre bár, végezni, őt, ki csupán vétkeikre neheztelt, semmint atyai intéseit s kéréseit bevévén, általa üdvözíttessenek. Nem iszonyodnak az Isten fia vérebe mártani szentségtelen kezeit, noha bizonyosak, hogy az rajtok száradand s gyermekeiken. Ily ellenséges természetű Isten iránt a bűn, mely ha teltségében állana, kész volna ugyanannak lételet is megszüntetni, s fölhevült dühében később e pillanatban is az örök kárhozat tüzen égni inkább, mint, legalább egy napra, a szenvedhető és halandó testbe

1) Ap. csel. 10, 38.

öltözött Istent, legkegyetlenebb halálkínjától fölmenteni. Ez ördögi szelleme a bűnnek, mely hogy meg ne szálljon, sőt tőle jobban eljedd: jer az üdvesség keskeny útjára térni kész ifju! s lásd még gyászos példáit Jézus Krisztus két tanítványában is, Júdásban t. i. és Péterben. Mindkettő apostol, tehát mindkettő választott edény; s ime egyik pénzvágtyból mesterét elárulja, másik ugyanazt főlelemből megtagadja! Hajh mint feszítették föl Jézus már előre is ezek bűne által két lator közé, s mily irgalmasan tekinté mindazáltal szívökbe, hogy ezt bennök töredelemre indítsa! S mi történik? Elfordult bár tőle egyik, az ördögtől teljesen megvakított; oh de a másik megtért, elismeré vétkét, s fölöttei bánatában keservesen síra¹⁾!

Vedd itt figyelmes vizsgálat alá, én lelkem! mennyire vakítá meg Júdás elméjét az ezt szüntelen égető bírszomj, s ettől termékenyítettvén, mint burjánzik föl szívében a legundokabb hálátlanság, akaratában a legszemtelenebb vakmerőség, s mint vetemedik a leggaládabb és legszentségtörőbb fondorlatokra! Néhány fillérért, potom 30. ezüst pénzért, tehát mintegy 60. ezüst huszasért kész elárulni azt, kiben örökbecsű kincset birt vala, ki maga a kincsek kincse! És Péter? Nem veszed-e ebben észre a kétnyelvű hazugságot, a félénk léhaságot, az aljas eskütörést, a mindenkitől elhagyott s mindenéből kifosztott mesternek csúfos megtagadását? Oh uram Jézus! elszörnyedek ezek elgondoltára, és pedig annyival inkább el, mivel, ha Júdás és Péter bűnei oly iszonyatosak: milyenek lehetnek akkor szemeidben az enyéimnek? melyek mindkettőét nem csak magokban egyesítik, de, számtalan másnak hozzájuk járultával, tetemesen fölül is mulják azokat? Ennyire sülyedtem én, a keresztség szentsége által szinte választott teremtményed! S a mi még súlyosabb, hogy furdaló lélekismeretem mardosásaitól szabaduljak: elmondám szívemben százszor is az esztelennel: Nincs Isten²⁾! el, hogy ő a bűnöst nem keresi föl³⁾! S honnét mindez? A hitbeni megfogyatkozásból!

1) Máté. 26, 75.

2) LII. zsolt. 1.

3) IX. zsolt. 13.

És te, magad iránt szinte ily kegyetlen, a kísértetes csábok által a bűnre szinte ily hajlandó ifju: ugyan mit mondasz te magad is akkor, midőn a vétkezésre elszánod magadat, s oly gondosan kerülöd a halandók tekintetét; oly serényen húzódol a titkos s rejtékhelyekre; oly ügyesen intézkedel, nehogy valaki, büntársaidon kívül, aljasságodnak tudója legyen: igen, mit mondasz akkor egyebet te magad is szivedben, midőn ily szentelenül cselekszel, mint: nincs Isten; nem keresi föl? Mit mondasz, midőn a Jézus, Sirák fia, iratából vett imez istentelenek szavaival bátorítod magadat a bűnre: **Ki lát engem? körülvett engem a sötétség, és a falak befödöznek engem, és senki nem néz reám: kitől félek?**¹⁾ Mit mondasz, kérlek, egyebet, mint: nincs Isten; nem keresi föl? Mert hogyan is mernéd egyébként a mindenható Isten legtisztább szemeit bűnöd legszomorítóbb látványával sérteni, te, ki oly éber, oly szemes, oly gondos vagy csupán egy ember tekintetének kerülésében is, ha hinnéd, hogy Isten mindenütt jelenvan; ha magadban nem mondanád: nincs Isten; nem keresi föl? Te t. i., ki annyira féled az embereket, gondolhatnád azt, hogy az isteni fölség iránt semmi kegyelettel sem köteleztetel viseltetni? Te azon arczczal, melyet a mennyei lelkek leborulva imádnak, a te rossz, ocsmány, förtelmes vétkeid által nyilvánosságosan gúnyolódnál? s nem rettegnéd őt, ki mindjárt, mihelyt utálatos kedvtöltéseid előtt meghajolál, a pokol tüzére vethet? Ah! valld meg őszintén, a mint van, hogy nem hiszed, nem hiszed a mindenható Isten mindeneket látó tulajdonságát; nem hiszed benne vétkeidnek, az annyiszor elkövetettnek, megboszulóját; nem hiszed a halálban szorongatást; nem hiszed az ítélet szigorát; nem hiszed a fönlobogó kárhozzalángokat! Miért is vagy eme hiteddel vagy szokásaiddal hagyj föl; mert azt hinni, mit az anyaszentház tanít, hogy Isten a halandók gonoszságait látja, s mégis őt vakmerően megbántani; azt hinni, hogy Isten véghetetlenül igazságos, s mégis nem félni: ez nem igaz, nem élő

1) Sirák. 23, 26.

hit, s nem több, mint az ördögök hite, mivelhogy az ördögök is hiszik (öt) és rettegik ¹⁾. Te hiszed s még sem retteged! Vagy hitedet tehát vagy életedet változtasd meg. Ennyi igazságokat ugyanis nem hinni annyi, mint az igaz, az egyedül üdvözítő keresztény katolika hitet megtagadni; hinni pedig és mégis úgy élni, mintha Isten sem a jóknak jutalmazója, sem a gonoszoknak nem lenne büntetője, mi egyéb eszelősködésnél?

Oh végetlen irgalmú Isten! oh legigazságosabb Isten! belátom szent malasztoddal, miszerint ideje, hogy föleszméljek; ideje, hogy könybe lábadjanak szemeim vétkeim fölött; ideje, hogy töredelmes bánatra olvadjon megkeményedett szívem, és megutáljam bűneim sokaságát; s különösen ideje, hogy letérve a roszak egyik legnagyobb roszának tágas útjáról, az irgalmadbani vakmerő bizakodáséről, örök jövődömről komolyabban gondoskodjam! Oh de nem kiálthatok-e föl Káinnal: Nagyobb az én gonoszságom, sem hogy bocsánatot érdemeljek ²⁾? Igen, nem mondhatom-e én ezt magamról, kiben merő igaztalanság van? Bennem a zsidók minden gonoszsága, bennem Júdás háladatlansága, bennem Péter gyarlósága, bennem minden, minden a mi csak rosz, hiba, véték! Elszörnyedek mindezekre s kétségbe kellene esnem Júdással, ha nem tudnám, hogy isteni irgalmad kimeríthetlen, s meg nem volnék győződve, miszerint a Péterrel igazán töredelmezőnek s vétkeiből minden áron fölkelni eltökéltnek botlásai, hibái s vétségei fölé mily készséggel vonod, édes atyai jó indulatodnál fogva, a feledés fátyolát. El azért tőlem örökre Isten irgalmábani vakmerő bizodalom, el Isten kegyelméről való kétségbeesés, el bűnök, eddigi szerettem! Ezentúl Jézus lesz életem egyedüli gondja, ki által hiszem s remélem, hogy megigazulok!

Ime a bűnnek rút volta egész mezetlenségében! s csodálkozhatol-e, hogy tőle Isten elfordul, mikor még az emberek jobbait is undorral képes eltölteni! Ime annak siralmas

1) Jak. 2, 19.

2) Móz. I. 4, 13,

következményei az angyalok, első szülők, Júdás és Péter cséscikben! Már ha ilyen utálatos az általán az emberben s ily eredményü: hogy milyen főleg a keresztény katolikus emberben, úgy vélem, eme három körülmény nyilvánosság ki-
tünteti: „a) Bántalmakkal illetjük az Istent, ki nem csak barátunk, hanem Jézusban testvérünk is és atyánk. Pedig a hozzánk közelebb levőktől szenvedett sértések mindig érzékenyebben sújtók, mint az idegenektől jöttek. b) Megszegjük hitünket. Vagy nem vagyunk-e a legünnepeleyesb fogadásokkal lekötve Isten iránt? Nem esküdtünk-e neki a kereszt-ségben örökös s sérthetetlen hűséget az egyház és az egész mennyei udvar színe előtt? c) Vétkezvén, megannyi szentségtörést követünk el, és ugyan: 1) megszeplősítjük bennünk a szentlélek élő templomát. Nem tudjátok-e, így szól az apostol, hogy a ti tagjaitok a szentlélek temploma, ki bennetek vagyon ¹⁾? 2) Beszennyezzük magunkban Jézus tagjait. Nem tudjátok-e, hogy testetek Krisztusnak tagjai ²⁾? 3) Megszentségtelenítjük Jézus vérét, mely megtisztított. Fontoljuk meg jól az apostolnak erre vonatkozó szavait: Megvetvén valaki Mózes törvényét, minden irgalom nélkül két vagy három tanú előtt meghal; mennyivel inkább vélitek, hogy súlyosb büntetéseket érdemel, ki az Isten fiát megtagadja, és a testamentom vérét, mely által megszenteltetett, tisztátalannak állítja, és a kegyelemnek lelkét boszúsággal illeti ³⁾? Ime azon súly, mely a keresztények bűneit sokkal iszonyatosabbakká teszi a pogányokéinál, épen oly különbség levén köztök, mint a közönséges meg szent edény, a közönséges ház meg Istennek szentelt templom között.“

„Gondold át immár előbbi életedet, s számláld meg, ha lehet, hálálanságaid-, hitszegéseid- s szentségtöréseidet; s látván Isten előtt vétkeid sokaságát s iszonyatos voltát; bo-

1) Kor. I. 6, 19.

2) U. o. 15.

3) Zsid. 10, 28—29.

mulj a földre a legmélyebb bánat s szégyen érzetével. Kérj alázatosan bocsánatot Istentől, a publicánussal szólván: Isten, légy kegyelmes nekem bűnösnek! ¹⁾ Nyilatkoztasd ki előtte abbéli erős föltételeidet, miszerint ezentúl híven meg fogod tartani minden törvényét.“

*, „Oh Isten! számtalan bűneim láttára töredehnes szívvel fogadom meg lábaidnál, miszerint ezentúl kerülni fogom a bűnt, bármily megerötésembe kerülné is, különösen melybe többször estem, s melyre nagyobb hajlandóságom. E végre híven s szorgalmasan fölhasznállok minden malasztod nyújtotta eszközt, s segélyével gyökerestől kiirtom magamból a bűnt, szüntelen ostromolván forrásait, szenvedélyeimet. Nem, nem leandek ezentúl hálátlan, hitszegő, szentségtörő annak irányában, ki soha rosszal nem illetett, sőt ellenben mindennemű jóval elárasztott. Ime az én uram mindeneket kezembe adott.... Hogy cselekedhetem tehát e gonosztságot, s vétkezhetem az én Istenem ellen ²⁾? ³⁾“ S én mégis cselekedtem, mégis vétkeztem! Ah mennybéli szent atyám! alig van életemben egy nap, alig egy óra, melyben meg nem szomorítottalak volna! El kellendett vesznie fejemnek, kárhoznia lelkemnek, ha irgalmas szemciddel reám nem tekintettél volna; s ha eddig, mint vétkest, el nem taszítál magadtól: a penitencia-tartótól, a hozzád térőtől, ugyan elfordulhatsz-e most? Tudom, igaz, hogy a vétkes angyaloknak meg nem engedted: oh de azt is tudom, hogy a magába szállott Ádám- s Évának, hogy a siránkozó Péternek készséggel megbocsátottál. Könyörülj (azért) rajtam (is) a te nagy irgalmasságod szerint. s töröld el hamisságomat ⁴⁾! Amen.

1) Luk. 18. 13.

2) Móz. I. 39,

3) Nográl János. „Szentek tudománya”. III. 178—182. l.

4) L. zsolt. 1. 2.

III. ELMÉLKEDES.

A halálról.

Rendezd el a te házadat, mert meghalsz,
és nem fogsz élni. Izsai. 38, 1.

Terembe, Kaifásnak, a főpapnak, lépünk ez úttal teremébe, keresztény ifjak! terembe, hol borzadálylyal szemléljük az ármány diadalát az ártatlanságon; hol kárörvendő mosolygással várják már a papi fejedelmek, nép vénei s az egész gyülekezet Jézust, fölötte, az istenember fölött, kinek egész élete csupa jótétemény volt, ítéletet mondandók; ítéletet, melyet az irigység, agyarkodás s ördögi sugalat ihlend ajkaikra!

Jézust, mint főnebb látók, az ellene köldött sereg imádkozva találá a kertben, ilyképen imádkozva: Atyám, ha lehetséges, muljék el tőlem e pohár, mindazáltal nem a mint én akarom, hanem a mint te ¹⁾! Mily gyengéd magamegadás Jézusban mennyei atyja fölségének! Mily szép példája ez a fiúban az atyai akaratra való hagyatkozásnak! Oh édes Jézus, mivé tevéd te érettünk magadat, ki ellen, mint legezégéresb gonosztevő ellen, fegyverrel s dorongokkal jönnek a vérszolgák, s kit, miután Júdas csókkal elárula, megkötözve kísérnek Kaifáshoz!?

Keresztény ifjak! kövessük mi is őt Péterrel, hogy lássuk aljas műveletét a gyülekezetnek s végét az egésznek; hogy lássuk, mint sűrög forog egyik is másik is, hamis bizonytságot keresők, hogy Jézust megölhessék; hogy lássuk, miként szégyentülnek meg előtte az igaztalanul tanúskodók; hogy halljuk a most eléálló két vádaskodónak ime szavait: Ez ezt mondotta: Elronthatom az Isten templomát, és harmad nap után fölépíthetem azt ²⁾; hogy halljuk az erre fölkelő s Jézushoz imígyen szóló főpapot: Semmit nem felelsz-e azokra, miket ezek elled bizonyítanak? Jézus pedig hallgat vala ³⁾; hogy

1) Máté. 26, 39.

2) U. o. 61.

3) U. o. 62—63,

halljuk tovább az igen kérdezködő Kaifást: Kényszerítlek téged az élő Istenre, mondd meg nekünk, ha te vagy-e Krisztus, az Istennek fia ¹⁾? s az erre ekkép válaszoló Jézust: Te monád. Sőt annak fölötte mondom nektek: ezután meglátjátok az ember fiát ülni az Isten erejének jobbán, és eljönni az ég felhőiben ²⁾; hogy lássuk, mint szakasztja meg erre a fölindult főpap ruháját, s mint mondja, hogy Jézus káromkodék; mit szükölködünk még tanúk nélkül? ime most hallátok a káromlást! Mit tesztek nektek? Azok pedig felelvén, mondának: Méltó a halálra ³⁾!

Oh iszonyú ígék! oh még iszonyúbb ítélet: Méltó a halálra! Igen, kinek dicsőségével teljes az ég és föld; kit az alkotott mindenség Istenének vall s imád; ki az életnek osztogatója és ura: az, így hangzék az igaztalan ítélet: Méltó a halálra! Oh uram Jézusom, most látom immár, mennyire vakítja el lelkünk ellene a gyarló embert, s ösztönzi őt a legutálatosabb véték elkövetésére — az ártatlan vérnek kiontására is! oh de látom egyszersmind a te irántunk határtalan szeretetedet is, ki önkényt meg akarál éretünk halni, csakhogy nekünk ne kelljen meghalnunk; ki önkényt akarád tenéletedet váltságunkul adni, csakhogy minket az életnek megnyerj! Vagy nem a bűn zsoldja-e a halál? S ha igen, miként eshetett másképp, hogy te, az ártatlan bárány, a leggyalázatosabb kereszt karjain végezd be földi pályádat? Úgy van! magadra vetted a világ bűneit s köztök az oly számos és súlyos enyéimet, s így vívtad ki mindnyájunkért az örök halálon ama nagyszerű diadalt, melynek látára megindula a föld, s halottak támadtak föl! Hogy pedig ideiglenesen mégis meghalunk, vajjon mit tanúsít, mit tanúsíthat ez is egyebet, Jézusnak irántunk viseltető végtelen szereteténél? Meghagyta ugyanis ezt, habár tetemesen enyhítette is, meghagyta, mondom, ezt, mint legbiztosabb ótalom-

1) U. o. 63.

2) U. o. 64.

4) U. o. 65—66.

eszközt a véték ellen, s ideigtartó foganatos bűnhesztő szert. Minekokaért fölette üdves utolsó dolgainkról s ezek közt jelenleg a halálról elmélkednünk, hogy megértsük, miszerint ez a) egyetemes, tehát elkerülhetetlen s e fölött bizonytalan; b) legfőbb fontosságú, s végperceiben főleg aggasztó a vele határos örök-kévalóság miatt; c) rettenetes, mert rá a különös ítélet következik.

* Oh szerelmes Jézusom, ki méltónak íteltettél a rád nézve legigaztalanabb de miattunk igen is legigazságosabban megilletett halálra: engedd kegyelmesen, hogy ez elmélkedésünk fontos tárgya körül oly éberen szemlélődjünk, miszerint malasztod segédelmével meghalván a bűnnek, irgalmadból csak benned élhessünk örök üdvünknek!

I. „Az eredendő bűnnek, melynek (közös eredetünknel fogva) mi is részesei lettünk, egyik legnagyobb büntetése a halál, mely által testünk a rothadatlanság dicsőségétől megfosztatván, eredeti anyagára visszatér és porrá válik. Sirással kezdi az ember életét, sohajjal folytatja s jajjal végzi. Fájdalmak közt futja le napjait, szenvedés a része, küzdés minden lépése. Munka napi foglalkozása, izzadás rendeltetése, fáradtság gyötrő mindene ¹⁾.” Mennyi baj! mennyi nyomor! s utoljára is mindezek vége a halál, mert elvégezve vagy, hogy az emberek egyszer meghaljanak ²⁾.

Minél bizonyosabb tehát eme sorsunk: annál feddésre méltóbb azok hibája, kik, talán hogy a halált kikerüljék, még csak emlékeztetőnek sem engednek helyet elméjükben; erre még csak gondolni sem akarnak; holott maga azon isteni száj, mely kimondá: por vagy és porba térsz ³⁾, igen, maga a sem csálni sem hazudni nem tudó Isten meghagyja, hogy emlékezzél meg utolsó dolgaidról ⁴⁾. Oh de ugyanő, ismervén, mily hathatós óvoszer ezen megemlékezés

1) Vezérle Gáspár. U. o. I.

2) Zsid. 9, 27.

3) Móz. I. 3, 19.

4) Sirák. 7, 40.

a bűn ellen, ugyanő mindjárt hozzá is teszi: és örökké nem vétkezel ¹⁾). S csodálatos, mégis vajmi kevesen használják azt föl a keresztények közül lelki javokra! Az orvosság, ha a nyavalyán segít, bármily keserű legyen is, édes az s kívánva veszi be a beteg. A bűn legsúlyosabb nyavalyája a léleknek; s a halálrai emlékezés, mint Isten állítja, legfogatosabb gyógyszer ellene. Miféle mentséget hozhatsz föl tehát majd, ha az ezzeli életet elmulasztod? Talán azt, hogy igen félsz tőle? Holott misem alkalmasabb, misem sikeresb épen ezen félelem legyőzésére vagy legalább csendesítésére, mint gyakor emlékezés a halálra. Így ugyanis a sokszoros veledéttel megszokod tekintetét, s váratlanul meg nem lephet. Ha a halálra való gondolattal őt magát elkerülhetnéd, nemde mindig róla gondolkodnál? Úgy de a rossz, a szerencsétlen halál elől minden esetre menekülhetnél általa; s te mégis feledésbe ügyekszel azt temetni? Tehát inkább féled a halált, mint a rossz halált? A halál, ha jó, örök boldogságba; ha rossz, örök boldogtalanságba vezet. Hogy jó legyen, igen sokat tesz az arrólí gondolkozás; mert isteni bizonyítás szerint, a halálra gyakran gondolva, nem vétkezel, s nem vétkezvén, jól halsz meg. Bűn által jött be, ugymond az apostol, a világra a halál ²⁾); de a halál emlékezete kiűzi a világból a bűnt. Bűn oka a halálnak; de a halál emlékezete romlása a bűnnek. Az első embernek azt mondá Isten: ha vétkezel, meghalsz; neked pedig ma ezt mondja: ha arra gondolsz, hogy meghalsz, nem vétkezel. Oh halál, mily gyászos vagy te nekünk, ha henyeségből rólad megfeledkezünk; s mily hasznos, ha rólad gyakorta gondolkozunk! E gondolat azon üdves mag, melyet, üdvezítőnk tanúsága szerint, az ördög annyira törekszik szívünkől kiírtani, tudván, mily életzamatos gyümölcsöket terem ez!

Mindnyájan meghalunk. Ez oly igazság, melyet senki kétségbe nem vonhat; ez az Ádám esése után hozott oly isteni ítélet, melyet más bírósághoz nem fölebbezhetni. Elvégezve vagyon, hogy az emberek egyszer meghal-

1) U. o.

2) Rom. 5, 12.

janak. Ez oly törvény, mely alól senki sincs kivéve. A néppel egyenlőkké teszi ez a fejedelmeket, kik a világnak szabtak bár törvényeket, a halálé alól magokat ki nem vonhatták. Nem kimél ennek kaszája sem gazdagot, sem koldúst, sem öreget, sem ifjat, sem férfit, sem nőt. Nincs hatalom, nincs bölcsesség, nincs erő, nincs szépség, melynek a halál irgalmazna. Nem kegyelmezett ez oly sok győzhetlen s ellenőket diadallal leküzdött királyok hatalmának; nem Salamon bölcsességének; nem Sámson erejének; nem Absolon szépségének. Hol vannak ama fölséges császárok, kiket a világ valaha istenített? hol Magyarhon régi királyai? hol Erdély egykori fejedelmei? hol ama híres hadvezérek, kiknek fegyvereit annyira rettegek minden népek? Ezek is mindnyájan meghajoltak a halál uralma előtt; már régen elrothadtak! Hol vannak azok, kik ez országot, e várost legalább egy századdal előbb lakták? Ezek is mindnyájan letűntek az élet színpadáról! Többeket ismerénk mimagunk is, kik véreink, jótévőink, barátaink, tanulótársaink, szomszédaink voltak, s ők sincsenek már, ők is már porhadnak! Ugyane sors ér tehát, s meglehet, hamarjában téged is, oh ifju! mert a mint bizonyos, hogy meghalsz, épen oly bizonytalan az, hogy mikor.

Nem tudja az ember az ő végét; hanem mint a halak horoggal fogatnak, és mint a madarak törrel fogatnak: úgy fogatnak meg az emberek a gonosz időben, midőn az hirtelen reájok jő ¹⁾. A halak és madarak sokszor halálra találnak, midőn életet s tápot keresnek. Így vesznek el jórészt az emberek legtöbbei, midőn hosszú életet jósolnak magoknak. Mi hogy mindnyájunkkal ne történjék, idején figyelmeztet szerelmes Jézusunk: Vigyázzatok, így szólván, mert nem tudjátok a napot, sem az órát ²⁾. És ismét: Legyetek készek, mert a mely órában nem vélitek, eljő az ember fia ³⁾. Tudom

1) Préd. 9, 12.

2) Máté. 25, 13.

3) Luk. 12, 40.

ugyan, hová czéloznak roményeid; mily messzehatók kilátásaid; mily hosszú évsorral kecsegteted magadat e korban, ezen erőben, cz egészségben, jó ifju! de ugyanezt ígérheték ám más veled egykorúak is magoknak, s mégis hirtelen meghaltak. Ismertem ifjat, virágzó korút, erőteljeset, épet s egészségest, kit, látván, megtestesült életnek nevezte volna, s ki ezen igazságok hallása után, miként te most, talán mosolygandott, ha valaki mondani találta volna neki, hogy ő még ezen évben meghal. S mégis úgy lett; egy rövid idegláz kimeríté erejét, s még azon esztendőben sírba döntötte. Ismertem egy más ifjat, ki, végezvén eme szent gyakorlatokat, szülői látogatására engedelmet kért és nyert, hogy a husvéti szünnapokat kedves körükben tölthesse; vígan is mulat vala honn egy napon, éjjelre egészségesen nyugvék le, és soha többé föl nem ébredt, még azon éjszaka az örökkévalóságba költözvén. Ismertem egy harmadik ifjat, ki szórakozás végett a szabadba kísétálván, véletlenül a vadász golyójától átfúratott, s szörnyet halva, élet nélkül vitetett vissza azon hajlékba, honnét jó kedvvel kiindult. Ismertem tanonczt, ki a szent gyónás- s áldozásról, — másikat, ki a délelőtti leczkéről hazatértében az utcán összerogyott, s rövid vonaglás után, kiadta lelkét. Ismertem tanítványt, ki a nélkül, hogy gyengélkedett vagy egészsége változásáról panaszkodott volna, dolgozó asztalánál szenderült jobb létre. Ime a mely órában nem véletek, (abban) jö el a zemberfia! Egyik perczen állunk, másikban elesünk; egyikben egészségesek vagyunk, másikban meghalunk. „Ki oly esztelen (tehát), kérdi a pogány Tullius, ki, ha mindjárt ifju is, bizonyosnak tartja, hogy estig élend?“ Úgy van, az aggnak meg kell hálnia, s az ifju meghallhat, sőt gyakran ennek is meg kell hálnia. Több ifjat lelsz a temetőben, mind öreget; mert többen tétettek az örök nyugalom eme kertébe harmincz éves koruk előtt, semmint ez után. A halál ugyanazon kaszával vágja le a virágot, melylyel a fűvet. Gyakran alig indul az ifju kora, jelessége s tudománya díszében virulásnak: már is mint virág, eltapostatik s kihal. A mely órában nem véletek, (abban) jö el a zemberfia. Higy azért magának az Istennek; hidd,

hogy a mely órában legkevésbé sejtéd; mikor legtöbb évekkel biztatód magadat; mikor a halálról leginkább megfeledkezel: akkor emlékezik ez meg rólad, s akkor nyom el. Úgy lép be hozzád, mint tolvaj, kinek szándéka véletlenül meglepni. Így történt ez már másokkal, s veled is megtörténhetik, mert nem tudod sem a napot, sem az órát. A mint nekem, úgy neked is és mindnyájunknak mondja Isten: A mely órában nem vélitek, (abban) jő el az ember fia! S mármár itt ama rettenetes nap, melynek reggelén élsz, estéjéig meghalsz; melyen látod ugyan a fölkelő, de nem többé a lenyugvó napot. Földbe ásatol ekkor, s veled emléked is eltemettetik. Azon szűk koporsó, melybe hideg tetemed záratik, elcsukja becsületedet, tudományodat, el emlékeztettedet is. Társaid, kikkel és kiknek kedvökért az isteni törvényeket oly könnyelműen áthágtad, elfordítják szemeiket, el orrukat büzhödt hulládtól. Szemeid nem látják ezentúl a szépet; füleid nem hallják a sokféle beszédet és éneket; szád nem vesz be ételt vagy italt; egész tested rothadásnak indul, genyedségbe megy s porrá válik. Moly terítettik alád s lepled a férgek lesznek ¹⁾. Ez ime ágyad, s társaid és barátid a moly és férgek! Gondold el immár, miként múlik el minden. Szaporodik az embernem, hogy a sírban lakomázandó férgek számára pazarabb vendégség készíttessék. S kedvezhetsz-e te mégis ezen testnek, mely a férgeknek szolgál majd étékül, s mely még azoknak is borzadályára lesz, kiktől szeretteték? Megengedhetsz-e neki oly örömeket, melyek zsoldja a pokol? Nézd a rothadás és férgek eme vermét, a sírgödröt; nézd ennek a tudósnak, annak a világegyencznek, emennek a hősnek, annak a nagy királynak mohos ereklýeit; nézd eme hústalan koponyákat és csontokat, mint össze vagynak vegyülve a szépeké a csunyákéival, az uraké a póréival, a tudósoké a tudatlanokéival! Tekintsd meg ezeket, olyanokéi valának mindezek, milyen te vagy, s te is nem sokára olyanná váolsz, milyenek ezek: egy kis hamu, egy kis rothadás!

1) Izsai. 14, 11.

* Oh élet és halál Istene! Szégyenlem, hogy e testnek, a férgek ezen eledelének eddig oly igen kedveztem; hogy neki többet szolgáltam, mint neked, ki az igazi és örökké tartó örömek kútfeje vagy. Bánom, szívemből bánom, hogy ekkorig a halálról megfeledkeztem, s hogy e miatt boldognak érzem magamat. Most tudom, miszerint nem csak bizonyosan meghalok, hanem, hogy akkor fogok meghalni, mikor legkevesbbé gondolom. Miért is mindig készen várom őt ezentúl, mert így ha magát nem is, de a rossz halált bizonynyal kikerülöm. Inkább hiszek mostantól neked, ezt mondónak: A mely órában nem vélitek, mint az álnokul ezt suttogó ördögnek: Semmiképen halállal meg nem haltok ¹⁾.

II. Azon percz, mely halálunkat követi, az örökkévalóságba visz át bennünket. Misincs oly fontos, mint eme perczenet, mivel misem létezik oly nagy, misincs annyira érdekünkben, mint a mi örökkévaló. Ennek kell czélul szolgálnia minden szorgoskodásaink- s vágyainkban. Ennek kell minket legtöbbször vagy mindig elfoglalva tartania. Minden egyéb kötelesség, bármily nyomósnak tessenek is, ehez mérve csak csekélység, merő gyermekjáték. Ezen egyetlen perczen az egész örökkévalóságot megvehetjük, mi ha sikerül, szerencsések, ha nem, örökre szerencsétlenek, elveszettek vagyunk. Az itt ejtett vétség soha helyre nem üthető. Az első lépés már menés az örökkévalóságba, a mely, ha hibás, mélységbe buktat, honnét nincs menekvés. Oh veszedelmes percz! oh siránkozással jóvá nem tehető gyászos elbukás! Ez oka tehát, miért fenyeget Krisztus annyiszor bennünket a halál váratlan hozzánk érkezendésével: hogy, elfogadására minden pillanatban készek levén, ana következményeket, melyekbe mint készületleneket bonyolíthatna, kikerüljük. De jól értsd meg! Krisztus nekünk nem azt mondta ám: készüljetek a halálra, ha majd ez a küszöbön lesz; hanem: l e g y e t e k k é s z e k. Mely szavaival értésünkre akará adni, hogy nem lesz már akkor a halálra való készülődésre

1) Móz. I. 3, 4.

idő, mikor az megérkezett. Lehetlen ezért nem csodálni a ma megbocsáthatlan gondatlanságot, miszerint számos keresztény, nehogy az isteni törvény jelelte úton korán késztessek járni, s eddigi rosz hajlandóságaival fölhagyjon: elég-ségesnek véli részéről, ha csak akkor tér is a bűnbánat ál-tal Istenhez, mikor már ajtaján kopogtat a halál.

Nem vitatom itt tovább, mily esztelen vakmerőség a megtérés eme halogatása, midőn csak egy percznyi bizonyos-ságával sem birunk éltünknek; csupán azt mondom, hogy a vétekhez szokott ember a halál szorongattatásai miatt egészen tehetetlenné lesz e végső pillanatban lelke ügyeit Is-tennel elintézni. Mert közeledjél csak egy, nem épen hal-dokló, beteg ágyához, s nézd, mily kevésbé képes ő csak szokott legrövidebb imáinak is figyelmes elvégzésére. Hát mit remélhetni egy oly betegről, kinek ábrázatán hideg ve-rejtek, arczain haloványság, torkán a végső lehelet, csontjai-ban reszketés, zsibbadás izmaiban, legélesebb fájdalmak e-gész testében? Mit remélhetni oly betegről, kinek elméjét a háborodás, akaratát romlottsága, emlékezetét a mult öröm, érzékeit az eltompulás, lelkét az elcsüggedés támadja meg és foglalja el? Vajjon remélhetni-e, hogy, kinek teste és lel-ke minden részről így zaklattatik, bűnei lánczait, melyekbe egész életén át keveré magát, mintegy egy feszítéssel eltép-heti? hogy a testnek, melyhez annyira ragaszkodott, föl-mondja szolgálatát? hogy a világnak, melynek annyira haj-hászta kegyeit, utolsó istenhozádat rebeg? hogy az ördög su-galatainak, melyek ekkor legsűrűbbek és fortélyosabbak, így betegen ellenszegül, miknek pedig mint ép és egészsé-ses ellenállani nem tudott vagy nem akart? Remélhetni-e, hogy lélekismerete titkos helyeit, melyeket egész életén át csak mocskított, eme rövid időköz alatt tisztára takarítja? hogy a bűnbánó léleknek sajátos őszinte kesergésre buzdul? hogy élete jobbítása iránt erősfogadásra tökéli el magát? Remélhetni-e ezt egy hiú, testi s sárembertől, ki eme termé-szete ellenes lelki meginduláshoz soha nem szokott?

Akar ugyan menekülni gonosz helyzetéből, bontakozni bűnei kötelékéből, a mennyeiekre függeszteni elméjét: de nem teheti! Fölfegyvereztetik ugyan eme veszélyes és legnehezebb

döntő tusára szent s ez időhez alkalmazott fegyverekkel: de hiába! Oly kevésbé lesznek ezek használatára, mint az óriás Saul fegyverzete az alacsony termetű Dávidnak. Nem járhatok így, szóla ez páncélba öltöztetvén, nem járhatok így, mert nem szoktam¹⁾. Fölfegyvereztetik azon nem erények-, hanem vétkekhez szokott bajnok az anyaszentegyház imádságaival; elmondja a körüle szolgáló pap az isteni főjóságokat: a hitet, reménységet és szeretetet: de a haldokló csupán szájával (ha még ezt is teheti,) s nem követheti őt egyszersmind szívével; mert nem szoktam, ezt mondja rosز lélekismerete; mert nyelvem ekkorig csak feslett beszédekhez, káromló, gyalázó, hazug szavakhoz szokott, s nem ily ajtatos gerjedelmekhez; nem járhatok így, mert nem szoktam. Fölfegyvereztetik a kezébe nyújtott fölfeszített Krisztus képével; bátoríttatik a kegyelem zsámolyához keresztény bizalommal közelkedésre; Krisztus kiontott drága szent vére érdemeinek kiesdésére; s talán akarja is ezt, de nem teheti, mivel kétségbeesett akarata ezt mondja belőlről: életemben soha nem műveltem azt; ritkán tekinték a feszületre; nem a bűnbe esett lélek ezen irgalom-termő fáját, váltságom ezen megdicsőített emlékoszlopát, s kire ez mutat, Jézus Krisztust, hanem bálványokat tiszteltem, imádtam: az ördögöt, a testet és világot; nem járhatok így, mert nem szoktam!

Való tehát, hogy a halál viszhangja az életnek. Nem is ígérhet senki magának annyi istentelenül leélt napok, hetek, hónapok és évek után jámbor és szent véget, mint csupán a bolond és eszelős. Énekel ugyan halála közelkedtekor az egyébkor mindig hallgató hatyú, de fekete bőrét a hófehér tollak alatt nem változtatja. Így eme habozók is, jajongnak talán a halál órájában, de mit nem a régi bűneik miatti fájdalom, nem a legfőbb lény iránti forró szeretet, hanem a mulandó élet elvesztése, a barátok s rokonok elhagyása, a világ játékai-, tisztelete- s örömeitől megválás, a pokoltól irtózat sajtol ki belőlök. Szívökbe látszatnak szállni, de a tettetett bánkodás leple alatt fekete bőrüket, megátalkodott akaratu-

1) Kir. I. 17, 39.

kat, nem változtatják. Életökben kicsinyhitűek voltak: haláluk felé talán már többet hisznek, de a mi csak kínozni s nem üdvezíteni fogja őket. Életökben igaztalan s vakmerő reménynyel birtak: haláluk felé még igaztalanabb kétségbeesés szállja meg őket. Életökben az Istent őszinte szeretettel szeretni nem akarák: haláluk felé nem akarhatják. Szégyenlik ekkor elkövetett bűneiket, de töredelmesen meg nem bánják. Gyötretnek az elvesztegetett malasztok emlékeztető, melyekkel visszaéltek; gyötretnek az elmúlt örömekre gondolástól, miket éldelvén, általok örök szenvedéseket érdemlettek; gyötretnek a jövő bűnbesztés félelmétől, melyet nemtelen s vétkes tényeik árán vásároltak. Szóval oly állapotban találják magokat, mely élethíven tárja föl előttök a pokol borzasztó képét, s a rajtok már előre is mutatkozó szörnyű büntetést, mely elé kettőzött léptekkel sietnek.

Ime! mily véget ér a bűnös álboldogsága. „Ezen legigazságosabb büntetéssel fenyegetik a bűnös, ugymond szent Ágoston, hogy, haldokolván, megfélemedjék magáról, ki élvén, megfélemedezett Istenről.“ Minő állapota lesz ez a bűnösnek? minő az ő rettegése? minő háborodása? Valóban a kívánságok és gondolatok eme zavarában méltán fölkiált-hat a királyi zsoltárossal: Körülvettek engem a halál fájdalmai, és a hamisság pataakai megháborítottak engem. A pokol fájdalmai megkörnyeztek engem; elévettek engem a halál törei¹⁾!

És te, ezeket megilletődve hallgató ifju! mit gondolsz? mit szólasz minderre? Talán véled, hogy te, kinek egész élete bűn, eme törvény alól kivételt képezesz? hogy reád, ki szüleid, tanítóid, mindennemű előljáróid s általán a náladnál korosbak téged jóra bírni czélzó intéseit és példázatait oly igen elkallott dolgoknak nézed, s megvetve fitymálod azokat, boldogabb életvég vár? Ne hidd! A milyen az élet, olyan a halál is. Félre azért a bűnnel, ha akarod, hogy a pokol fájdalmai már haldoklásodkor meg ne környékezzenek!

* Oh legigazságosabb és irgalmasabb Isten! mennyire el valék eddig a bűnben merülve, midőn még azt sem látám

1) XVII. zsolt. 5—6.

be, hogy egyetlen, halhatatlan, drága lelkemet mily könnyelműen vetém, ha te meg nem mented vala, a kárhozat gyötrelmei közé! De messze is legyen ezentúl tőlem a bűn; meszsze, hogy szerencsétlenségnek tartsam, most térni hozzád, mikor ép s egészséges vagyok; most szaggatni el malasztod segélyével a vétek lánczait; most szerezni vissza fiaid szabadságát. Mitsem mulasztok el. Még ma teszem föl papírra, mi lélekismeretemet már régtől nyugtalanítja, s róla a közelgő szent gyónásban őszintén vádolom magamat, nehogy miatta majdan a halál súlyosabb keserveit kénytelenítsem tapasztalni, jól tudván már most, hogy a bűnösök halála igen gonosz ¹⁾.

III. Az, mi a halált rettenetessé teszi, az azt követő ítélet. Az, mi az ítéletet rettenetessé teszi, az azt megelőző vizsgálat. Ugyanazon helyen, ugyanazon perczen, melyen kimúltál, ítélőszék rendeztetik ellened, mely elé lelked állítatik, hogy sáfárkodásáról számoljon; hogy megítéltessek a rábízott pénz jó vagy rossz kezeléseért. E lesz ama rettenetes időpont, melyben kezdetét veszi a boldog vagy boldogtalan örökkévalóság; ez ama végzetteljes percz, melyen, a legszigorúbb kikérdezés után, kimondatik fölöttünk az élet- vagy halálítélet. Oh rettenetes percz! megfélelkezhetünk-e rólad a nélkül, hogy veszedelemnek ki ne tegyük magunkat? Emlekezhetünk-e reád a nélkül, hogy minden tagunkban még né borzadjunk? Gondolj azért te is, halandó ifju! ama perczre, s életed minden óráját úgy töltsd be, hogy akkor meg ne kelljen rettenned azon kemény bírától, ki most legszelídebb hozzád, és legjobb barátod, s ki most annyi kint s oly keserű halált szenved éretted; az úr Jézus Krisztus, csak hogy akkor né legyen kénytelen veled ítéletbe éreszkedni. Gondolj amaz időpontra, s üdvözülhetéseden már most munkálj; már most tekints magad körül, s hányd meg aggodalmasan, mily dolgok azok, mik miatt ez utolsó alkalommal szigorlatra vonatol; mily dolgokról kell majd számolnod ez elhátározó perczen, mely az örökkévalóságot nyitja meg előtted:

1) XXXIII. zsolt. 22.

Vizsgálat alá kerül ott mindaz, mi rosztat cselekedtél, vagy másoktól elkövettetni engedted. Vizsgálat alá kerül mindaz, mi jót vagy éppen nem vagy csak tökéletlenül műveltél. S sokakra kimondatik az örök büntetés nem csak hogy némi rosztat vittek végbe, hanem azért is, hogy némi jót tenni elmulasztottak. Most gondolkodjál tehát, mit fogsz azon kemény bírónak felelni, s ha mitsem lelsz, úgy már most add magadat jámborabb életre.

Vétkeid, mint kötetlen könyvben, elszórva, elzavarva vannak most szívedben; nincsenek oly rendben, hogy őket könnyen megkülönböztetni, számlálni lehetne. De miután ama legfőbb bíró a homályos lélekismeret e könyvét fölütendette és tártá; miután arczáról egy fénysugarat lövelt reád, megítéltetendőre: legott kinyílnak szemeid, s kényelmesen olvasod életed egész történetét. Látni, a legelevenebb színekkel fogod kinyomva látni minden gondolataidat, minden szavaidat, minden cselekedeteidet úgyannyira, hogy lehetetlen lesz rájok nem ismerned. Látni fogod egy, de a legélesebb szem pillantása alatt egész életedet mintegy táblára festve. Mint tükörben fogod látni a legszorgalmasabban fölrótt ifjúságod hibáit s bűneit; látni, mennyiben vétkezél minden évben, hónapban, hétben, napban, órában; látni azon terjedelmes jegyzéket, melybe a legtitkosabb helyeken s sötétben elkövetett bűneid írvák be.

E könyvet kezeibe véve, kinyitva, forgatva és olvasva Krisztus, most a zsidó gyülekezetben éretted halálra méltónak ítélt alázatos Jézus, de akkor a legszigorúbb bíró, komoly arczczal s legerősebb hangon így szólít majd föl: Adj számot sáfárságodról¹⁾! Mikép fecsérléd el azon javakat, miket Isten kezeidbe tett le? Mikép tékozlád el ezeket, hogy kivánságaidat kielégítsd? Adj számot sáfárságodról! Mikép éltél vissza lelked tulajdonaival, tested érzékeivel, hogy vétkeiddel újból megfeszíts engem? Adj számot sáfárságodról! Azért adatott-e neked az értelem, hogy hiú, ocsmány s buja dolgokról gondolkodjál? Százezer gondolatodból is álig irányzál egyet Istenre. Adj számot sáf-

1) Luk. 16, 2.

fárságodról! Azért adatott-e neked a szív, hogy a testet és vért szeresd, s Istent, a minden jók forrását, lenézd? Adj számot sáfárságodról! Nemde adatott neked ép test, hogy annál buzgóbban szolgálj Istennek? Te pedig annyira hizelgél a testnek, hogy, mitsém tagadván meg tőle, őt a törvényellenes életre fűlzsabadítád. Adj számot sáfárságodról! Nemde adattak neked éles szemek, miket erkölcsrontó olvasmányokkal foglaltál el, s tisztátalan és botrányoztató festményeken gyönyörködtetted? Adj számot sáfárságodról! Nemde adattak neked izmos kezek, hogy őket összekulcsoltan gyakran emeld föl Istenhez? Te pedig mi után nyújtád ki azokat? Hányszor vérzed meg velök lelkedet, s hányszor boszontád az Istent? Adj számot sáfárságodról! Adj számot annyi sok botrányoztatásról, mennyit elkövettél! Adj számot annyi sok lélekről, mennyit példáddal félrevezettél! Adj számot annyi vétekről, mennyibe tanácsaiddal másokat ejtettél! Mi szükség volt az ördög tisztét vinned azon sok ifjak elvesztésében, kiket tulajdon vérem árán váltottam meg? Adj számot sáfárságodról!

Hajh! mit fogsz mindezekre felelni? Minő ijedség, minő borzalom fogja el lelkedet, midőn bűneid sokaságát s nagy voltát oly tisztán, oly világosan leszesz kénytelen szemlélni, még pedig nem indulataid homályában, hanem az örök igazság fényénél, s nem is elvontan, hanem körülményeikkel egyetemben? Hajh! miként rettensz majd meg gonoszságaid annyi szörnyeinek láttára; miként reszketsz te, ki egyetlen napra sem gondolhatsz a nélkül, hogy benne ne vétkeztél volna; ki ártatlannak tetszel az emberek szemeiben, míg az Istenéiben, a semminemű ámitással el nem tántoríthatóéiban, igen nagy vétkes valál; ki annyira megszokád förtelmes bűneidet, melyek fertőjében zsenge korod óta ténferegsz, hogy sokaságukat figyelembe sem veszed már! Hajh mennyire magasodott vétkeid halmaza! Nemde elmondhatod: Megsokasodtak (hamisságaim) fejem hajszálai fölött¹⁾? Hegyekké emelkedtek ifjúságod bűnei, ifjúságodé, mely, csu-

1) XXXIX. zsolt. 14.

pán a vak ösztönt követvén, mitsem hajtott az észre, mitsem az egélyre, mitsem bármiféle intés- s tanításra. Ugyan mit teszesz majd, ha mindezekről számot késztetel adni? mit felelsz? minő mentséggel állsz elé? Mit cselekedjem, így tűnődik még maga a türelmes Jób is, mit cselekedjem, mikor fölkel az ítéletre Isten? és ha megkérde, mit feleljek neki¹⁾? Vajjon gyengeségedre hárítod-e hibádat? Úgy de nem adott-e gyámolító malasztot? Mit felelsz erre? Talán a rossz alkalmatosságokkal mentegetőzöl? Úgy de nem függött-e tőled e veszedelmes örvények kikerülése, melyre annyiszor figyelmeztetél? Mit felelsz erre? Vajjon a világ szokását s mások példáját okolod-e? Úgy de nem tudtad-e, nem hallád-e százszor is az Isten szolgálai szájából, hogy ama széles út, melyet annyian tapodnak, halálba vezet; hogy a mennyország útja keskeny, s szűk az ajtó, mely az életre viszen? Nem kellett volna tehát sokak módjára, hanem úgy élned, mint csak kevesen; nem kellett volna mások példájának, hanem az evangéliumi tannak lenni életed irányadójának. Mit felelsz erre? Talán azt, hogy e vagy ama vétket csak ártatlan tréfának, ezen kezeid s szemeid szabadosságát szükségesnek vélted? Úgy de hiányzanak-e papok, kiktől az igazat kitudhatád, s kiket kételyeidben tanácslókul kérhetél föl? Mit felelsz erre? Van-e még valami, mivel mentekezhetsz? Hiába! hiába fordulsz minden részre; hiába ügykedsz e bírót megcsalni! Nem lesz ez ítélőszéknél holmi haszontalan mentésnek helye; nem származásra vagy korra tekintet. A sok elnevezésből s világi czimből is egyedül a keresztény marad fön Ezen egyetlen egy szerint intéztetik az egész vizsgálat. A keresztény katholika törvény összes szabályai lesznek tárgya ez ítéletnek, melyben nem csak az elkövetett rosszról, hanem az elmulasztott jóról is szigorú számadás fog követeltetni.

Mitsem látok, miben a haldokló s ítélethez közeledő bűnös állapota hívebben tükröződnék vissza, mint mit a szent lapokban Boldizsárról, Babylon ez istentelen királyáról olva-

1) Jób. 31, 14.

sunk, kinek boldogtalan sorsa e három szóval lön kijelentve: Mane, Tékel, Fares, (azaz) megszámlálta Isten, megmérte s elosztotta¹⁾. Ez képe a bűnösöknek. Míg élnek, nem ismerik vétkeik számát, könnyítik ezek súlyát, s azon kevés jókkal, melyeket művelnek, összevegyítik. De a halálban kimutatja Isten, mikép vétkeinket megszámlálta, megmérte, s a polyvát a gabonaszemtől elkülönítette, Megszámlálta, megmérte, elosztotta! Vizsgálat alá esik azért minden tett rossz, s minden elhagyott jó, melyet tehettél vagy tenni köteleztetted volna, minthogy, mint kereszténynek, nem csak a rosztat kerülni volt kötelmed, hanem, miként a keresztény igazság sürgeti, egyszersmind jót cselekedni is. Hogyan? ellenveted talán, ha semmi rosszban sem részes, mi miatt taszítottatnak az ember pokolra? Mi miatt? De hát ha semmi jót sem tett, mi miatt üdvözítettethetik? Pedig nincs közép valami; vagy jutalom, vagy büntetés! S vajjon méltó-e jutalomra, ki semmiféle rosszra el nem követett ugyan, de jót sem tett? Aztán nem rossz-e, mitsem dolgozni, holott Istentől munkára teremtetünk? Azt hiszed, hogy büntelen oly szolga, ki dologra fogadtatván föl, egyre csak henyél? Nem rovatott-e meg már az evangéliumban ama kevésbbé munkás szolga, ki a rábízott pénzt el nem vesztegeté, hanem csak, hogy egykor elémutathassa, a földbe rejtette? Mit kell tehát majd ez ítéletkor neked is érezned, ki az erény gyakorlatára ajánlkozó oly sok jó alkalmat elszalasztottál? Azt tartod, hogy veled szelídebben fog bánni az igazságos bíró, s legalább születésed és szép tehetségeid tekintetéből lesz irántad kimélettel? Ah csalatkozol! Épen az Isten ezen adományai, melyek rád nézve oly különösek, tetetnek a mérőserpenyőbe. Ama fényes származat, az erényre kész hajlam, elméd élessége, mindannyi pénzek, mikkel hogy miként nyeréssz kedél, az Isten számon kérendi. Adj számo t, így szóland, annyi sok segédszerről, melylyel üdvösségeden munkálhattál volna, s te ezt elmulattad. Adj számo t annyi sok isteni jótétről, melylyel mérhetlen érdemkincset gyűjthetted volna, s te mindezt elfécsérléd. Hány-

1) Dan. 5, 26.

szor hallgathattad volna Isten igéjét; hányszor járulhattál volna a penitencziatartás tisztító medréhez; hányszor egyesülhettél volna az oltáriszentségben Krisztus Jézussal; hányszor akadályozhattad volna meg e vagy ama bűnt előljáróidnak föladással; hányszor téríthetted volna meg e vagy ama bűnöst egyetlen megintéssel vagy feddéssel? S te mindezt elmulattad, vagy csak hanyagon végezted. A d j s z á m o t! Ime az elásott pénz, a mellőzött kegyek! Ime a megvetett vagy elvesztegetett krisztusi vér! S te, a bűntől ugyan óvakodván, de jót tenni is restelkedvén, mégis biztosítva hiszed magadat? Vajjon nem az Isten fia mondotta-e: Minden fa, mely jó gyümölcsöt nem terem, kivágatik és tűzbe vettetik ¹⁾? Nem szükséges tehát, mint látod, hogy rossz gyümölcsöt ne teremj; elég ha semmi jót, vagy rosszul termel ezt, mit aztán ítélet elé hoz Isten; levonja majd tettetett jótételeidről az álszint; fölfedi minden szenteskedéseidet; megkülönbözteti szándékaidat, ürügyeidet. Látni fogja átható szemével imádságaid alatti sokszoros elmetétovázásaidat, mik miatt azok foganatlanul elhangzottak; látni a szentségekben részesüléskori sok hiányokat, mik miatt penitenciád új penitenciát szükségelt. Kifürkészi szíved legbensőbb rétegeit, hol is a híresztelt erények helyett csupán bűnökre talál.

Keresztény tanulók! minek legyőzéseért urunk Jézusunknak már a Kaifás házában annyit kelle túrnice; mitől annyira féltek; minek csak neve hallatára is annyira megszeppentek: ime előttetek a halál egész lényegében! Azonban lesködjék bár orgyilkosként szüntelen nyomunkban, keresvén kit nyeljen el ²⁾; s ragadjon ki bár tetszése szerint ez életből akármely időben: ránk nézve mégis minden csele, minden erőszaka nem csak sikertelen, ha Jézusnak, eme jó pásztorunknak intését követvén, arra mindenkor készen vagyunk; de sőt igen nagy szerencse, mert drágalátos az úr előtt az ő szenteinek halála ³⁾;

1) Máté. 3, 10.

2) Péter. I. 5, 8.

3) CXV. zsolt. 15.

mert mennyei örökségünkbe visz; s mert haldoklásunk is mi egyéb ekkor, mint csendes elszenderedés az úrban? Ellenkezőleg pedig fontoljuk meg, miszerint azon kívül, hogy örökre elveszt, még haláltusánkat is főleg e három körülmény által legaggasztóbbá teszi: a) a multnak emléke által. „Minden élvezett kéjei ugyanis tömegestül föltűnnek ekkor a bűnösnek lelke előtt, s mindezen füst gyanánt elenyészett szégyenítő élvezetekből nem maradt meg egyéb érzékeny bánatnál. Megérti akkor, miszerint e percnyi kéjek tenger gyönyörűségtől foszták meg, melyet Isten hű szolgálai számára öröktől fogva elkészíte; átlátja ekkor bűneinek iszonyatosságát, látja sokaságukat, s súlyos voltuk egészen más színben tűnik most szemébe, mint élete alatt. Más részről egész élete folytán alig vesz észre egyetlen erényes tettet, vagy ha igen, oly sok hiányt lát bennök, hogy épen nem hiheti, miszerint kedvesek Isten előtt, s őt méltó haragja cölől biztosítják. Így okoz az annyi kéj- és könnyűséggel elkövetett bűn, utóbb borzasztó fájdalmakat. b) A jelennek látása által. Ki tudná lerajzolni e szegény haldoklónak fájdalmait, szorongattatását ¹⁾“ midőn látja, hogy minden, de minden, miben örömét, élveit, gyámolát találta, minden elhagyandja őt, s jó erkölcsök hiával levén, mit ama terhes útra magával vigyen, vagy mitsem vagy alig lel valamit. c) A jövődő félelme által. „Ama bírónak szigorúsága, kit annyiszor megvetett, s ki előtt néhány percz múlva meg kell jelennie, remegésbe hozza tagjait. Az őt elnyeléssel fenyegető pokol máglyái, az örök boldogtalanság, melyről tudja, hogy megérdemlette, borzasztó kétségbeesésbe ejtik. Akarná ugyan kikerülni vagy legalább elhalasztani e rettenetes lépést, de nem képes: a határozat kiadatott, e perczen kell meghalnia, e perczen kell örökké elítéltetnie. Ime így választ el a keserű halál ²⁾! ³⁾“ Mi hogy rajtunk is ne történjék, esedezzünk a magasban lakozóhoz alázatos és töredelmes szívvel, mondván:

1) Nogáll János U. o. III. 183 — 185. l.

2) Kir. I. 15, 32.

3) Nogáll János. U. o.

* Oh isteni bíránk! ki Boldizsár tényeit mérlegelvén, kimondád fölötte igazságodnál fogva imez igékkel a halálos ítéletet: Hiával találtattál ¹⁾! tedd kegyelmesen, hogy méltók levén bár mi is szinte e szavakra: kinyerhessük mégis, életünk ezentúli javításával, tőled ugyanazon hártátalan könyörületet, melylyel irántunk viseltetvén, oly készségesen akarál érettünk meghalni; igen oh drága Jézusunk! tedd kegyesen, hogy ugyanazon könyörületet, midőn ítélőszéked elé állíttatunk, szószólónkul s védelmezőnkül tőled kinyerhessük. Amen.

IV. FLMÉLKEDÉS.

Az ítéletről.

És akkor föltetszik az ember fiának jele az égen; és akkorsírnak a földnek minden nemzetségei, és látják az ember fiát az ég felhőiben jőni nagy hatalommal és fölséggel. Máté. 24, 30.

Ha csodálattal tölte el bennünket Jézus abbéli türelme, melylyel a Kaifásnál rajta ejtett méltatlankodásokat viselé, holott mindenható erejénél fogva akarata egyetlen mozzanattával megsemmíthette volna büszült ellenceit: bizonynyal nem kevésbbé kellett ama nyilatkozatának is mindnyájunkat meglepnie, miszerint, vissza nem tartóztatva alázata, nem a bilincsek s ráfogott bűnök által, rettenhetlen bátorsággal kimondák csalni és hazudni nem tudó ajkai: Meglátjátok az ember fiát...eljöni az ég felhőiben ²⁾; eljöni, hogy kérdőre vonjon kitkit a rábizott kincsért, az életért; tehát eljöni, hogy majdan megítélje a világot. S emez esküvel erősített jóslata daczára is nem hogy meg nem

1) Dán. 5, 27.

2) Máté. 26, 64.

szeppennek elvakult ellenei, de sőt, miután elhatározottat halálra vitele, durva szolgáltnak engedik őt át a főpapok, őt az ártatlan áldozatot, kik hallatlan bántalmakkal illetik szenteséges személyét, arczsapások- s ütésekkkel kínozzák, imálandó arcát pökdösik, csúfos pelengérhez kötözik s vérig ostorozzák elannyira, hogy egész teste mintegy rongyokra szakadoz, vére mindenfelől patakszik a földre, s csontait lehetete megszámítani. Imádd, én lelkem! tisztelettel az üdvezítőt ezen siralmas állapotában, kit miután Pilátus tövissel megkoronáztatott, hogy gyalázatát növelje, e szavakkal mutat be a népnek: *Ihol az ember* ¹⁾! *Ihol a királyok királya* szent fején koronául töviskoszorút, kezében királyi pálczául nád vesszőt tart! *Noha pedig tudja vala a gyáva tisztartó, hogy irigységből árulták volna el őt* ²⁾: ké-szebb mégis a vétkes Barabást elbocsátani, semmint az ingerült sokaság kedvét szegni. S ezért, miután e kérdésére: *Mit cselekedjem tehát Jézussal, ki Krisztusnak mondatik* ³⁾? ismételve kiáltozná egész erejéből a zsidóság: *Feszítsd meg, feszítsd meg őtet* ⁴⁾! *kezeit e szavak közt megmosván: Én ártatlan vagyok ez igaznak vérértől; ti lássátok* ⁵⁾: Jézust kezeikbe adá, hogy megfeszíttessék ⁶⁾.

Ime a legigazságtalanabb s másíthatlan föbenjáró ítélet egész folyama! ítéleté, melyen a bűn az erényt, ürdög a megtestesült Istent kárhoztatta el! Istenem! mily megfordítva megy e majd véghez, ha megtelendik az Isten szolgáltnak száma és a boszú megérendik! Mely hogy minket is ne sújtson: jelen elmékedésünk alatt úgy fontolgassuk a közönséges ítéletnek a) szükséges és bizonyos voltát, b) a bírónak végleges határozatát és ennek azonnali teljesezésbe vételét, c) a kárhozat kikerülhetésének módját önkénytes ítélet

1) Ján. 19, 5.

2) Máté. 27, 18.

3) U. o. 22.

4) Ján. 19, 15.

5) Máté. 27, 21.

6) U. o. 26.

által a szent gyónásban, — hogy mikor a szívek és vesék amaz isteni vizsgálója eljövend az utolsó napon, megállhassunk színe előtt a nála letenni kellő számadáskor.

* Oh szerelmes megváltóm s majdan igazságos bírám, Jézus Krisztus! kit sem el nem ámíthatok, mert véghetetlen bölcseségű, sem előled el nem rejtőzhetem, mert mindenütt jelenlevő Isten vagy: öntsd lelkembe szent malasztodat, hogy eme ki nem kerülhető közönséges ítéletről akként elmélkedjem ez úttal, miszerint elfogulatlanul megítélvén eddigi életemet, s belátott sok tökéletlenségeimet megutálván, úgy éljem le ezentúl napjaimat, hogy akkor szigorúságodnak ne essem martalékul!

I. A halál utáni különös ítéleten kívül, miként a szent lapok tanúskodnak, a világ megszűnésekor, minden ember jelenlétében, még egy közönséges ítélet fog tartatni. Ha e közönséges ítélet meg nem esnék, a legnagyobb bűnösök sem vehetnék el tényeik illő bérét. Hány leggazabb ember létezik ugyanis e földön, ki sem ilyennek nem ismeretük, sem meg nem büntettetik? hány legistentelenebb, ki jámbor s becsületes embernek hordja most külsejét? hány legmegromlottabb ifju, ki kívülről az erkölcsiség és ártatlanság díszes öltönyét viseli? Érdekében áll azért az isteni igazságnak, hogy ezeket olyaknak tüntesse ki, milyeknek valójában voltak; hogy amaz előttünk rejtegetett száz-ezer csalárdság és fortély napfényre hozassék; hogy annyi sok titkos gonoszságot érdemlett fenyítéssel büntessen. Ők ugyan vélik, hogy soha fül nem fedeztetnek, s a halandókat örökké ámíthatják: ámde a közönséges ítéletkor megszűnik azonnal reményök, mihelyt tapasztalják, hogy a legigazságosabb bíró semmit el nem titkol, hanem megnyitja eme kifehéritett koporsókat, és előmutatja a bennök levő rothadást s csontokat. Levonja a színlett kegyeletről az álarczot, le a tettetett erényről a zománczot. Föltetszőkké lesznek a takargatott ravaszságok, melyek oly sűrűn üzetnek; föltetszőkké a titkos mesterkélések, mik által többen jutottak kitünteté-

sekhez; föltetszőkké az igaztalan tanácsadások, melyekkel mások alattomban fölkészttettek, mások támogattattak.

De szinte így áll érdekében az isteni igazságnak azok miatt is rendezni eme közönséges ítéletet, kik istenfélők bár, ez életben mégis, színeskedők gyanánt, lenézetnek, gúnyoltnak, méltatlanságokkal illetetnek, elnyomatnak. Hány valódi erény vonatik ugyanis ma kétségbe? hány jótét rovatik meg bíráló vörös írónnal? hány egyenes tanács értelmeztetik balra? Ezeknek mind ki kell világítaniok az Isten ítélőszéke előtt, hogy kitessek a gondviselés abbeli oka: miért engedé roszak által zaklattatni a jókat; s miért tűré a roszakat oly sok javaiban daskálkodni. Rajta azért ti Istennek fiai, kik itt annyi méltatlan becsmérélsnek vagytok tárgyai, s kik buzgóságtok és jóságtok miatt a pajkos ifjaktól annyi bántalmat álltok ki; csak rajta jólelkű tanoncok! járjatok czután is az ártatlanság keskeny ösvényén, el ne csüggedjete, és tűrjete, mert elveszíte egykor erényeite bőséges jutalmát; mivel minden legkisebb érdemeiteket följegyezve látjátok majdan e bíró könyvében, minden jó cselekedeteiteket lefestve annak emlékezetében! Minél inkább rejtegetíte jelenleg az emberek szemei elől jóságaitokat: annál nagyobb dicsérete fogtok nyerni, s annál fényesebb koronát. Eljő ugyanis az engesztelhetlen bíró, hogy éretteket boszút álljon; el, hogy benneteke megdicsőítse; el, hogy fölmagasztalja mindazokat, kik Istenért a világ gúnykacajának tették ki magokat

Noha ezek mind így lesznek; noha sokan az igazak nagyobb megdicsőítése, szinte mint a gonoszok nagyobb meggyalázása tekintetéből szükségesnek ismerik is el ama közönséges ítéletet: mindazáltal, ha csak tulajdon szájokból nem tudnók ebbeli hitöket, tetteikből azt kellene következtetnünk, hogy nem hiszik; életöket s viseletöket úgy intézik, mintha nem is félnek ezen ítélet borzasztó szigorát. Rettegtek ettől a legszentebb férfiak; rettegtek az apostolok és látnotok; rettegtek a Hiláriusok, Jeromosok, Bernátok: s ök még sem félnek! Megrázkodtak az egek oszlopai, s az üres nádszál meg nem indul! Az Isten ezen ítéletétől irtóztában jajdula föl a legszelídebb Dávid: Ver d által félel meddel

az én testemet, mert a te ítéleteidtől félttem ¹⁾! Az Isten ezen ítéletétől irtóztában jajdula föl a legigazabb Jób: Kicszelekedje azt velem, hogy pokolban megóttalmazz engem, és elrejts engem, míg elmúlik a te haragod ²⁾? Szent Jeromos, a legjámorabb férfiú, akár ébren vala, akár alvék, akár egyebet tön, szüntelenül csak emez ítélet félelmétől faggattaték, s mintegy hallani hívé már az erre összehívó tárogatót. Szent Bernát, a legistenfélőbb férfiú: „Borzadok, mondá, a gehenna tüztől; irtózom a bíró tekintetétől, melytől még az angyali karok is elszörnyednek.“ S ők nem sápadnak el, nem félnek, nem reszketnek! Valóban, ha valaki, akár a bíró jövetelét megelőző és követő jeleket, akár annak megérkeztét tekintve, meg nem rázkodik egész lényében: arról lehetlen mást tartanunk, mint hogy vagy nem hiszi czeket, vagy eszelösködik.

Ki ne is iszonyodnék, ha hiszi, azon bírónak ítélőszékétől, kinek jövetelére a nap elfogyatkozik s homályosul, a holdat vérfoltok árnyalják be, a világ négy tájékán pattogó tűz lobog? Csodákat teszek, ugymond Joel, csodákat teszek az égen és földön: vért, és tüzet és füstös párát. A nap sötétséggé változik, és a hold vérré, minckelőtte eljőjön az úrnak nagy és rettenetes napja ³⁾. Hah! minő rémülés lesz az, midőn látják majd az emberek, hogy, miután már a nap elsötétült, s a holdat vér futja be, mint hányja a tenger felhőkig hullámain; mint szakadoznak szerte harsány robajjal a hegyek; mint bomlik össze az alapjaiban megingatott föld! Jelek lesznek, írja szent Lukács, jelek lesznek a napban, holdban és csillagokban, és a földön a népeknek szorongattatása, a tenger zúgása és hajóinak fölhaborodása miatt; elszáradván az emberek azoknak félelme és várakozása miatt, melyek az egész világra következnek ⁴⁾. Minő rettegés lesz az, midőn hall-

1) CXVIII. zsolt. 120.

2) Jób. 14, 13.

3) Joel. 2, 30—31.

4) Luk. 21, 25—26.

ják a szorongó vadállatok iszonyú ordításait; a megrémült emberek borzasztó jajveszékléseit; a trombiták szörnyű har-
sogását, mely fölkelti a halottakat, s összehíja a világ min-
den részeiből Jozsafát völgyébe, hogy megértsék jövőndő
örök sorsukat! És elküldi, így olvassuk ezt szent Máté-
nál, és elküldi az ő angyalait trombitával és nagy
szózáttal, és egybegyűjtik az ő választottait a
négy szelekről, az egek végeitől fogva azok ha-
tárig. ¹⁾.

Minekutána pedig az ítélőszékbe ült Krisztus, az isteni
bíró, már nem mint nyájas és szelíd bárány, ki Kaifáshoz,
Herodeshez, Pilátushoz oly nyugodtan engedé magát hurez-
tatni, hogy elvegye a világ bűneit, hanem mint rettenetes
oroszlán, hogy megfenyítse az emberi nem gonoszságait, s
nyilvánossá tegye, miszerint épen úgy véghetetlen az ő igaz-
sága, mint volt irgalma: ki írhatja le, milyen lesz akkor fé-
lelme, milyen remegése, mily szomorú még csende is a má-
síthatlan ítéletre várakozó megszeppent sokaságnak? Hah!
mennyire rettegik ekkor az emberek e bírónak még egykori
jóságát, engedelkenységét s irgalmát is! Igen jóságát, mely
őt nyomoraink közé hozta; mely őt érettünk minden javaiból
kivetkezteté; mely őt arra birta, hogy irántunk szeretéből
még életével is áldozzék üdvünkért. Ezen kegyes volta, mon-
dom, ezen irgalmassága, a legigazságosabb félelemnek lesz
majd támasztója. Megemlékezik ő akkor, mint tette magát
az időben legkegyesebb atyánkká, testvérünk-ké, barátunk-ké,
ügyvédünk-ké; megemlékezik, mit vitt végbe és állott ki éret-
tünk. Látja majd keresztét, megtekinti sebeit, maga elé ho-
zatja szenvedése eszközeit, mint irántunk hajlamának meg-
annyi különös bizonyítványait. De csupán azért emlékezik
meg mindezekre, csupán azért tekint meg s hozatja maga
elé, hogy a bűnösökön veendő annál engesztelhetlenebb bo-
szúra gerjedjen.

Mindezekben így végig nézve, annál nagyobb haragra
lobban, minél gyengédebb volt szeretete, melylyel hozzánk
viseltetett. Tanúkul híja föl az emberek összegét, meggyö-

1) Máté. 24, 31.

zendő öket, miszerint nem rajta mult, hogy mindnyájan üdvözülhessenek. Tegyetek ítéletet, így szóland, tegyetek ítéletet közötttem és szőlőm közt. Mit kellett többé cselekednem az én szőlőmmel, és nem tettem ¹⁾ Értök áldozám föl testemet, s ők azt sokszoros szentségtöréseikkel megfertőztették; értök ontám ki utolsó cseppig véremet, s ők vétkeikkel ezerszer megtagadták azt. Mit kellett többé cselekednem az én szőlőmmel, és nem tettem? Nosza tehát gonoszok! nyissátok ki most szemeiteket, függeszszétek azokat testemre, s olvassátok rajta ítéleteket! Látjátok ez oldalt? ti verétek azt által. Látjátok ezen testem minden részecskéjéből kiömlött vért? ti ontátok azt ki. Látjátok ezen keresztet, mely hajdan gyalázatos volt, most pedig diadalmam tündöklő jele? ti feszítettetek meg rajta engemet; kezeitek undok szabadosága szegző erre kezeimet; lábaitok bűnös féktelensége lyugtatá át lábaimat; szívetek esztelen vágya dőfé oldalamba az éles lándzsát; szemtelen beszédseitek és káromló szavaitok nyújták ajkaimhoz az epét; förtelmes gondolataitok és kívánságaitok, miknek annyiszor engedtetek helyet, nyomták fejembe a töviskoronát. De ezennel meglátják, kit vertenek által ²⁾!

Vajjon minő érzelem fog el ezekre tégedet? Nem retted-e eme dorgálását azon bírónak, kinek bölcsességét senki meg nem csálhatja, igazságát meg nem vesztegetheti, hatalmát ki nem játszhatja? Ha ő, e földön létekor, szeme egyetlen pillantásával egész táborát sújtá le az őt elfogni tóduló zsoldosoknak: mit vélsz, mit tesz most, midőn a helyett, hogy vérrel veritékezne, dicsősége fényét s haragja villámain löveli majd szerte? Nem retted-e ama bírónak ezen ítélőszékét, mely előtt szolgák kísérete, szószólók serege, méltóság jelei nélkül egyedül, csak magára hagyatottan, kell kinekkin megjelennie? Minden ékszer, minden pipere lefoszlik itt rólunk; csupán az erénynek, a lélek ezen szende virágának marad fön becse, sőt csupán ez magasztaltatik föl, ez jutal-

1) Izsai. 5, 3—4.

2) Ján. 19, 37.

maztatik meg. Most az evangéliumi tanok, töredelmesség, az üdvesség keskeny útja, igen tág értelmű szavak, s talán nem is érted, vagy megvoted őket: ámde mikor elközelget az úr napja, világosan megtudod akkor jelentésüket s értéküket. Azon nap, mely ezeket szemeid elé állítja, az úr napja lesz; azon napok, melyek ezeket elzárják szemeid elől, most a te napjaid. Ez a ti órátok, és a sötétségnek hatalma ¹⁾. Ezek a te napjaid! oly napok, melyeket gyönyörökre pazarolsz, s merő haszontalanságokkal töltesz el; melyeken hiú s holmi földiek után kapkodó terveket kovácsolsz. Ez a ti órátok! De várd be csak ama napot, mely ezen napjaidnak végét szakítja; várd be az úr napját: majd észrehoz ez! Megmásítod akkor képzelgéseidet; roszaod az örökkévalók keresése iránti gondatlanságodat; tapasztalni, noha igen későn, tapasztalni fogod mégis, mint nem használt neked a mulékony vagyon, gűg, mulatság, tetszelgés, cziczoma, fortély, s ki tudja, miféle semmiség, mik miatt lelkedet vesztetted el!

* Oh élők és holtak Istene! kinek ítélőszéke előtt nekem is meg kell jelennem, ismervén erőtlenységemet, ismervén vétkes állapotomat: egész lényemben megborzadok. Úgy éltem eddig, mintha tényeimről senkinek sem tartoznám számolni; de vigyázóbban élek ezenül, s soha meg nem feledkezem legkeményebb ítéletedről; nem azon angyali trombitáról, mely szüntelenül fog zúgni füleiniben, s mely valamikor csak az ördög bűnre csábítgat, mindannyiszor ítéleted szigorát harsogtatja. Ama rettenetes hang könnyen leküzdí az ellenség bármily sebes rohamát, elfojtja a test ösztöneit, s erőm gyengeségét istápolja. Ah uram segíts, segíts!

II. Minekutána Krisztus, kinek példátlan alázatát, minket oktató ritka türelmét s értünkí áldozatkészségét annyira bámultuk földi pályáján; ki a leggyalázatosabb s méltatlannabb ráfogásokat is szórtlanul hallgatta bírái előtt; kit seni tekintély, sem fenyegetőzés, sem kínzás, sem a legcsúfosabb kereszthalál meg nem ingathattak irántunkí szeretetében; igen,

1) Luk. 22, 53.

minekutána Krisztus, az igazságában oroszlánná változott emez angyali szelidség, mint részrehajlatlan bíró, a színlett erényről levonta az álarczot; minekutána a valódi érdem körül minden sötétséget eloszlatozt, s az emberek fonák ítélteit megczáfolta; szóval, minekutána a juhokat jobbára s a gödölyéket baljára állította ¹⁾: kimondja a jók, ki a roszak fölötti végső határozatot. És pedig, mivel mindig hajlandóbb volt a jutalmazásra, mint a büntetésre: legelőbb is szelid, nyájas és édes hangon imígyen fog szólni a jobbján levő választottakhoz: „Jöjjetek atyámnak áldottai, birjátok a világ kezdetétől fogva nektek készített országot ²⁾! Jöjjetek, nem hogy sanyarúságok között tovább is vonszoljátok keresztemet, hanem hogy menynekben velem együtt uralkodjatok; nem hogy a testtel, világgal és ördöggel tovább is küzdjete, hanem hogy diadalmatok örömeit vég nélkül élvezzéték. Jöjjetek a dicsőség hazájába, kik abból ez ideig a földön száműzve valátok. Jöjjetek a siralomvölgyéből, a nyomorúságok színhelyéről, a mennyei vígaságok és örökkétartó jólét hajlékába. Jöjjetek atyámnak áldottai, kik e földön méltatlan üldöztetéseknek kitéve s megvetve voltatok, jöjjetek s lássátok az utat, melyen életetekben vezettelek, s a czélt, melyhez az juttatt. A vándorlástok alatt türt gyalázatok s igaztalanságok minő dicsőségre magasztaltak benneteket az egész világ előtt! Ime magok a gonoszok, kik titeket lenéztek, kinevettek, nyomorgattak, ök magok irigylik sorsotokat s fűlöshajtanak! Boldogok lesztek örökké, s velem együtt fogjátok áldani az irgalom atyját, a minden kegyelmek kútfejét, Dávid eme zsoltárát zengedezván: Az úr irgalmasságait örökké énekelem ³⁾! Jöjjetek, birjátok a nektek készített országot, nem földi, hanem mennyei országot, hol véghetetlen a kincs, megbecsülhetlenek az örömek, melyekben úszni fogtok. Lépjete már be legboldogabb királyai a legboldogabb országnak, a világ kezdetétől fogva nem csak lelke-

1) Máté. 25, 33.

2) U. o. 34.

3) LXXXVIII. zsolt. 1.

teknek, hanem testeteknek is készítettetbe, mely soha el nem vétetik tőletek!“

Oh Istenem, édes Jézusom! üldözzön bár jobban a világ s terheljen rágalmaival és igaztalanságaival, mint ezt választott néped veled cselekvé Kaifás, Heródes s Pilátus házainál, mint ezt rajtad elköveté életed- sőt halálodbanis: békével türom én azokat, mindenkor nyomdokidban járván, csakhogy ezen megdicsőülésnek részese lehessenek!

Ámde a milyen kedvesek s örömásasztók voltak az igazakra nézve Jézusnak ezen kegyteljes igéi: épen oly rettenetes lesz a balra helyezettek fölött kimondott ítélete, melyet irgalmassága oly sokáig tartott függőben; mely a nélkül, hogy más törvényszékhez fölebbeztethetnék, rögtön végrehajtatik; mely soha el nem avul; mely iszonyatosabb lesz a villámlásnál, borzasztóbb a mennykőnél; mely leveri, eltapossa, kétségbeejti a háladatlan bűnösöket. „Menjetelek el tőlem átkozottak, így löveli ő ezen szerencsétlenekre átka villámain, menjetelek el az örök tűzre, mely az ördögnek készítettet és az ő angyalainak ¹⁾! Menjetelek el; nem hogy csak valahová elvonuljatok, hanem messze tőlem, messze legyetek szemeimtől. Menjetelek el az ördögökhöz, kiket inkább hallgattatok, mint engem és szolgálmat. Menjetelek el tőlem, kit mint az ég szűk kapuja felé hívót, hallgatni, az üdvesség keskeny útján elöttetek menőt, követni, az Isten parancsainak megtartására malasztokkal is serkentőt, megérteni nem akartatok. Menjetelek el tőlem, kegyelmemtől, irgalmamtól, jóakaratomtól, szeretetemtől. Legyen vesztetekre az én testem és vérem, melylyel élni vonakodtatok. Menjetelek el átkozottak; átkozottak atyámtól, átkozottak minden teremtménytől, átkozottak tinmagatoktól. Menjetelek el az örök tűzre, a szüntelen való sírásra, kik pilanatnyira bár vétkeiteket megsíratni nem akartátok; a lángokba, kik testetek gonosz tűzét csendesíteni restelkedtetek. Menjetelek el az örök tűzre, mely az ördögnek készítettet, és az ő an-

1) Máté. 25, 41.

gyalainak, nem nektek, hanem az ördögöknek; számotokra a mennyország készítettett, melyet kiontott vérem árán szereztem meg nektek; ama máglya az ördögök alá gyújtott, kikkel, mivel bűneitek miatt mostantól hozzájok számíttatok, minden szabadulás reménye nélkül örökké fogtok égni.“

A bíró eme mennydörgő szavára megrendülnek az angyalok és emberek, az ég és föld; kétségbeesés, borzadály, szégyen, fájdalom fogja el ezen szerencsétleneket. Átkozzák atyjokat, ki őket nemzette; átkozzák a perczet, melyben fogantattak; átkozzák a napot, melyen születtek; átkozzák a házat, hol neveltettek. Átkozzák a társakat, kik által elcsábítottak; a kéjt, melyben ringatóztak; a rossz szokásokat, melyektől megválni nem akartak. Mind hiába! Nincs mód a bíró megindítására; nincs idő penitenciára! Elmúlt minden, minden! csak a legkeservesebb kínok maradtak és maradnak örökkétartók. „Oh átkozott test, így sohajtozik ekkor egyik másik, oh átkozott test, melyet bálványoztam! mit használt irántadi engedékenységem? ime, mit nyertem veled? a poklot, eme borzasztó kintengert!“ Hát azt ki képzelheti, minő dühösséggel ragadozzák majd az ördögök ezen rég lesett prédáikat? minő kegyetlenséggel hányják alá a pokol mélységes fenekére? minő iszonyatos marczangolások között fogadják itt nyomorult vendégeiket?! Az örök kínba menniek¹⁾, a boldog örökkévalóság határát soha el nem érendők. Menniek, az Istenhez soha vissza nem térendők; az eget soha nem látandók; az Isten kedveltjeivel soha nem társalgandók. Az örök kínba menniek, az örök tűzbe, melyet életökkel érdemlettek. Minő érzellemmel, minő ordítózással válnak ők meg a választottaktól! Minő szemekkel nézik a barátok barátaikat, a tanárok tanítványait, az atyák gyermekeiket, mikor egyik az égbe vitetik majd föl, másik pedig a pokolba taszítatik le! Minő elválás lesz ez? „Mi balgatagok, fogják majd a kárhozottak nyögni, mi balgatagok, az ő életüket bolondságnak állítjuk vala²⁾, kineveltük őket, mikor jóra buzdí-

1) U. o. 46.

2) Bölcs. 5, 4.

tottak, s ime mint számláltattak az Isten fiai között ¹⁾ azon kisszerű engedelmességért, melyet mi is megtehettünk volna! Eltévelyedtünk tehát az igazság útjáról ²⁾ ? Tehát minnagunkat csaltuk meg bölcsességünkkel? Tehát igazak voltak mindazok, mikre a lelkiatyáktól annyiszor ösztönöztettünk? Elfáradtunk a hamisság útján ³⁾! A sikamlós úton ime mint jutánk el veszedelmünkhöz! Hibáztunk tehát, hibáztunk! Oh mi szerencsétlenek, mit szalasztánk el, s mit érdemlettünk! Az angyalokkal lehettünk volna egyenlő boldogságban; számunkra készített az ég, eme fölséges örökség, s mint cseréltük ezt föl Ézsauként egy kis edény lencsével! S kétségbeesés közt üvöltik a hegyeknek: Borítsatok el, és a halmoknak: Essetek reánk ⁴⁾! De hiába; kiáltásaikra siketek lesznek a hegyek, siketek a halmok. Oh bűnök, oh ördögök, oh rémületes örökkévalóság!

* Ah uram, legigazságosabb bírám! Tedd irántami végtelen kegyelmedből, hogy, megfontolva ezek szerencsétlenségét, eszemre térjek, s hibáimat, melyekben ez óráig éltem, most javítsam még meg, midőn eme gyászos következményeket, malasztod segedelmével, kikerülhetem. Igazgasd útaimat, nehogy majdan elátkoztassam. Fenyíts, miként szent fölségednek tetszik, büntess: örömmel tűrök mindent, csak hogy tőled örökre el ne választassam. Üdvözíts engem irgalmadból. Egyedül ehhez futok, mert semmim sincs, mit elégtételül neked bemutatathatnék!

III. Az ítélőszék, mely előtt a bűnnek föl kell fedeztetnie, kétféle: titkos, mely a gyónás alkalmával nyílik meg, és nyilvános, mely maga a közönséges ítélet. Az ebben világ elé hozott vétkek amabban elhallgattattak; az itt elhallgatott bűnök amabban nyilatkoztattak ki. Most azért rögtön, még e jelen órában el kell határozni, hol akarsz inkább

1) U. o. 5.

2) U. o. 6.

3) U. o. 7.

4) Ose. 40, 8.

gonoszságodért pirulni. A gyóntató atya előtt kiállott szégyen könnyű, annál leverőbb az Isten ítélőszéke előtti. Melyiket választod? Vedd fontolóra a mindkét részről okokat, figyelj s válaszs.

Szégyent önte Isten az emberekbe, mely, mint fék, őket a bűntől visszatartsa. E szégyen okozza, hogy az ártatlanok sok ideig a bűnnek még árnyékától is iszonyodnak. E szégyen okozza, hogy már a bűn felé tett első lépésnél, noha senkitől sem láttatnak, elpirulnak. E szégyen okozza, hogy a vétkek szabadabb elkövetésére sötétséget, rejthelyeket keresnek. De az ördög előbb csak csökkenteni törekszik ezt, utóbb azonban épen ott véteti föl, hol legkevesebb szükséges. Elveszi ugyanis a szemérmet, hogy az emberek annál bátrabban vétkezzenek; visszaadja a szemérmet, hogy őszintén ne gyónjanak. Mindkét esetben gonosz ő, mind mikor elveszi, mind mikor visszaadja, hasonlóan ahhoz, ki kardját venné el a katonának, hogy magát ne védhesse, majd ismét visszaadná, hogy vele magát gyilkolja meg. Igen, hajdan a szentatyák egyike, így beszéli ezt szent Kassián, látván egy időben a gyóntatószék előtt ólálkodó ördögöt, azt tudaklá tőle, hogy mit művel? mire ez: „Visszaadom, ugymondá, mit elvettem; elvettem a vétkezőktől a szemérmet; visszaadom a bánkodóknak a szemérmet.“ Mit lelkünk eskütt ellensége ekkor egyszer tett, azt ma is és mindig cselekszi. Az ő munkája, hogy el ne piruljanak az emberek, mikor vétkeznek; az övé, hogy elpiruljanak, mikor gyónni szándékoznak. Többnyire így szokott ő sügdösni a bűnböli kitisztulásról gondolkodók fülcibe: „Hogyan? vajjon egy hozzád hasonló ember előtt tárod-e ki bensődet? s oly bűnt sietsz-e neki fölfedezni, mit Istenen kívül senki sem tud? Miért azt a pap-pal tudatni? miért napvilágra hozni, mi éji sötétben történt? Ugyan mit vélne rólad maga azon gyóntató, ha szemtelenségeidet hallaná? Bizonyynyal megútálna, legroszabb embernek nevezne el, s szeméi elébe sem mernél ezután kerülni.“

Ily gondolatoktól háborítatik sok szerencsétlen ifju, ki nek valami súlyos bűn terheli lelkét, midőn a szent gyónás által lélekismeretét készül megtisztítani; retteg, sápadoz, iz-zad, aggódik, háborog. Mert misem terhesebb neki, mint bű-

nösnek vallani magát, holott őt mindenki ártatlannak, istenfélőnek hiszi. Innét van aztán, hogy vagy elhallgatja vétkeit, vagy homályos kitételeivel takargatja.

De jer közelebb, szánandó ifju! ki bűneidet rejtegeted, vagy szentségtörő elhallgatással mellőzöd, jer s felelj: miért félsz? miért rettegsz? miért habozasz? Ha bűnödről nyilvános vallomást kényetnél tenni, talán még volna miért félj, rettegj, habozz; de hiszen csak titokban, csak négy szem közt vádaskodol. Ugyan kívánhatott-e Isten a bűnösöktől szelidebb elégtételt ennél? Csak te hallgattatol itt ki s tenügyedben, és tennen vallomásod szerint ítélte meg. Egyedül a bíró s közted történik minden. És ugyan ki ez a bíró? Ember, ki nem birhat rólad hívebb ismerettel, csak milyennek te magad fested le magadat. Ember, kit isteni s emberi törvények köteleznek a gyónásban hallottak titokbani tartására s semmiféle okból föl nem fedezésére; sem fenyegetőzés, sem börtön, sem kínzás, sem halál nem birhatja őt erre. Ember, kinek szívében biztosabban rejtőzik a titok, mint tiédben; minthogy neked, ha épen úgy tetszik, szabad tenvétkedről szólni; de nem így van ez a papoknál, kik a titkok vizsgálói, mintha nem volnának ¹⁾. Az elfajult ifju bűneivel még kérkedik is mások előtt; hánytorgatja azok számát; elárulja erkölestelen társainak azok legtitkosabbait is: a lelkiatya nyelve ellenben mindig lekötve van, mely soha, de soha! föl nem oldatik. Mit hüledezesz tehát? mit félsz? mit rettegsz? mit tétovázasz? Talán, hogy téged, kit ártatlannak hitt, most vétkesnek fog ismerni? Oh Istenem! hiszen jól tudta ő már elébb is, hogy te is csak ember vagy s nem angyal; jól tudja, mily álnokok az ördög kísértetei; jól tudja, mily erőtlenek vagyunk mindnyájan. Miért is, nemhogy el nem fordul tőled, mint bűnöstől, hanem bámulja beuned, a megtérőben, ama lelkiezősséget, melylyel az álszégyent leküzdéd magadban. Tudja ő, mennyire közös nyavalyánk az elesés, s mily kevesek tulajdona a fölkelés; mit tehát annál többre becsül benned, minél súlyosabb volt a bűn, melyet előtte fölfedtél, minthogy annál

1) Lzsai. 40, 23.

erősebb tusát kellett az ördög ellen kivínod, minél nagyobb volt benned a fölébredt szemérem. Nincs okod tehát a becsületed koczkáztatása miatti aggályra, sőt e tényeddel a lelkiatya előtt az csak növekedik. Mert megszereti őszinteségedet, melylyel hibádat nyíltan bemondottad; becsüli erélyedet, mely által fölhagyál a lelked ellenségéveli viszony-nyal; magasztalja Istent, ki neked e győzelmedben segédkezet nyújtott; örvend egy megnyert léleken.

De ha csakugyan szégyen, gyalázat, becsstelenség a titkos halálos bünt a gyóntató atya ítélőszéke elé vinni: nemde mégis nagyobb szégyen, gyalázat, becsstelenség az, midőn az annyira titkolt, annyira takargatott bűn az Isten ítélőszéke előtt vétetik nyilvános tárgyalás alá? Pedig nincs semmi elrejtve, mi ki ne nyilatkoztassék, sem elfödve, mi meg ne tudassék és ki ne jelentessék ¹⁾. Vcsd össze most a szégyent, mit itt állasz ki, azon szégyennel, mit a gyónásban szenvedtél volna. Istenem! mily csekély ez, s mily rettenetes az! Ha roszaságod, mit még a lelkiatya előtt is rejtegetsz, a téged annyira becsülő szüléidnek és tanáraidnak esnének tudtokra, mint pirulnál! S mi történik veled akkor, ha nem csak ezek, nem csak e város lakói s társaid előtt, hanem minden ember előtt, kik csak éltek, élnek és élni fognak, hirdettetik ki bűnöd? midőn sötétben tett vétkeid világosságra hozatnak? midőn az egész világnak róád függesztett szemei látják majd lélekismereted legelrejtettebb zugait is? Mit teszesz akkor? oh szemérmes ifju! ki akár vétségből, akár mások példájától bátorítatva, valamely ocsmány bűnbe keveredtél, s most kész vagy inkább elveszni, mint azt töredelmesen meggyónni? Mit teszesz akkor, midőn mindazok, kiknek talán nehezte-
lésétől vagy haragjától tartasz, atyád, anyád, tanáraid, roko-
naid, barátaid, tanulótársaid hallják majd nem csak vétke-
det, hanem még ennek körülményeit is? Mit teszesz, midőn majd kiki látja a helyet, napot, órát, a hol, melyben és hányszor vétkezteél? Mit teszesz? hová fordulsz, hová rejtő-
zöl? Nemde akkor kezded mondani a hegyeknek: Szakad-

1) Luk. 8, 17.

jatok reám, és a halmoknak: Borítsatok be engem!? Nemde inkább fogod ohajtani, hogy akkor a pokolban lennél elrejtve? Nemde a halált hívod majd segítségedre, azon halált, melytől ez életben annyira irtóztál? Keresik a halált ¹⁾! De mind hiába! Szavaidra a halál megsziketül; nem leszen semmi menhely; ki kell állanod a nyílt térre, s így, mindenek szemének kitéve, hallanod a bíró ilyféle szemrehányását: „Korántsem fordítám el arczomat büneidtől. Te titkon cselekedtél, én pedig e dolgot egész Izraelnek láttára cselekszem ²⁾. Láttam büneidet, s soha el nem törölhető betűkkel írtam be azokat az élet és halál könyvébe, mit most előhozok. Te titkon cselekedtél, én pedig e dolgot egész Izraelnek láttára cselekszem. Az egész világ előtt tárom föl azt, mit te örök sötétségbe temetettnek gondoltál; mert semmi sines elfödözve, mi ki ne nyilatkoztatnék, és elrejtve, mi meg ne tudassék ³⁾.“

Látja itt az atya fia titkos üzletét; olvassa a tanár tanítványának undok bűneit; s megismeri a világ azon szemtelen ifjat, ki szenteskedésével annyira el tudta vakítani önmagát és másokat, s csodálkozni fog, az oly ügyesen rendezett hüvelyben mily szennyes lélekismeret honolt. Hajh minő zavarodás futja el akkor arczodat! Oh szégyen! oh fájdalom! oh pirongás napja!

Buzgó tanoncok! a mint igaz a nagy főpapnak Jézusra illesztett mondata, miszerint „az igaz szeretet nem adhat kevesebbet, mint önmagát ⁴⁾“: azonképen kétségtelen az is, hogy Jézus emez értünk lüngoló szeretete koránsem oly határnélküli, minőnek mi azt hibásan véljük. Az ő isteni tulajdonainak egyike a részrehajlatlan igazság, a mindennek magáét érdeme szerinti megadás is. S noha ugyancsak szeretetének kifolyása, hogy malasztokkal, mennyei segedelmek-

1) Ján. Jel. 9, 6.

2) Kir. II. 11, 12.

3) Máté. 10, 26.

4) Scitovszky János. U. o. 376. l.

kel istápol életünkben, mindenkép üdvezíteni akarván megváltottait: oh de a föltámadáskor beáll majd mégis az ő napja, midőn azon mértékben növekedik boszút lihegő haragja a kegyelmével visszaéltek iránt, minőben főnlöbögött szeretete lelkeink megnyerésén fáradó nagy munkájában. Minnekokáért, megértvén az imént hallottak nyomán a közönséges ítélet szükséges és bizonyos voltát; rettegéssel szemlélvén, mint szorítja háttérbe az isteni szigorú igazság az emberiség boldogításaért általunk itt is uralgni hitt jézusi irgalmat; s meggyőződve levén a felől, mi módon kerülhetjük ki nem ugyan magát, de igen a hozandó ítélet keménységét: idején ügyekezünk kivergődni a haláltömlégből, melybe bűneink bonyolítottak; s hogy a juhokkal, Jézus eme kiválasztott híveivel, mi is hallhatni legyünk szerencsések ez örökre villanyzó kedves meghívást: **Jöjete k a tyá m n a k á l d o t t a i:** vegyük most szívünkre, a mivel keresztény atyafiait oly melegen buzdítja a lelkes egyházi atya: „Tartsatok, mondván, penitencziát; térjete k Istenhez; teremjete k a megtérésnek méltó gyümölcseit; legyete k alá z a t o s a k, tiszta k, igazságos a k, irgalmas a k, jóakarátú a k, jámbor erkölcsű e k, s bízzate k Istenben ¹⁾“, mert ki benne bízik, az meg nem szégyenül. Most járuljunk, még napjaink engedik, az irgalom ajtajához a szent gyónásban, kérvén, hogy elvehessük bűneink bocsánatát; zörgetvén, hogy megnyittassék a penitencziatartás által ártatlanság mezőbe öltözött lelkünk előtt a mennyek kapuja, s Jézustól az abbai vezettetésre méltóknak ítéltetvén, ott, mint örökségünkben, vég nélkül országolhassunk. Ah! o l d d m e g a z é r t n y a k a d k ö t e l e i t S i o n n a k f o g o l y l e á n y a ²⁾, s vedd jól fontolóra én lelkem! mi jobb részedre: a bűnt meggyónni-e, vagy az örök tűzben kínszatni? Gondold meg komolyan o kérdést, s válaszs, de üdvedre kérlek, vigyázz és jól válaszs!

* Oh szeretetnek Istene, ki a legczímeresb gonosztevőként kísértetél egyik bírótól másikhoz, míg utoljára ártatlan-

1) U. o. 414. 1.

2) Izsaí. 52, 2.

ságod ellenére is a legkínosabb halálra engedéd irántunk szeretetedből magadat adatni, csak hogy minket, okos teremtményeidet, üdvezíthess! mivel jól tudjuk, miszerint, eme nagyszerű vállalatodból részünkre fakadó érdemeid mikénti használatáért mindnyájunkat kérdőre vonandó, mint kérelhetlen oroszlán jössz majdan el az utolsó napon, megítélni az eleveneket és holtakat: verd által, kérünk, most félelmeddel szívünket, s törd meg bennünk a féktelen akaratot, hogy tenzolgálatodra hajtván őt, s így a farkasokból bárányokká változván, ítéleted szigorát kikerüljük! Amen.

V. ELMÉLKEDÉS.

A pokolról.

Ki lakhatik közöletek az emésztőtűzzel? Ki lakik közöletek az örök hévségekkel? Izsai. 33, 14.

Kit hat nappal elébb, hosannát kiáltozva s ruháit útjára terítve, mint királyt vezetett be a nép Jeruzsálembe: ime, mennyire ujjong, mennyire örvend most ugyanazt, mint kivégzendő latrot, az agykoponyának helyére kísérhetni! Rettenetes egy fordulat, de sokkal rettenetesebbnek tetsző, ha elgondoljuk, mit kellet az ártatlan Jézusnak ez útjában kiállania, mit, a míg kiadván szent lelkét, a megváltás nagy munkáját bevégezte!

A könyörtelen ostorozás és teméntelen kínok által erjében majd nem teljesen kimerült Jézusnak vállaira tévén a durva nagy keresztet, nézd, én lelkem! az elérzékenyülés és szánsalom érzetével, mint indul meg a zajongó tömeg, hogy a leggyalázatosabb kivégeztetésnél báméskodó tanúként jelenleghessen. Oh de lásd egyszersmind, mint rogy össze többször az ártatlan áldozat iszonyú terhe alatt, s mint lökdösik ilyenkor és ütlegezik őt, hogy nehéz keresztét, a gyalázat eme fáját, tovább emelje! Fölérvén pedig, nézd mint tépik le róla öltönyét, s fektetik meztelenen a kemény keresztre!

mint feszítik arra csontait szétszúzó vastag szegekkel! s mint emelik rajta föl az ég és föld között függő büntelen istenembert! Ime, ki tulajdonába jött, mint nem fogadták őt be övéi! Elhagyatva függ ott mennyei atyjától, elhagyatva az égtől, elhagyatva a földtől, elhagyatva minden- de minden- től! S ő mégis mily könyörületos tekintettel néz alá a magasból a vele még most is csúfolkodókra, s mily esenkedve rimánkodik érettök mennyei atyjához, mondván: A t y á m, b o c s á s d m e g n e k i k, m e r t n e m t u d j á k, m i t m ű v e l n e k ¹⁾! Állapodjál itt meg, én lelkem! s gondold el Jézusnak eme kinaiban kitüntetett irántadi határtalan szeretetét; gondold el, mit tett ő érted, csak hogy a mennyei atyával kibékítsen. Hegytetőn akart szenvedni, „hogy annál inkább ki legyen téve a nép megvetésének s gúnyának; a nyilvános kivégeztetések helyén, két lator között, mint a leggonoszabbik, szenvedni e csúfos büntetést; szenved fényes nappal, hogy annál több nép lehessen jelen; szenved husvét ünnepének idején, midőn a zsidók mindenfelől össze szoktak seregelni Jeruzsálembe ²⁾.“ Gondold el, minő fájdalmaknak kellett akkor Jézust megrohanniok, midőn a keresztre szegeztetett, hol, hogy a messze fűrt szeglyukakig érjenek végtagjai, kötéllel kellett ezeknek oda húzatniok. Minő kín lehetett ez, mely alatt még inai is szakadoztak? Gondold el továbbá, mit érzett az ártatlan bárány, mikor a kereszttel fölemeltetett. Minő szenvedésnek kellett őt egész lényében meglepnie, midőn fölállítatásakor azon roppant fa a gödörbe zökkent? Mint nyíltak meg e rázadáskor minden sebei! s mint patakozott alá testéből a legutolsó csepp vér is! Gondold el, mit kellett túrnia ama hosszú három óra alatt, melyet a kereszten élt volt le, míg végre e siralmas állapotban, gyalázat- s fájdalommal tetézetten meghal, szólván: A t y á m, k e z e i d b e a j á n l o m l e l k e m e t ³⁾! Gondold el, ha gondolhatod, mily szomorúság és szorongatottság dúlt a kebellázító látványra a szeplőtelen szűz Máriának szent

1) Luk. 23, 34.

2) Nográll János. U. o. III. 57. l.

3) Luk. 34, 46.

szívét, s mily mondhatlan fájdalom töre járta át lelkét! Gondold el mindezt, s rebegj hála köszönetet uradnak, Istenednek, ki irántad ily véghetetlenül jó, türelmes, igen könyörületes; ki nem vétkeink szerint cselekszik velünk, sem nem gonoszságaink szerint fizet¹⁾; ki nem mondom hétszer, hanem hetven-hétszer sőt számtalanszor megenged²⁾ a bűnbánónak, s kegyelmébe visszafogadja eltévelyedett fiát. Ámde gondold meg azt is, hogy egyszersmind véghetetlenül szigorú is, s a vétkeivel nem törődöt, az azokban bűzhödöt, az ő irgalmában vakmerően bizakodót, valahára bár, de leírhatlan s soha nem szűnő kínokra taszítja. E kínok teszik a poklot. Ime legédesebb egyszülöttét is mily kemény és mennyi oston sújtja magára vett bűneink miatt! Rettenetes lesz tehát az élő Isten kezeibe esni³⁾ ama fiaknak, kiket sem kegyelmé, sem szigora most meg nem indít. Rettegjünk azért, s hogy eszünkre térjünk, lássuk a pokolnak a) kínait, b) örök voltát, s c) az abba vivő széles és járt utat.

Krisztus drága szent vérével megváltott keresztény ifjak! tekintsétek annak kereszthalálaig kiállott hasonlíthatlan kínait, s úgy rejtsetek számatokra még most nyitva levő seibe magatokat, keresztetek, földi bajaitok Istennek ajánlott türelmes elviselése által, hogy azokban biztos menhelyre találván, a minden képzeletet, még Jézus szenvedéseit is, meghaladó pokol iszonyú tüzétől örökre menekülhessetek; mi hogy úgy legyen, s kellően figyelmezhessetek, fohászkodjunk urunk malasztja után e szókkal:

*Jézus segíts!

I. Többen találkoznak közöletek, kik ezen elnélkedést magokra nézve fölöslegesnek tartják. Hogy mindenkinek meg kell halnia és íteltetnie, nem tagadják; de a poklot csak is a halálos bűnben levők megfenyítésére hívén létezni: mintegy

1) CII. zsolt. 10.

2) Máté. 18, 22.

3) Zsid. 10, 31.

dicsekszenek vele, hogy, mivel ők csupán bocsánatos vétkekben részesek, erre nem vettetnek. Megvallják ugyan, miszerint egyszer-egyszer hazudoztak, másokat rágalmaztak, az imádság alatt szórakozott elmével voltak, a szentegyházban illetlenül viselék magokat, szülik s tanáraik parancsait általhágják, iskolai kötelmököt hanyagon teljesítették: de hogy ezen vétségükért majd csak a tisztítóhelyen fognak lakolni. Legyen! De bizonyos vagy-e a felől, hogy ezek mellett nem botlál-e halálosan is, ama mondat szerint: ki megveti a csekélyeket, lassanként nagyokba esik? Bizonyos vagy-e, hogy Isten, kinek már kis hibáid miatt sem tetszhetél, nem vonta-e meg téled különös kegyelmét? nem hagyott-e téged magadra? s mint ilyen, daczolhattál-e sikeresen kísérteteciddel? és ha nem, nem hurezoltathat-e a pokol kínjaira? Egyébiránt, ha e veszedelem nem érne is: vajjon oly csekélységnek véled-e a tisztítóhelyi büntetést, hogy e miatt a kisebb hibákat nem is látod szükségesnek félni, kerülni? Csekélység előtted az Isten haragjától gyújtott lángok közt gyötörtetni? Hidd el pedig, oh gondatlan ifju! hogy ezen tűz iszonyatosabb mindazon büntetésnél, mi e földön csak gondolható. E tűz, tartósságát kivéve, mitsem enged annak, melyben az elkárhozottak kínlódnak. S úgy látszik, hogy csak is eme véges volta oka, miszerint sokkal gyengébb az emberekben a tisztítótüztől rettegés, mint a pokoltól, de ez oka egyszersmind, hogy aztán, avval kevesebbet törődve, könnyelműsögeknek legtöbbször emebben fizetik meg árát; emebben, mely nem egyedül pogányokkal van teli, hanem keresztényekkel is; mert a pokolba jutott keresztények is szintúgy, miként ti vagytok, vagy ártatlanok voltok, vagy penitencziatartók, vagy megátalkodott bűnösök. Az ártatlanok azzal hízgelének magoknak, hogy nem érdeimlették azt meg; a penitencziatartók, hogy már meggyóntak; a bűnösök, hogy majd meggyónnak. S az ilyképen csalódott keresztényekkel végre is megtelik a pokol. Ugyanis a kevésbbé szemes ártatlanok gyakran igen mélyen sülyednek; a penitencziatartóknak többnyire csak szájokban s nem szívekben forog a megtérés; a bűnösök esztelen reményökben napot jósolnak magoknak nap után. Nehogy tehát ti is eme csalódottak szá-

mába foglaltassatok: legyetek bár ártatlanok, penitencziatartók vagy bűnösök, a királyi látnok javaslata szerint, szálljatok alá elevenen a pokolra ¹⁾, hogy holtan ne kénytessetek abba szállani. Fontoljátok meg a pokol szörnyű és örök kínait, hogy a csekély és perczyi kéjek miatt, ha a megbántott Istennel ki nem engesztelődve találtok kimulni, így ne kelljen majd sohajtoznotok: Egy kevés mézet izlelvén izleltem meg, s ime meghalok ²⁾; a mulékony kedvtelésekért mily keservesen bűnhődöm!

Noha a pokolbeli kínok egyetemeseek lesznek; noha minden bűnnek tulajdon büntetése lesz; s így noha „az elkárhozott testének minden részei kínlódandnak, minden tagjai, minden érzékei; még lelkének is minden tehetségei külön-külön kínokat fognak szenvedni ³⁾“ épen nem szándékom azért eme temérdek nemű pokolkínokat egyenként festeni, csupán egy-két tekintetből akarom azok súlyos voltát vázolni, s veletek részletesebben megismertetni. És pedig gondoljunk legelőbb is ama tűzre, mit az isteni igazság az elkárhozottak kínzására élesztett, s mely a szentírásban kénköves égő tűz-tónak ⁴⁾ neveztetik. Ezen kénköves égő tűz-tó, melybe a kárhozottak merítettnek, ha csak úgy égetne, mint a mi tűzünk, legkellemesebb fürdőnek tartathatnék; a mi tűzünk ugyanis lassan-lassan vesz hevéből, s a testnek csupán külsejét égeti: de a pokolbeli a mellett, hogy soha ki nem oltathatik, még ama sajátyszerű tulajdonnal is bír, hogy a testet emészti s egyszersmind élteti is, s nem csak kívülről égeti, hanem behat a legbensőbb részekbe is. A belevetett testet hasonlónak teszi az izzó vashoz. Nem leend egyetlen in, rost, porcogó, csont, mely lángban ne volna; még magokat a beleket és velőt is átjárja, égeti, s új kínokra táplálja. A test minden részecskéi e tűzben lesznek, s a test minden részecskéiben ezen tűz. E kénköves égő tűz-tóban az elkárhozottak úgy összezsufolatnak, mint téglák a kemenczében, hol kiáltoznak, sírnak,

1) LIV. zsolt. 16.

2) Kir. I. 14, 43.

3) Nogáll János. U. o. III. 194. l.

4) Ján. Jel. 19, 20.

jajgatnak, bögnék bár, de mind hiába; sőt még eme kiáltozás, sírás, jajgatás, ordítás is csak új kiáltozásra, sírásra, jajgatásra, ordításra szolgál készítőül, minthogy a kínos hánykolódásukkal fölvert rettenetes tűzhabok zúgása még abban is gátolni fogja őket, hogy egymást hallhassák, s így a vigasz még eme parányi nemétől is végkép és örökre meglesznek fosztva.

A pokolbeli büntetések szigora tehát mindig egyenlő, s mégis, habár mindig ugyanazon fájdalmakat szenvedik is a tüzes békókba vert s izzó bilincsekkel lenyűgözött kárhozottak: mégis sem meg nem szokhatják, sem ki nem kerülhetik azokat. Oh iszonyú tüze te az isteni haragnak, mely aprítsz, mint beretva; összetörsz, mint kerék; átjárod, mint forró olaj, a szemeket, füleket, tüdőket s minden belrészeket! Oh iszonyú tűz, mely a legsúlyosabb nyavalyák minden fájdalmait, a vértanúk legborzasztóbb kínait, s minden képzelhető szenvedések nemeit magadban öszpontosítod! Oh iszonyú tűz, de a bűnösök féktelen szabadosságának megtörésére te mégis annyira szükséges tűz! Szükséges igen, mert ha most, midőn a keresztények hiszik gonoszásaik ilyenképeni büntetését, s még sem irtóznak a büntől: ugyan mi lenne akkor, ha semmiféle ilyes büntetéstől nem kellene tartaniok?

Képzeld már most magadban egy előkelő származású fiút, egy kényelem közt fölserdült ifjat, boldogtalan halállal e világból kimulni, azonnal a legkeményebb bíró elé állíttatni, eme keserves kínokra ítéltetni, s a kéjteljes puha párnáiról égő szénágyra fektettetni. Eggek! Mit érez ő mindjárt a pokol felé tett első lépésénél? Mit érez, midőn a büntetések nagyságát kezdi tapasztalni? Mit érez ő, ki a balhacsipést nem tűrheté, midőn kényes oldalacskaít égő fáklyákkal sütögetik az ördögök? Mit érez, midőn egész erővel megrohanván őt az Isten haragja, magát tüztengerben látja? Minő félelem? minő fájdalom? minő fogesikorgatás? minő düh? minő kétségbeesés fogja el szegény szánandót? Mint bánkodik, elgondolván hivalkodását s hitvány kéjeit, mik által magát erre érdemesíté! Mint bánkodik, előbbi állapotát a jelennel összehasonlítván! Mint mondja: „Én, ki tisztesszüléktől származtam, most cselédek s szolgák közé kever-

tetem! En, kit, míg éltem, mindenki szeretett, becsült, tisztelt, mint fekszem itt minden vigasztaló barát, minden rokon nélkül! Én, ki jólét- s boldogságban éltem, most minden tagjaimban csak égető tüzzel találkozom! Tehát nincs itt tekintet a születésre? Örökségem a kínok; lakásom a pokol; hazám a halál országa, a nyomorúság földje, a sötétség helye? Oh én szerencsétlen, ki üdvézíthettem volna magamat, s ime mint veszttem el! A keresztény vallás karjaiban születtem, mi oly számtalanoktól megtagadtatott; mitsem ohajhthattam az üdvesség megnyerésére szolgáló eszközül, mert megvoltak biztosan kalauzló vezetőim, kik az úr útaira igazítottak: az Isten igéje, szentségek, áldozatok, papok, hitoktatók, mind mind utat egyengettek előttem, mely az életre visz: s én mégis elveszttem! Oh papok, papok! kiket én, mint Istennek szolgáit megvetettem; kiket, mint Jézus Krisztus testének és vérének sáfárait, mint az isteni titkok osztogatóit, föl nem kerestem; kiket, mint az örök igazság hirdetőit, nemhogy nem hallgattam, hanem tanaitokat mesének tartottam; tanácsaitokkal, fenyegetőzéseitekkel gúnyolódtam: most tudom immár, mily igaz volt minden ígétek; most értem a leírtátok büntetéseket, mennyivel még nagyobbak ezek a valóságban! De hasztalan; nincs számomra egyéb hátra a kétségbeesésnél! Nem használ már nekem az ártalatok bemutatott áldozat! Nem enyhülnek kínaim! Hiába hullatom könnyemet! Üdvességem napja lejárt! Bajomnak nincs orvossága! Egyedül kínaim keserősége az, mi enyém, és pedig örökre! Oh szomorú perczenet, melyben születtem! Oh kegyetlen öröm, melyet annyira hajhásztam! Oh átkozott társak, kiknek többet hittem, mint a papoknak, lelkem ezen valódi édes atyáinak!”

Ez szüntelenváló s szomorú éneke a kárhozottaknak. Oh ha ma életre jöhetnének, mit vélsz, vajjon folytatnák-e előbbi gonoszságait, vagy talán megátkoznák azokat, s meghalni kívánnának inkább, mint legkisebb vétiket elkövetni? Igen, százszor akarnának inkább meghalni, mint legkisebb vétiket egyszer bár elkövetni! S te még sem okulsz? még sem tagadod meg rossz hajlandóságaidat? még sem sietsz most tenni azt, mit később, akarnál bár, de soha nem tehetsz? Ah! jöj elé a pokolból te elkárhozott ifju, ki szinte, mint

ezek itt, annyira csúfolkodál egykor a lelkiatyák intéseivel; jőj elé hitetlen ifju, ki az Isten szolgáinak szájából hallád ugyan az üdvözítő igazságokat, de mitsem hajtál rájuk; jőj elé, s mutasd föl irtózatosságot, melyeket a boszúálló Isten tüzes nyilai ütöttek rajtad; nyisd ki kénköves tüzzel telt szívedet, szólj néhány tördelt szót, mely ezen makacs ifjat itt észére térítse! Lövelj reá egyetlen sziporkát, hogy tudja, hogy lássa, hogy érezze, mit tesz a bünt többre becsülni, mint a legkegyesebb Istent; mit tesz az élő Istennek kezébe esni; mit tesz lakni az emésztő tüzzel, az örök hévségekkel! Jőj elé, s szólj, mit tegyen!?

Ne várjatok azonban itt többet, csak mennyi a hasonlóért könnyörgő tobzódónak válaszoltatott: Van Mózesök és vannak látnokaik, hallgassák azokat¹⁾. Vannak hitszónokaik, vannak Isten akaratának értelmezőik, kik által emez igazságok annyiszor ismételtetnek, annyiszor hirdettetnek. Ha Mózeset és a látnokokat nem hallgatják: ha valaki a halottak közül föltámadna is, nem hisznek²⁾. Most higgy tehát, míg az idő kedvez; most higgy, nehogy később tényszerenségtől légy kénytelen hinni tanulni. Hidd el mindezeket; de egyszersmind „vedd fontolóra a legbensőbb hála érzelmével a végtelen irgalmasságot, melyet Isten irántad tanúsított, midőn nem egyszer, hanem többször, sőt tán számtalanszor megszabadított a pokol büntetéseitől, melyet bűneid által méltán megérdemeltél volt. Képzeld magadnak a rémületes helyet, melyet a kínoknak ezen örvényében örökre el kell vala foglalnod, ha az irgalmas Isten meg nem hosszabbítja életedet, s időt nem enged bűneid megbánására. Háláld meg megváltód kegyelmét, és áldd teljes szívedből ő szent fölségének véghetetlen jóságát, s gerjeszsz forró kívánságot magadban őt örökké dicsőíteni. Az úr irgalmasságait örökké énekelem³⁾. Ha az úr nem segített volna, kevés hia, hogy pokolban nem lakott volna lelke⁴⁾”⁵⁾.

1) Luk. 16, 29.

2) U. o. 31.

3) XXXVIII. zsolt. 1.

4) XCIII. zsolt. 17.

5) Nogáll János. U. o. III. 193. l.

* Köszönöm neked, ismételve köszönöm, uram! ebbeli hálával elismert jóságodat; de kérve kérlek egyszersmind, hogy rólamvaló gondoskodásodat ezentúl se vond meg javulásnak indult teremtményedtől, hanem add malasztodat, hogy segélyével eme pokoli örök kínokat elkerüljem.

II. A pokolbeli kínok egyik legiszonyatosb voltát, a tűzön kívül, az teszi, hogy azok örökkétartók. A legnagyobb rossz is, ha rövid ideig tart, kicsinynek vehető, s viszont a legkisebb rossz is, ha hosszadalmas, már szinte elviselhetlenné lesz. Hát arról mit mondjunk, mely legnagyobb is, legtartósabb is, mert örök?!

Bármint súlyosítsd is a kárhozottak büntetéseit, csak az örökkétartósságot vedd el: a pokol már nem pokol többé. Csökkentsd ellenben eme szenvedéseket, sőt szüntesd meg őket legnagyobb részben, de hagyd meg örökkévalóságukat: a pokol mégis mindig pokol fog maradni. Ha mindjárt csak egy kis fog- vagy fűfájást kellene is szenvedni, sőt ha egyebet nem is, mint hogy a kárhozottak mindig azonegy oldalon kényteleníttessenek a legpuhább és rózsákkal ékített ilatos ágyban fekünni, de örökké így fekünni: bizony mondom, hogy nagyobb eme szenvedésök, mint ha százezer esztendeig a legkikeresettebb, de ekkor véget érő kínzásoktól marczangoltatnának; mert a legkisebb baj is, ha örök, már véghetetlen. Mit szölsz tehát vagy gondolsz akkor, ha a rossz legnagyobb is, örökkétartó is? Az e földön kiállható kínoknak a halál végöket szakítja, s már ama vigasztaló remény is, hogy valahára majd csak megszűnnek, igen enyhítő hatást gyakorol a szenvedőre: de a pokolbeli legnagyobb gyötrelmek soha végökhöz nem jutnak. A halálnak ott nincs semmi hatalma. Az elkárhozottak halhatatlan teste a halhatatlan tűznek szolgálnak tápszerül. Minél belebb hatolnak a véghetetlen térbe, annál hosszabbá válik a még előttök nyúló hosszú út, s minden reményök csak is oda megy ki, hogy eme kínörvényből, „eme számtalan úttal s ösvényekkel keresztül hasgatott tömkelegből, melynek kijárása nincs 1),“

1) Nogáll János. U. o. 198. l.

soha ki nem menekszenek. Szeretnének ugyan legalább az örökkévalóság ezen képzelmtől szabadulni, de az isteni igazság mindig szemek előtt tartja azt, hogy így mintegy egyszerre is szenvedjék mindazon rosszat, valamit csak az örökkévalóságon át szenvedniök kell.

Gondold el itt, mi az: oly rettenetes kínokat szenvedni, s végöket soha nem érni? szenvedni többet, nagyobbat, mint milyet az emberi ész képzelhet, s tudni, hogy ez soha meg nem szűnik, hanem mindig ugyanaz marad? Minő kín! minő szenvedés lesz ez! „Képzeld magadnak egy kárhozottat, ki már hatezer éve hogy szenved, miután még annyi napig, hétfig, hónapig, évig, századig, millió századig szenvedett, még ez koránsem az öröklét, még nem is része az öröklétnek; képzeld, ha tetszik százezer évet, tégy hozzá még százmillió évet, s még mennyit millió év alatt kiejthetsz: mindez semmi; mert az öröklét megmérhetlen hosszaságú idő, melyben nem különböztethetni sem századokat, sem éveket, sem hónapokat. Az öröklétben több a nap, mint fővényszem a tenger partjain; több a hét, mint mennyi vízcsepp van a világon; több a hónap, mint mennyi a fák levele; több az év, mint mennyi ember meg állat van a földön; több a század, mint mennyi a csillag az égen; több az ezred s millió század, mint mennyi az angyalok s emberek elnéjében a világ kezdetétől megfogamszott gondolat. S mégis miután mindez elfolyt, az öröklétnek csak egy negyedórája sem mult el ¹⁾.” Képzeld oly parányokat, melyekből milliók és milliók tennének egy mákszemnyit, s ilyekkel lenne bár kitöltve az ég és föld közötti tér, s csak is minden tízezermillió év után vitetnék el egyellenegy parány: Istenem! mily sok időbe telnék e halmazból csupán annyit is elszedni, mennyi egy márkba, egy városba, egy országba eltér! s mégis miután mind elhordatnának ama parányok: a kárhozottak gyötrelmei csak egy csipetnyire sem fogynak vagy enyhülnek. Az örökkévalóság egészen fönmarad. Oly nagy idő után is épen annyi a szenvedni való, mint volt kezdetben; a tűz épen oly hevű, a bűdösség ép oly nehéz, a sírás és jajgatás épen oly haj-

1) U. o.

meresztő, mint az elítéltetés első percében. Ott lesz en s írás és fogak csikorgatása ¹⁾. Szent Bonaventura állítása szerint oly keserves és nagy lesz pedig eme siránkozás, hogy, ha a kárhozottak könyei mind összegyűjtenének, belőlök egész tenger képződne. Már ha annyi külön világ volna is, a hány ember élt, él és élend, s a kárhozottak egyike egyike minden századik vagy milliomodik esztendőben ejtene csak egy könyecseppet, s így özönlene majdan el külön külön mindazon világokat: mennyi időbe jőne ez! s az örökkévalóság mértékét még ekkor is nem hogy nem fogja megütni, de csak egy szemernyre bár, megmozgítani sem. Végetlen és határtalan marad ez mindaddig, míg az Isten Isten hiszen.

Oh boldogtalan öröklét, te végnélküli, örök jelen, mely soha multtá nem leszel, mennyire kifáradnak gondolataim tartósságodnak csupán ily homályos szemléletén is! Nem is időzöm tovább a nyomorúságok ezen emberi élmével be nem látható örvényénél, csak téged kérdelek még meg, gondatlan ifju! ki elég botor vagy ideiglenes örömekért oly kemény és tartós kínoknak tenni ki lelkedet: vajjon megszámitottad-e az öröklét napjait? megmérted-e azon tartósságot? beláttad-e azon tért, mely minden időszámítást kizár? Gondoltál-e valaha arra, mit tesz örökké égni? soha meg nem pihenni? mindig kíznatni? Gondoltál-e erre, s érted-e ezen szócskát öröklét? Ha nem: miként lehetsz oly esztelen, hogy a pillanatnyit többre tartod az öröknél? miként teheted ki magadat oly szenvedéseknek, melyeket nagyságuk miatt nem értesz, nem érthetsz? Ha hiszed, hogy Isten a bünt örök büntetéssel fenyíti: mint élhetsz csak egy perczig is ily állapotban? Ha pedig nem hiszed: miért kérkedel a keresztény névvel? menj, térj a hitetlenek részére; mondd ki nyiltan, mit úgy is annyira emlegetsz tetteiddel, mondd ki, hogy nem vagy keresztény katolikus, hanem hitetlen, pogány; mondd ki: nem hiszem az Istent, nem a poklot, nem a kínok örökkévalóságát; mondd ki mindezt, s távozzál innét, te örök tűzre való polyva! válaszd el magadat a tiszta búzaszemtől, ne légy

1) Máté. 8, 12.

gyalázatára a keresztény névnek! Ha azonban ennyire talán nem sülyedtél: ne vesztegelj; ne hídd ki gonoszságaidal az irgalmas Istent, ki téged azon örvénybe, melynek szélén állsz, vétkezésed első pillanatában, kérlelhetlenül örökre lemeríthet.

Oh üdvözítő szent hit, nyisd meg szemeinket, hogy lássuk ama borzadalmas tömlöczöt, hová az isteni igazság azon kénköves égő tűz-tavat helyezte, melynek minden cseppe oly iszonyatosan éget kívül, belől! Taníts emlékezni az öröklétre, hogy a rövid s haszontalan kedvtöltések el ne veszítse-
nek. Taníts mindannyiszor arra gondolni, valahányszor a test hízeleg, hogy csak pillanatnyi az, mi gyönyörködtet, s örök-kétartó, a mi kínoz.

„Oh én lelkem! hiszed-e, miszerint egyetlen halálos bűn örökkétartó büntetést érdemel? Nem csodálom már, hogy annyi király s fejedelem, az öröklét gondolatára, mindenről lemondott e világon; nem csodálom már, hogy az első keresztények véreket ontották, minden kint eltértek, e boldogtalan öröklét kikerülése végett. Hanem azt csodálom, hogy miként élhettem, daczára ebbeli hitemnek, mindeddig ekként? Nem voltam-e saját magamnak ellensége, hogy percznyi kéj végett örökkétartó büntetés veszedelmének tettem ki magamat? Nem voltam-e mód nélkül botor s meggondolatlan, hogy ily veszélyt kerestem? Oh én lelkem, mit mondasz ehhez, mit fogsz tenni ennek meggondoltára? Nem kell-e vagy hitetlen-vagy eszelősnek lenned, hogy az öröklét üdves eszméje által meg ne indíttassál, s azt hasznodra ne fordítsd?...”

* „Főlséges Isten! véd mélyére szívemnek az örök-kévalóság gondolatát, hogy ezentúl ez kormányozza minden szándékomat, minden cselekedetemet. Add, hogy éltemben elmémmel többször leszálljak a pokolra, nehogy halálom óráján valósággal bele merüljek ¹⁾!”

III. Midőn az utolsó vacsorához ült apostolainak azt találta volt Krisztus mondani: Egy közöletek elárul engem ²⁾: azok fölötte megdöbbentek, és noha csak egy-

1) Nogáll János. U. o. 199. l.

2) Mark. 14, 19.

ről mondá, hogy árulója lesz, mégis mindnyájan így kezdék őt egyenként kérdeni: Vajjon én-e ¹⁾? Szinte így, ha most az Isten egyik angyala által ezt izenné: Közöletek, kik itt jelenvagytok, egy a pokolbeli kínoakra vettetik, egy lakni fog az emésztő tüzzel, az örök hévségekkel: ki lenne oly igaztalan saját lelke iránt, hogy meg ne rettenne, hogy hideg borzadály ne futna végig egész valóján, s ne kérdené: Vajjon én-e? Minél hatályosabb félelemnek kell tehát átjárnia minden csontunkat, midőn ugyanazon isteni igazság még arról is bizonyosakká tett, miszerint sokan vagynak a hivatalosak, de kevesen a választottak ²⁾. Ha a pokolbeli kíno főlötti aggodalmadban ezt kérdenéd tőlem: Vajjon én azon kevés választottak és üdvezülendők közül vagyok-e, vagy a sok elkárhozandókból? Én eme csalhatatlan, isteni jóslaton alapuló választ adnám: Ha úgy élsz, mint kevesen élnek, üdvezülsz; ha pedig úgy élsz, mint sokan élnek, elkárhozol. Krisztus ugyanis nem csak azt mondá ki világosan, hogy szoros a kapu, és keskeny az út, mely az életre viszen; és kevesen vagynak, kik azt megtalálják ³⁾; hanem, és pedig még amannál előbb, ezt is: Széles a kapu és tág az út, mely a veszedelemre viszen; és sokan vagynak, kik azon bemennek ⁴⁾. Tehát a mint azon út, melyen kevesen járnak, az életre visz: úgy az, melyen sokan járnak, a veszedelembe vezet, azon örökkévalóságba, melynek csak említésére is annyira megborzadtál.

Szent Isten! Tehát többen elkárhoznak az emberek közül, mint üdvezülnek? Úgy van! E felől nem engednek kételkedni magának az üdvezítő istenembernek szavai, nem a szentatyák iratai, melyek mind csak két útról emlékeznek, melyen az úrhoz juthatni, s e kettő, ugymond Hugo bíbornok: „az ártatlanság és penitencziatartás.“ No már hányadik az, ki ártatlanságát csak húsz éves koráig is tisztán megőrizte? Oly

1) U. o. 19.

2) Máté. 22, 14.

3) U. o. 7, 14.

4) U. o. 13.

ritka eset ez, mint nálunk a fehér holló. Valóban különös, de általán szólva mégis igaz, hogy az emberek, lelki állapotukra nézve, igen hasonlítanak a hollókhoz, melyek kikeléskor fehérek, később már hamvasodnak, majd feketülnek, végre egészen megfeketednek. Nincs különben. A keresztség szentségében megöntetvén, hófehérekke mosatnak, de a mint növekednek korban, akként feketednek is. Sokaknál észszel élni kezdeni annyit tesz, mint vétkezni kezdeni. Többen, noha elég ifjak, még sem képesek arra az időre visszaemlékezni, melyben ártatlanok voltak. Nem gyér azok száma is, kik, mielőtt a bűn terhes voltát csak fölfogni is tudnák, már bűnnel fertőzöttek, s úgy belenőnek vétkes szokásaikba, hogy utóbb velök fölhagyni nem is akarnak, nem is tudnak. Hejh! mily kevés Józsefeket, mily kevés Nikétásokat, mily kevés Alajosokat mutathat föl most korunk! Leteltek már azon aranyidők, midőn mások a Bernátokkal minden illetlen szóra elpirultak; mások a Szaniszlókkal a feslett beszédekre elájultak; mások a Kázmérok- és Pelágiusokkal a halált választák inkább, semhogy ártatlanságuktól, eme roppant becsű kincstől, megváljanak; mások inkább akarták az Anzelmok- és Lajosokkal a pokol máglyáira vetni magokat, mint valamely bűnben tettesek lenni. Elmúltak már ezen idők, melyekben az ártatlanságnak ily beceje volt. Most megfordítva megy minden. Most többen készebbek a pokol által elnyeletni, mint tisztátalan, ocsmány, förtelmes kívánságaikra féket vetni. Minden test megvesztegette az ő útját ¹⁾.

Nehogy azonban mindazok, kik az ártatlanság ösvényéről leléptek, elveszszenek: ezek számára az Isten véghetetlen irgalma a penitencziatartás útját jelelte ki. De oh fájdalom! ezen is vajmi kevesen járnak, sőt, miként szent Ambró említi, még kevesebben, mint az ártatlanságén. „Könnyebben, ugymond ő, könnyebben leltem, kik ártatlanságukat megöröközék, mint kik igaz penitenciát tartottak.“

Oh bámulatos dolog! Ugyan mint lehet ez? Nem látunk-e többeket csaknem minden hónapban gyónni? Az el-

1) Mész. I. 6, 12.

követett bűnök fölött többeket bánkodni? életjavulást ígérni? Igen! de nem minden gyónás igaz gyónás ám; nem minden bánkodás igaz bánkodás; nem minden erősfogadás igaz és őszinte erősfogadás. S így nem mindnyájan tartanak azok igaz penitenciát, kik azt tartani látszatnak. Koránsem czélom itt aggodalmat kelteni bennetek, csupán azért említem ezt, hogy látván a valódi penitencia nehézségeit, annál ragaszkodóbban megmaradjatok ártatlanságtokban; vagy ha bajosan pótolható károtokkal ezt már elvesztettétek, hogy ne hízlelgettek magatoknak, mintha már minden mentve volna, s semmi büntetéstől sem kellene tartanotok, ha, csak amúgy hidegen, csupa szokásból vagy parancs következtében, a gyóntató atya itélőszéke előtt magatok ellen vádaskodtok.

Miután tehát látod, oh nemes tanuló ifju! mily kevesen járnak az ártatlanság útján, s még kevesebben a megtérésén: csodálkozhatol-e, hogy a keresztények közül többen elkárhoznak, mint üdvezülnek? És te is nem vigyázasz-e? nem félsz-e? nem jársz-e a mennyország keskeny ösvényén? Ah rajta! kelj ki serényen a bűnök fertőjéből! tépd szét a vétek bilincseit! valld be az Isten szolgája előtt hibáidat, s sirasd meg azokat keservesen. Szent Mária Magdolna szinte pataknyi könnyet hullatott, s bűneit lemosta. Péter háromszor tagadá bár meg mesterét, de mivel vétkét szívből megsiratta, ez neki elengedettett. Ennyi ereje van a könnynek! Miért is, rögtön erősfogadásra buzdulván, „élj ezentúl, mint aranszájú szent János int, a kevesekkel, ha országolni akarsz a kevesekkel.“ Ne koczkáztasd földöntúli jövőödöt sok vonogatással; ne játszál az Istennel, a mennyországgal s lelkeddel, mivel nem tréfa a pokolban, eme kénköves égő tűztóban, örökké, de örökké szenvedni.

* Oh véghetetlen hatalmú Isten! oh Jézus Krisztus! szabadíts meg minket az örök haláltól, a te megtestesülésed által! a te szenvedésed és fájdalmaid által! a te ostaraid és koronád által! a te fölfeszítettésed és elhagyatásod által! a te kereszteni csúfoltatásod, epével s eczettel itatásod, és szent oldaladnak lándzsávali átveretése által! a veled együtt fölédbbe függesztett s eme négy betűbe J. N. R. J. foglalt

szent neved által! fájdalmas, mondhatni veled szenvedő, szent-séges szűz anyádnak, Máriának, s környezetében álló tanítványaidnak hathatós esedezéseik által! mentsd meg lelkeinket a pokoltól! Igen, oh drága Jézus! kérünk, fiúi bizalommal kérünk téged: hallgass meg minket! Amen.

VI. ELMÉLKEDÉS.

A tékozló fiúról.

Fölkelek, s az én atyámhoz megyek, és ezt mondom neki: Atyám vétkeztem az ég ellen és te ellened! Luk. 15, 18.

Bételjesedett¹⁾! Jézus halálával a megváltás örökké emlékezetes munkája befejezve! A leggyalázatosabb kivégzési látványnak vége! Oh de nem a csodáknak, melyek az isteni áldozat kimúltát kísérik, s a hazatérő marczone vitézeket és népet mellők verésére indítják s annak bevallására, hogy bizony ez az Isten fia volt²⁾! Igen, gyászt öltött e megrázó jelenetre az egész természet, s a nap meghomályosodék és sötétség lőn az egész földön, és a templomnak kárpitja középben kettészakada³⁾; és a föld megindula, a kősziklák megrepedezének, és a koporsók megnyílnak, és sok szentek testei, kik aludtak vala, föltámadának, és kimenvén a koporsókból, jövének a szent városba, és sokaknak megjelentének⁴⁾. Bételjesedett! A kereszten meghalt Jézus bevégzé e szerint a mennyei atyától rábízott munkát, a világot bűneitől megtisztító nagy munkát. Bételje-

1) Ján. 19, 30.

2) Máté. 27, 54.

3) Luk. 23, 44—45.

4) Máté. 27, 51—53.

sedett! be minden, miket róla, mint Istentől fölcent papról, az ihletett látnokok nyilván jövendöltek; mik róla jellegek- és példázatokban mondatiak. Vedd itt fontolóra, hálára gyúlt tanonc! miképen Jézus, ezen legnagyobb főpap által, a megbántott Isten és elbukott ember közötti mélyen tátongó rés betöltve, megszüntetve; s miképen öbenne kibékítve minden az égen és földön! Óáltala van járulhatásunk Istenhez, ki nek jobbán szüntelen közbenjár érettünk. Fontold meg, miképen a megszenteltetés és üdvösség, Jézusnak a kereszthalálra vitt engedelmessége által, tárgyilagosan ki van érdekelve; t. i. a testté lett Ige által, mintegy új Ádám által, a malasztok forrása megnyitva s az érdemek alapja le van rakva; következésképp, hogy már most hatalmunkban áll Isten fiaivá lehetni, az úrtól élénkbe szabott bizonyos föltételek alatt, milyenek: az Istenben helyezett rendíthetetlen hit, a keresztség, az anyaszentegyház vezetése alatt a hitszabályok- és keresztségi tisztaságban élt élet. Így lesz aztán a megváltás, megszenteltetés és üdvösség alanyi, vagy is így mennek aztán ezek át mindnyájunkba, miként a természeti törvényekkel egyező vétele és megemésztődése által az életfa gyümölcse ment volna át az evőben örök életre tápláló étékké. Ha azonban a keresztség után elbotlottunk, a végleges bukástól megmentő eszköz a penitencia. Fontold meg, miképen, hogy minden tekintetben a boldog örökkévalóságra épségben fennmaradjunk, s az örök halál ellen megvédessünk: a kegyelmes úr Jézus önmagát, azaz keresztre függesztett, de a halálon győzedelmeskedvén, élő, eleven szent testét, azon szent testét, mely az egek szentélyébe vétetett föl, adta eledelül a szenvedése előtti napon szerzett oltáriszentségben, az ő emlékezetére az apostolok s egyházi áldorok által a világ végezteig megújítandóban; s miképen ez által mintegy szüntelen viruló életfát ültetett e földre, eme nagy temetőbe, vagy mintegy rúdat emelt föl amaz érczkigyóval, melynek látására a pokolbeli kígyók tüzes marásai meggyógyulnak; vérében pedig, az igaz Isten bárányának vérében, a boszúló igazság szigora ellen rendelt óvószert. A föláldozott Krisztus által van tehát menetelünk Istenhez, s ugyancsak őáltala van járulhatásunk az ő életadó lakomájához is. A penitencziatartás szent-

ségében bennünket, mint elveszetteket visszavesz kegyelmébe; az oltáriszentségben meg mint gyengülteknek elébbi teljességünket és elevenségünket adja vissza. Mindezt a tékozló fiúról példázat fölséges élethűséggel ábrázolja. Miért is nézzük a tékozló fiúban a) a bűnös aggasztó állapotát, midőn az Istent elhagyja; b) a penitencziatartás által Istenhez visszatérőnek irgalmas fogadtatását; c) az oltáriszentségbeni megvendégeltetését az örök életre.

* Oh üdvözítő Jézusunk! kinek halálakor annyi sok szent támadt életre, eszközöld bennünk kegyelmesen, hogy ez elmélkedésünk folytán malasztodtól megilletett lelkünk is föleszméljen halálos álmából, s bűnbánatra gerjedvén, ezen túl neked élhessen az örök életre!

I. Egy embernek két fia volt, így beszélé el maga szerelmes üdvözítőnk a tékozló fiúról eme gyönyörű példázatot, egy embernek két fia volt, és mondá az ifjabbik atyjának: Atyám! add ki nekem az örökség részét, mely engem illet ¹⁾. Ezen fiú, míg atyja hajlékában tartózkodék, öröm-, vígság-, kincs- és becsben úszott, nem hiányzottak cselédek sem, s mint az atyai javak leendő örököse, mindenkitől tiszteltetett. Miután azonban a miatta szorongó atyától illetékét kicsikarta, s távol országba költözvén, itt buja élettel mindenét elfecsérelte volt: nagy éhség lőn azon tartományban, és ő szűkölködni kezdé. És elméne, és annak a tartománynak egy polgárához adá magát. Ez majorjába küldé őt, hogy a disznókat őrizné. És kívánja vala hasát legalább malátával betölteni, melyet a disznók esznek vala; és senki nem ad vala neki. Magába térvén azért s mondá: Mennyi béresek bővelkednek atyám házában kenyerekkel, én pedig itt éhen halok meg! Fölkelek, és atyámhoz megyek, és azt mondom neki: Atyám vétkeztem az ég ellen és te ellened: már nem va-

1) Luk. 15, 11—12.

gyok méltó, hogy fiadnak hivattassam; tégy engem mint egyet bérescid közül ¹⁾).

A tékozló fiú képe a bűnösnek; ama kegyelmes atya pedig jellege a véghetetlen irgalmú Istennek, kivel míg a parancsolatok megtartása által egyesülve vagyunk, minden-
nel bővelkedünk; bővelkedünk a malasztban; bővelkedünk a valódi szívöröme-
ekben; lelki vigasztalódást éldelünk; a leg-
tisztább és üdítőbb gyönyörökben úszunk. Ki tagadhatja
ugyanis, hogy a csendes lélekismeret békéje, nyugalma és
öröme, minden javak legnagyobbika, melyet csak e földön
birhatunk?

De oh fájdalom! sokan a jó lélekismeret eme kéjét és
boldogságát nem kezdik előbb becsülni, csak mikor már el-
vesztették; csak mikor a mennyei legjobb atyától a bűn miatt
messzetávoztván, örökségöket eltékozolván, a természet és ke-
gyelem ajándékait elvesztegetvén, megéheznek, s a háborgó
lélekismeret kiállhatlan kegyetlenkedései jelenkeznek! Midőn
a tisztátalan gondolatok rést keresgélnek a szívhez, igen is
tetszelgő színben közelednek hozzá, mitől aztán elcsábítat-
ván a vigyázatlan ifju: épen oda indul keresni a valódi bol-
dogságot, hol ez sohasem is létezett, sem nem létezik; ámde
alig áldozott bálványának, sőt gyakran még vétkezése foly-
tán, iszonyú aggály szállja őt meg, s lélekismeretének mar-
dosásai, melyek őt megrohanják, szinte elviselhetlenekké
lesznek. Alig nyel el a mérget: már is szörnyű szív-
fájdalmak kezdik őt faggatni, melyeket aztán hasztalan ügyekszik
lecsendesíteni: Kívánja hasát legalább malátával
megtölteni, melyet a disznók esznek vala, s sen-
ki nem ad neki!

Te ugyan, oh bűnös! el akarnád magadtól üzni még a
gondolatot is, mely vétkekre emlékeztet; el akarnád némí-
tani lélekismereted szemrehányásait, s mitsem tudni az elkö-
vetetről: de hiába! T engonoszságod fog megfed-
deni és megdorgálni téged ²⁾). A tékozló fiúval
messze tartományba költözel! Mikor vétkezni készültél, tit-

1) U. o. 14, 19.

2) Jerem. 2, 19.

kos helyeket néztél ki, s most, a véték után, kitérésokat hajhászasz, hogy fájdalmaidtól meg ne emésztesd: de mindenütt megfedd és dorgál gonoszságod. Vond meg bár magad a szobában, keresd föl a legzajosabb társas köröket és multságokat: mindig fedd, mindig dorgál gonoszságod! Éjji sötétbe ügyekvl burkolni bűneidet, s így kerülni ki az emberek szemeit: s ime! lélekismeroted szemeit ki nem kerülhetted. Tengonoszságod fog megfeddeni és megdorgálni téged! Ugyan miért hízelegsz hiába magadnak, hogy bűnöd senkitől sem tudatik? miért leplezgeted annyira a szíveden rágó férget? Nem boldogulsz ezzel, mert tengonoszságod fog megfeddeni és megdorgálni téged! Hiába kísérted meg mindezeket; hiába fojtod magadba lélekismereted kiáltzásait; hiába palástolgotod vidám külsővel a belső kinokat; hiába titkolod bűneidre vetett gondolataidat! Bűnöd és ezzel szövetczett s ellened lázadt lélekismereted a legnagyobb vígság közepette is veled van és kínozz; a legpuhább ágyban is nyughatatlanul alszol miatta; a majorokban, kertekben, utcákon szomorúan jársz-kelsz egész nap, fulánkját kényszerülven mindenütt érezni. Vétkeiddel mocskított lélekismeretedet mindenütt magaddal hordod. Tengonoszságod fog megfeddeni és dorgálni téged. Magaddal hordod, hogy, ki tanúja volt bűnődnek, legyen bakója szívednek!

Mit teszesz tehát, a lélekismeret szorongattatásai s furdalásaitól hanyattatván? mit teszesz, oh hűnös ifju?! Jer, s tedd azt, mit a tékozló fiú cselekedett. Gondold el, honnét estél ki; gondold el, minő vigasztalásokkal környezettél elébb; gondold el, minő csendes lélekismerettel vagynak még azok is, kik nem szeretetből, a mi fő, hanem csupán jutalom reményéből szolgálják Istent. Tedd az egyik mérőserpenyőbe a tiltott örömeket, másikba pedig a szomorúságot, félelmet, keserveket, mint a rossz lélekismeret megafünyi szüleményeit; hasonlítsd össze a rövid bűnörömet a tartós és kegyetlen lélekkínokkal: s íteld meg most, vajjon nem kell-e szégyenleni botorságodat, hogy oly parányi kéjtelgésért, annyi szív-fájdalmaknak, annyi lélekismeretbeli gyötrelmeknek vethetted magadat martaléknak? A nap, melyen vétkezél, el-

mult; a gyönyörűség, mint füst, elenyészett; s mi maradt fön? egyedül a lélekismeret mardosása, mely éjjel és nappal, minden lépten és nyomon tépdeli szívedet. Ah! kelj ki tehát hirtelen azon iszapból, mely elnyeléssel fenyeget! kelj ki, kelj ki a tékozló fiúval a vétkek-, roszt kívánságok- s bűnökbeni megátalkodottságod büzhödő sarából, a sertések, az ördögök kedves fertőjéből! Hányd le magadról a gonosz-
ság terhét! Vetkezd le indulataidat, melyek oly sokszor le-
terítették! S aztán jer, és tapasztald: mily gyönyörűség al-
jas gyönyörűségek nélkül lenni: mily kedves érzélem jó lé-
lekismerettel birni! Vesd ki magadból ama bűnmérget; ál-
lítsd belső emberedet a gyóntató lelkiatya, ezen Isten helyettese
ítélőszéke elé; bánkodjál szívből; tégy őszinte erősfogadást!
Fúlaszd lélekismereted eme titkos főrgét a penitencziatartás
keserű könyeibe! Ez azon egyetlen mód, melylyel ezen al-
kalmatlan és ellened valló tanútól szabadulhatsz. Mondd azért
ugyanazon tékozló fiúval: Fölkelek, és az én atyám-
hoz megyek! Megyek a hit által, mert kegyes és irgal-
mas atya ő; megyek a reménység által, mert ő nekem bo-
csánatot ígért; megyek a szeretet által, mert ő kivüle sem-
mi be nem töltheti szívemet.

*Ime uram! már fölkelek, már jövök! oh csak tedd
azt kegyelmeddel, hogy menjek, hogy fussak, hogy hozzád
elérkezzem!

II. Midőn a még messze jövő tékozló fiút a legjobb
atya meglátta volt: irgalmasságra indíttaték, és
hozzá futván, nyakába esék, és megcsókolá
őt¹⁾. Ez az isteni jóság túlságos kifolyása, kiáradása a bü-
nösök-, a megtérő bűnösökre. Az ő könnyörületessé-
gei minden cselekedetei fölött²⁾. Midőn távol
vagyunk tőle: kegyelmes szemekkel tekint felénk. Ő ösztö-
nöz, hogy szálljunk magunkba, és keljünk föl. Ő emel föl,
hogy hozzá jöjünk. Nolia ő a megsértett, ő keresi föl mégis
a megsértőt. Ő igazgatja a feléje tartó bűnbánónak lépteit.

1) Luk. 15, 20.

2) CXLIV. zsolt. 9.

Ő sarkalja engedelemkérésre a vétkezőt. Mennyi jóság, mennyi szeretet! Ki hallotta valaha, hogy a bíró könyörögne a fogolynak, fogadná el a megkegyelmezést? Pedig ezt cselekszi az Isten, midőn a bűnöst ő hítja meg a penitenciára. Ki hallotta azt valaha, hogy a bírótól ajánlott megkegyelmezést a rab elfogadni nem akarta volna? Pedig te ezt teszed, ha megveted az alkalmas időt; ha a penitenciának még csak pusztá nevéből is annyira elszörnyedsz. Megvagyon ennek, igaz, a maga szigora; megvannak fájdalmai és keserűségei: de megvannak ám kellemei s a fájdalomknál sokkal nagyobb örömei is. Az ő könnyei nem mindig oly keserűek, mint első látszatra tetszenek. Gyakran a bűnösnek több az öröme vétkei megsiratásában, mint mennyit elkövetéskor tapasztalt. Elismerem, hogy sokat kelle harcolnod, míg ennyire hatoltál: oh de ezen küzdelmed, nézd, mily kellemetes békével végződik! Keserves lehetett, hogy elhagytad a te uradat Istenedet¹⁾: de édes, kedves és örövendetes lesz majd őt könnyeiddel megengesztelned, s az igaz penitencia által megtalálnod! Hagyj föl tehát a hasztalan félelemmel, melyet talán a megtérés neve kelt benned! Állj vissza Istened szolgálatába, fordulj bizalommal megbántott édes atyádhoz, ki ölelésedre tárt karokkal vár; ki könyörületességgel viseltetik irántad, könyörületességgel, melynek sem száma, sem határa nincsen.

Gondolj legtöbb vétket s e mellett legnagyobbat; gondold, hogy egy ember követte el az egész világ bűneit: az ily bűnös is, mihelyt a penitencia által Istenhez tér, legott, azon pillanatban, ismét kegyelembe fogadtatik a legirgalmasabb atyától. Alig vallá be a tékozló fiú hibáját: Atyám! vétkeztem az ég ellen és te ellened! már nem vagyok méltó, hogy fiadnak hívattasam: ő azonnal, a nélkül, hogy fia eme rút elpártolásaért szemrehányást tett volna, megölelte és megcsókolta őt, s mondá szolgáinak: Hamar hozzátok elé a legjobb ruhát, és öltöztessétek föl őt²⁾. Oh valóban irgalmas atya, ki a

1) Jerem. 2, 17.

2) Luk. 15, 21.

bűnösök alázatos gyónása által ily könnyen kiengesztelődik! E tékozló fiú atyai házában soha nem volt oly öröm, soha nem hallatszott annyi ének és muzsika, mint midőn megtaláltatott az, ki elveszett. Így lesz en nagyobb öröm mennyben egy penitencziatartó bűnösön, mint kilenczvenkilencz igazon¹⁾. Ekkép mitsem mulasztott ezen jó pásztor, mi által az egy elveszett juh megtalálja; az eltévelyedettt visszatérítse; a veszélyben forgót a pokolbeli farkas torkából kiragadj! Ezen egyetlen juh, kit hegyen völgyön keresett, s nagy fáradság után meglelt, vállaira veszi, vígan viszi be az akolba, s az összehívott barátokat és szomszédokat részeseivé teszi legnagyobb örömének. Örvendjetekek nekem, így szól, mert megtaláltam az én juhomat, mely elveszett vala²⁾! Oh jóakaró pásztor! ugyan kinek ártott az eltévelyedés többet, neked-e vagy a juhoknak? Nemde neked még maradt kilenczvenkilencz juhod? S így inkább illeti a juh, mint téged emez örvendezés? S mégis „nem mondja, örvendjetekek a megtalált juhoknak, hanem nekem, mivel, mint szent Gergely megjegyzi, az ő öröme a mi életünk.”

Hallod, oh tékozló fiú! a mennybéli szent atya eme könyörületességét? Hallod, oh eltévelyedett juh! az isteni pásztor jóvoltát? Mit késlekedel tehát? Miért veted meg az atya ezen kegyeletét? Miért játszod ki a pásztor ezen gondoskodását? Ah! ne tagadd meg tőle azon vígaságot, melyet megtéréseddel szerezhetsz neki! Fordulj hozzá bizalommal, s sohajts föl a tékozló fiúval: „Atyám, vétkeztem! De mivel atya vagy, nem lehet rajtam nem könyörölnöd; mivel atya vagy, gonoszságomnál nagyobb a te irgalmasságod! Atyám, vétkeztem! mivel messze hagytalak téged; távol tartományba költöztem; örökségemet eltékoztaltam! Most azonban már, oh fölséges atyám! csakugyan visszatérek hozzád. Ezen vétkeket, melyekkel jószágodat megbántottam, töredelmes szívvel vallom be szolgálid előtt, kiket bíraimul rendeltél, komolyan fogadván, hogy azokat soha el nem követem többé; hogy tőled soha el nem távozzom!”

1) U. o. 7.

2) U. o. 6.

* Oh véghetetlen jóságú Isten, mennyei szent atyám! ki magad jövől élémbe szent malasztoddal, hogy engem, bűneim miatt téled elfordult fiadat, a megtérőben ismét ölelhess: hallgasd meg alázatos kérésemet, és eszközözd bennem kegyelmeddel, miszerint elkövetett bűncimről ezennel igaz gyónást tevén s többé nem vétkezvén, atyai házadnál, hová oly kegyesen visszavenni szíveskedtél, a keresztnyi állhatatosság által mindörökké megmaradhassak!

III. Minekutána a bánkodva hazatérő tékozló fiút halatlan kegyességgel fogadta volt atyja: örök szeretetének zálogául gyűrűt adatott a megtértnak, a már tisztába öltöztetett fiúnak újjára, hogy családja számára mintegy újból eljegyeztessék; és parancsolá örömeiben: Hozzátok elé a hizlalt borjút, és öljétek meg, és vígan lakjunk! Vigadjunk, mert fiam megholt vala és megleve nedett, elveszett vala és megtaláltatott ¹⁾! Vigadjunk, így szól ma is a megtért bűnös fölötti örvendezésében a mennyei atya, vigadjunk, mert malasztom segedelmével helyettesem, a lelkiatya által föllevenített az én fiam, ki bűne miatt az örök üdvességnek megholt vala; mert a gyónatószéknél megtaláltatott a töredelmező, kit vétkei az örök elveszés felé vittek vala!

Fontold meg, én lelkem! ez alkalommal legmélyebb hálaérzettel: mit tőn éretted urad, éretted, talán legméltatlanabb megváltottáért. Keveslé ő az értedi keserű kereszt-halált, hanem hogy életútadban táphiányt ne láss: az oltáriszentségben tulajdon szent testét és vérért hagyta táplálá-
todra, táplálá-
todra az örök életre, ő maga mondván: A k i e k e n y e r e t e s z i , ö r ö k k é é l ²⁾. Ez azon fényes lakoma, melylyel téged oly szívesen fogadni kész, téged, bűneidből kitisztulót; ez az, mely által benned lakik és te ő benne. Oh de hogy Krisztus éltető lelkéből élj, kell, hogy előbb Krisztus testévé légy, „mert, mint szent Ágoston megjegyzi, Krisztus lelkéből csak Krisztus teste él.“ Ez azon

1) U. o. 23—24.

2) Ján. 6, 52.

égi manna, azon angyali eledel, mely gyengeségedet támogatja, lankadságodban frsít, a kísértet idején megerősít, a mint ezt szépen adja elé szent Incze, szólván: „A megváltás titka által Isten megszabadít a bűntől; de a szentség titka által a bűnre való akarattól ment meg minket. Azokat tehát, kik ezt méltóképen magokhoz veszik, megszabadítja a gonosztól, megerősíti a jóban, megőrzi a halálos bűnöktől.“ Ugyanezen értelemben nyilatkozik a florenczi szent zsinat is, világosan kimondván: „Mindazon hatást, melyet a földi étek a testre gyakorolnak, a lélekben ez égi eledel eszközli. Az ember belső ízlését fölvidítja, a hanyatlott erőket helyrehozza, a mulandó dolgok iránti vágyat kiirtja, és isteni békével és örömmel jól megtölti.“ Ez az a malasztok és áldások forrása, mely megüsztit és dicsőít, mint ezt gyönyörűen értelmezi egy egyházatya, eme hasonlattal élván: „Ha kezedet folyó aranyba márthatnád, azt az arany befutná, s aranyossá lenne.“ Megdicsőít tehát, mert mint szent Ágoston magyarázza: „Nem mi változtatjuk át az úr testét lényegünkbe, hanem ő minket magába változtat át. Ő istenesít minket, természetünket magáéval hasonlóvá teszi, mint a tűz a fának természetét magához vonja, s azt izzó tüzzé, lánggá változtatja.“ S habár már többször részesülél is áldozáskor Jézus szent testében: hogyan van mégis, hogy Jézus helyett mind csak az ördögnek szolgálsz hajlékul? Vizsgáld itt meg léptedet, melylyel ez imádandó nagy szentséghez közeledél, s lásd hibáidat, melyek e kérdésre érthetően válaszolnak. Vizsgáld meg szorosan: ki az, kit magadhoz venni szándékoztál? Nem-e az ég és föld alkotó ura? S miként fogadtad őt? Kitakarítál-e minden tisztátalant teremedből: s e fölött kidiszítéd-e, hogy a lehető legnagyobb fénynyel, mint irántai tiszteleted nyilvános jelével, meglephesd őt? Oh te ezekről mitsem tudsz! hanem nyelvedre vevéd őt, mely szitkok- és átkokkal, trágár, rágalmazó és istentelen beszédekkel volt megfertőztetve; szíved gyomrába fogadád, hol, mint barlangban, latrok azaz czégéres büncid tomboltanak; magaddal vivéd, hogy szentségtörésseddel újból megfészítsd, hollott méltó a bárány, a ki megöletett, hogy c-rőt, és istenséget, és bölcseséget, és erős-

séget, és tisztelgetet, és dicsőséget, és áldást vegyen ¹⁾! S ezek tudtára, nem ijedsz-e vissza magadtól? nem félsz-e, hogy végre is ellened kelted türelmét? Vagy eme szent testnek annyiszori tapodása, megszenteltségtelenítése előtted semmi? Oh térj magadba, kérlek, s tedd jóvá ezen túlra ebbeli égbekiáltó vétségeidet, mert rettenetes lesz majdan az élő Isten kezeibe esned!

Minek tehát hogy idején elejét vehesd, s méltán evén Jézusnak szent testét, benne és vele együtt, eme szavai bizonyítása szerint, örök életet nyerj: **A mint engem elküldött az élő atya, én is élek az atyáért; és a ki eszen engem, ő is él érettem ²⁾**; kell, hogy ahoz lehető legjobban és helyesebben elkészülj. E készület, mely a testet illetőleg a kül csínban és gyomor étlenségében áll, a lélekre szorítókozólag következő pontokba vonható össze: 1.) Az oltáriszentséghez eleven hittel szükséges járulni, „hittel, mely a világosság atyjának ajándéka; hittel, mely az árnyékon is keresztül lát, és a fátyol alatt is megismeri annak jelenlétét, kinek Péter földig alázkodva könyörgött, mondván: Menj ki tőlem, uram, mert én bűnös ember vagyok ³⁾; hittel, mely édesebb ízét érzi ezen égből jött mannának, mint Egyiptom hússal telt edényeinek; hittel, mely az oltár szentségében jelenlevő Jézust szívünk vigasztalójának, sérelmeink enyhítőjének, nyavalyáink orvosának, lelkünk legszerelmesebb barátjának választja; hittel, mely egész valónkba szent rémülést önt; mely eszünkbe juttatja, hogy a hely, melyen állunk, szent; és annak fölséges voltát elevenen érezteti velünk, ki előtt az egek oszlopai megrendülnek, és az angyalok béküldik arcukat. 2.) Magunk jól megvizsgálásával. Próbálja meg magát az ember, és úgy egyék abból a kenyérből, és igyék a pohárból ⁴⁾, mert Jézus az ő testének és vérének asztalánál nem szenved meg másokat, hanem kik ártat-

1) Ján. Jel. 5, 12.

2) Ján. 6, 58.

3) Luk. 5, 8.

4) Kor. I. 11, 28.

lanságuk köntösét be nem mocskolták, vagy ezt a töredelmes könyhullatások patakjában tisztára mosták; mert a ki eszik és iszik méltatlanul: ítéletet eszik és iszik magának, meg nem választván az úrtestét¹⁾. 3.) Égő kívánsággal, azaz hogy ezen eledelhez mintegy éhezve, ezen italhoz mintegy szomjúhozva járuljunk; nem ugyan a külső hanem a belső embernek éhező és szomjúhozó kívánságával, mely szerint ohajtjuk, hogy Jézus a mi szívünknek birtokos ura, hajlandóságainknak királya, lelkünknek lelke legyen. Kívánsággal, mely neki epedve esdeklik, hogy a mi tisztátalan bennünk, jövetelével azt megtisztítani; a mi gyarló, megerősíteni; a mi kárhozatos, megsemmíteni; szóval egy új szívet, új lelket, melyben neki kedve teljék, méltóztassék bennünk teremteni. 4.) Szükség, hogy valahányszor ezen eleven kenyérhez járulunk, azt mindannyiszor a mi urunk emlékezetére cselekedjük²⁾; és pedig emlékezetére egész lényének, kit szentséges anyjaként szívünk alatt hordozhatunk; emlékezetére tetteinek és beszédeinek, hogy czekeket követvén, szüntelen vele nyájaskodjunk; emlékezetére jóságának és szelidségének, hogy roszelelkűségünk- és türelmetlenségünkön megpiruljunk; emlékezetére munkás és fáradságos életének, hogy a henyeséggel, mely az ördög párnája, végképen föl hagyjunk; emlékezetére negyvennap böjtölésének, hogy a torkosságot megutáljuk; emlékezetére keserves kinszenvedésének, hogy keresztünket Istenbe helyezett megnyugvással viseljük, végre hogy evéu e szent eledelt, az úr halálát hirdessük³⁾.

Íme a mód, mely szerint az úr asztalához méltó járulásunk intézendő! Vizsgáld meg ezek után, örök boldogságra törekvő ifju! vajjon megfeleltél-e ezen kellékeknek, midőn az oltáriszentséget magadhoz vetted? Vagy csak pusztaszokásból s csupa parancsolatból jelentél meg, és csak testeddel, eme szent asztalnál? Oh ha igen: fölházkodjál akkor föl Dáviddal: Könyörülj rajtam Istenem⁴⁾!

1) U. o. 29.

2) Májor József. „Ünnepi homiliák”. 212—214. l.

3) Kor. I. 11. 26.

4) L. zsolt. 1.

S mert ebben irgalma már megelőzőtt: becsüld meg e kegyelmet, a kiengesztelődés cme soha nem érdemletted kegyelmét, s tartsd meg általa hitedet sértetlenül. Iszonyodjál a bűneidbe készakarvavaló visszaeséstől, nehogy megtagd az Isten fiát; és tisztátalannak állítsd a szövetség vérét, mely által megszentelttélt; és boszúsággal illesd a kegyelemnek lelkét¹⁾. Iszonyodjál, kérlek, mindettől, mivel különben súlyos leend büntetésed, maga az úr mondván magáról: Enyém a boszúállás, és én megfizetek²⁾.

Kedves tanoncok! mit Jézus, irántunki legforróbb szeretettől indíttatva, keserves kinszenvedése- és halálával számunkra kiérdemelt: ime, nyitva előttünk annak keskeny útja, tárva előttünk a mennynök elébb csukva volt kapui! Föl, föl azért a szívvel, föl az egekbe annak minden gerjelmével! Vetkezzük le bűnös emberünket; mossuk tisztára a bűneink megutálása s a fölötti bánkodásunk fakasztotta könnyek árjába szívünk- s lelkünket, hogy Istent, a legfőbb jót, kit mindennél inkább kell vala szeretnünk, megbántottuk; s a penitencia által siessünk még ez alkalommal vele örökre kibékülni, hogy így méltán evén az oltáriszentségben Jézusnak valóságos és eleven testét, ezentúl csak benne és általa élhessünk, s ana nagy jutalmat, mely a választottak számára öröktől fogva készített mennyország, elnyerhessük! Az álnok világ a tékozló fiakat hiúságok-, gyönyörök- s tiszteletekkel édesgeti magához, de midőn horogra keríté: nem hogy nem hagyja őket e táppal étkezni, sőt magát a horgot is kiszakítja vérző szájokból. S mennyben? Oh itt a jutalom bizonyos, a dicsőség aratása örökkétartó lesz, melyet azon keresztények gyűjtenek föl, kik itt könnyek közt vetettek. Ide fordítsátok tehát, megtért tanulók! ezentúl elmétek vizsga szemcét, ide kívánságaitokat, ide szívetek minden vágyát. Nézzétek, mily elragadó szép az égnek cme külseje is, mily fölséges, mennyi inillió csillaggal ékített ez!

1) Zsid. 10, 29.

2) Móz. V. 32, 25.

S ti mindezt majd csak lábaitokkal tapodjátok, mikor ama mennyei országba fogadtattok. Oh minő kéj, minő öröm lehet itt! Sem a szem nem látta, sem a fül nem hallotta, sem az ember szívébe föl nem mentenek, a miket Isten azoknak készített, kik őt szeretik¹⁾. Mily gyönyörűség lesz reátok, üdvezültekre nézve, annyi királyok és választottak körében lehetnetek! Mily gyönyörűség lesz, látni a keresztyén katholika anyaszentegyház első hitbajnokait! látni az angyali karokat! látni a legtisztább, legszentebb, legédesebb szűz anyát Máriát, mint van ő minden angyalok és szentek fölé magasztalva! látni az üdvezült lelkektől imádott Jézus Krisztus megdicsőített cimbességét az atya Istennek jobbján! látni magát az Istent a mint van²⁾, már nem a hit homályában, hanem a nap tündöklésében; nem képletben, hanem fölségének fényében; nem távolban, hanem közről, színről színre³⁾! Mily gyönyörűség lesz Istenben mindazt látni, a mi csak szép; szeretni, a mi csak jó; birni, a mi csak tökéletes; ízlelni, a mi csak kellemes gondolható! Mily gyönyörűség lesz, barátságosan beszélgetni az első emberekkel, az ösatyák- és látnokokkal, az anyaszentegyház szent tudoraival és üdvezült elődeinkkel! Mily gyönyörűség lesz, ezeket az Isten csodatéteiről, jósága- és irgalmáról szólókat bánulni! Nem hallatszik ott ama szomorú hang: Könyörülj rajtam, Istenem⁴⁾! hanem ezen legvidámabb zengzet: Az úr irgalmasságát örökké énekelem⁵⁾! Hallatszik ama legkellemesebb bájének, melyet az angyalok milliói a bárány trónja előtt szüntelenül ismételnék: Áldás, és fényesség, és bölcsesség, és hálaadás, tisztelet, és erő és erősség a mi Istenünknek örökön örökké! Amen⁶⁾.

Ezek amaz éneknek, ezek a gyönyörök, ezek az örömek, miket Isten az égben elkészített! Vajjon lehetséges-e,

1) Kor. I. 2, 2.

2) Ján. I. 3, 2.

3) Kor. I. 13, 12.

4) L. zsolt. 1.

5) LXXXVIII. zsolt. 1.

6) Ján. Jel. 7, 12.

hogy tovább is ezen édes, megmérhetlen, igazi és örök jótól megfoszd magadat csak azért, hogy itt a förtelmes, undok és pillanatig tetsző jót élvezhesd? Lehetséges-e, hogy a leghitványabb s csak is sertéseknek való malátáért ama roppant mennyei kincseket és kéjeket tovább is tékozold? Lehetséges-e, hogy a földet többre becstöld az égnél? hogy a valódi örömforrások mellett testieket szomjazz?

Ah! veszszenek a rút gyönyörök; enyészszenek el a világ hiúságai, melyek a valódi boldogságnak, ezen Istentől rendelt örökségednek megnyerésében gátul tornyosodnak törekvéseid elé! Földi életed rövid, de a mely rád vár, a túlvilági, örök. Mirevaló tehát a percznyiért az örökkévalót föláldozni? Oh te jövődöben fölötté boldog, ha érzékeid viszketege által magadat félre nem engeded vezettetni; ha magadon most egy kis erőszakot teszesz; ha most egy kicsinyt dolgozol Istenért, a mennyországért, hogy aztán örökre megnyughassál!

* Oh drága Jézus, ki a veled kibékülésre oly igen alkalmas eme lelki-gyakorlatok idejét megérnünk adtad, s keserves kínszenvedésed- és halálodrólí ajtatos megemlékezés kíséretében bennünket rendeltetésünk végczéljáról, a bünről és utolsó dolgainkról oly üdvesen megindítólag elmélkedettél: engedd kegyelmesen, hogy azon szent érzületek, melyek e napokban kebleinkben fölsarjadtak, ezentúl keresztényileg élt életünk folyamában neked mindig tetszetősb virágokká fejlődjenek, s részünkre érdemesekké az örök boldogságra; engedd, hogy beszéljen ezután is lelkeinkben a te szent véred, szónokoljanak érdemeid, s eszközölje hathatós malasztod, miszerint az eddig eléadott igazságok mély gyökereket verjenek szíveinkben, és oda juttasson gyakorlatba vetelök mindnyájunkat, hol téged minden angyalaid- és szenteiddel egyetemben örökké dicsérhetünk! Amen.

T r t a l o m.

	Lap.
Előszó.	3.
I. Elm é l k e d é s.	
Az ember végzeljáról	14.
II. Elm é l k e d é s.	
A bűnről	28.
III. Elm é l k e d é s.	
A halálról.	43.
IV. Elm é l k e d é s.	
Az ítéletről	61.
V. Elm é l k e d é s.	
A pokolról	78.
VI. Elm é l k e d é s.	
A tékozló fiúról	93.

J a v í t a n d ó k.

	15. lapon 15. sorban	men-	helyett teendő	meny.
28.	—	ELMÉLKEDÉS „	ELMÉLKEDÉS	
30.	53,	ES	ÉS	
36.	9.	az első :	,	
43.	—	ELMÉLKEDÉS „	ELMÉLKEDÉS	
53.	1.	Eletükben	Életükben	
80.	22.	számátokra	számotokra	
84.	1.	En	Én	

Ára 50. kr. p. p.
